

RAPORTI I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	
EMËRTIMI I PROPOZIMIT TË POLITIKËS	Projektligj “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 111/2017 ‘Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti’”
MINISTRIA UDHËHEQËSE	Ministria e Drejtësisë
FAZA E POLITIKËS/VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	Finale
BURIMI I PROPOZIMIT TË POLITIKËS	i brendshëm/transpozim i BE-së
DIREKTIVË/RREGULLORE E BE-së	1. Direktiva 2016/1919/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e 26 tetorit 2016, mbi ndihmën juridike për të dyshuarit dhe të akuzuarit në procedurat penale dhe për personat e kërkuar në procedurat e urdhër-arresteve evropiane. 2. Direktiva 2019/1937/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e 23 tetorit 2019 mbi mbrojtjen e personave që raportojnë shkelje të ligjit të unionit 3. Direktiva (BE) 2017/541 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e 15 marsit 2017, për luftën kundër terrorizmit dhe zëvendësimin e Vendimit Kornizë të Këshillit 2002/475/JHA dhe ndryshimin e Vendimit të Këshillit 2005/671/JHA. 4. Direktiva 2012/29/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e 25 tetorit 2012 që përcakton standardet minimale mbi të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit, dhe zëvendëson Vendimin Kornizë të Këshillit 2001/220/JHA
PUBLIKIMET DHE STRATEGJITË E LIDHURA	1. Plan i Kombëtar për Integrimin Evropian 2024–2026, miratuar me vendimin nr.16, datë 11.1.2024, të Këshillit të Ministrave. 2. Strategjia ndërsektoriale e drejtësisë 2024–2030, miratuar me vendimin nr. 787, datë 18.12.2024, të Këshillit të Ministrave.
DATA E KONSULTIMIT PUBLIK	14/07/2026 – 11/08/2026
DATA E VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	24/09/2026
A E KA SHQYRTUAR KRYEMINISTRIA VLERËSIMIN E NDIKIMIT? NËSE PO, JEPNI DATËN E SHQYRTIMIT	Po, 08/07/2026
NUMRI I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	2026 – MD – Nr. 1
TE DHËNA KONTAKTI (EMRI, E-MAIL, NUMRI I TELEFONIT TË PERSONIT TË KONTAKTIT)	Albina Hoxha Albina.hoxha@drejtesia.gov.al +355 69 624 2038

PJESA 1: PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE (maksimumi 2 faqe)

PËRKUFIZIMI I PROBLEMIT

Cili është problemi në shqyrtim dhe cilat janë shkaqet e tij? Jepni arsytet e nevojës së ndërhyrjes së qeverisë. (jo më shumë se 10 rreshta)

Në përmbushje të detyrimeve ndërkombëtare të Republikës së Shqipërisë, si dhe në kuadër të Reformës në Drejtësi, është miratuar ligji nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti” (në vijim ligji nr. 111/2017), i cili ka hyrë në fuqi më 1 qershor 2018.

Ligji nr. 111/2017, si akti kryesor rregullator në këtë fushë, përcakton format e ndihmës juridike të garantuar nga shteti, të cilat përfshijnë ndihmën juridike parësore (informim, këshillim, hartim dokumentesh dhe përfaqësim përpara organeve administrative), ndihmën juridike dytësore (përfaqësim dhe mbrojtje nga avokatët në proceset gjyqësore), përjashtimin nga tarifat dhe shpenzimet gjyqësore, si dhe përjashtimin nga detyrimi për të parapaguar tarifat e ekzekutimit të vendimit gjyqësor. Njëkohësisht, ligji përcakton kushtet e përfitimit, kategoritë e veçanta të përfituesve të ndihmës juridike, procedurën e dhënies së ndihmës juridike parësore dhe dytësore, si dhe institucionet përgjegjëse për administrimin dhe funksionimin e sistemit të ndihmës juridike.

Problematikat e identifikuara kanë **natyrë kryesisht rregullatore dhe legislative**, pasi lidhen me boshllëqet e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”, problematikat e evidentuara gjatë zbatimit të tij dhe nevojën për harmonizim më të plotë me standardet dhe direktivat e Bashkimit Evropian.

Në mënyrë të përmbledhur, problematikat kryesore janë:

- Mbulimi i paplotë i kategorive përfituese, pasi disa grupe vulnerabël nuk përfitojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë nga ndihma juridike falas. Këtu përfshihen viktimat e krimit dhe terrorizmit, personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar, përfituesit e skemave të tjera të mbrojtjes sociale, personat e komunitetit rom dhe egjiptian për çështje të dokumentacionit civil, si dhe personat që raportojnë shkelje të së drejtës së BE-së.
- Mungesa e procedurave të përshpejtuara për rastet urgjente, çka mund të sjellë vonesa në caktimin e avokatit dhe ofrimin e mbrojtjes juridike në raste që kërkojnë ndërhyrje të menjëhershme.
- Mbulimi i pamjaftueshëm i shpenzimeve gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, veçanërisht për tarifat e ekspertëve, shpenzimet kadastrale, noteriale dhe shpenzime të tjera të detyrueshme. Kjo problematikë është evidentuar edhe nga Kontrolli i Lartë i Shtetit, pasi mund të pengojë realizimin praktik të një të drejte të fituar me vendim gjyqësor.
- Barra administrative në procedurat e përfitimit të ndihmës juridike, për shkak të kërkesave dokumentare dhe formaliteteve që zgjasin procesin dhe krijojnë vështirësi, veçanërisht për kategoritë vulnerabël.
- Niveli i pamjaftueshëm i informimit të qytetarëve, pasi shumë persona nuk kanë njohuri të mjaftueshme mbi ekzistencën e shërbimeve, kushtet dhe procedurat për përfitimin e ndihmës juridike falas.
- Mungesa e koordinimit të strukturuar ndërinstitutional, veçanërisht ndërmjet Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas, njërive të vetëqeverisjes vendore dhe institucioneve të tjera që ndërveprojnë me personat në nevojë.
- Nevoja për rritjen e specializimit të avokatëve dhe garantimin e cilësisë së shërbimit, pasi mungojnë mekanizma të plotë për specializimin dhe organizimin e avokatëve sipas natyrës së çështjeve dhe kategorive të përfituesve.

Problemi ka shtrirje kombëtare dhe prek qytetarët dhe grupet vulnerabël, Ministrinë e Drejtësisë dhe Drejtorinë e Ndhmës Juridike Falas, gjykatat, shërbimin përmbarrimor, avokatët, njësitë e vetëqeverisjes vendore, ofruesit e ndihmës juridike parësore, si edhe institucione të tjera të përfshira në procesin e ekzekutimit të vendimeve.

Në përfundim, dokumenti argumenton se këto problematika nuk mund të adresohen në mënyrë efektive pa ndërhyrjen e qeverisë, pasi burojnë nga mangësitë dhe boshllëqet e ligjit aktual. Ndërhyrja ligjore synon zgjerimin e aksesit në drejtësi, përmirësimin e funksionimit të skemës së ndihmës juridike, garantimin e mbrojtjes më efektive për grupet vulnerabël dhe harmonizimin e mëtejshëm me standardet e Bashkimit Evropian.

OBJEKTIVAT

Cilat janë objektivat dhe rezultatet e synuara të propozimit? (jo më shumë se 7 rreshta)

Propozimi ka si objektivi: **Objektivi 1:** *Zgjerimi i listës së kategorive të veçanta përfituese të ndihmës juridike dytësore, duke përfshirë viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit e shkeljeve të së drejtës së BE-së, personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar, si dhe komunitetin rom dhe egjiptian, brenda vitit 2027.*

Shtimi i kategorive të reja përfituese duke përfshirë viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit e shkeljeve të së drejtës së BE-së, personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar dhe komuniteti rom e egjiptian, në nenin 11 të ligjit, me efekt nga data 1 janar 2027.

Objektivi 2: *Thjeshtimi i procedurave për përfitimin e ndihmës juridike parësore, duke reduktuar barrën administrative për kërkuar nëpërmjet lehtësimit të dokumentacionit të kërkuar për aplikim, brenda vitit 2027.*

Reduktimi i barrës administrative për kërkuar e ndihmës juridike parësore nëpërmjet ndryshimit të nenit 17, ku zëvendësohet dokumentacioni justifikues me vetëdeklarim të thjeshtuar të shoqëruar vetëm me dokument identifikimi, me efekt nga data 1 janar 2027.

Objektivi 3: *Zgjerimi i mbulimit të shpenzimeve të ndihmës juridike dytësore, duke përfshirë shpenzimet kadastrale, noteriale, përmbarrimore dhe tarifave të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, me qëllim eliminimin e barrierave financiare për përfituesit, brenda vitit 2027.* a. Mbulimi i plotë i shpenzimeve kadastrale, noteriale, përmbarrimore dhe tarifave të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore për të gjithë përfituesit e ndihmës juridike dytësore, duke eliminuar barrierat financiare që pengojnë realizimin efektiv të vendimeve gjyqësore, me efekt nga data 1 janar 2027. b. Garantimi i aksesit pa pagesë në aktet dhe dokumentacionin e nevojshëm të administruar nga Agjencia Shtetërore e Kadastrës dhe dhomat vendore të noterisë për personat që përfitojnë nga ndihma juridike e garantuar nga shteti.

Objektivi 4: *Harmonizimi i ligjit nr. 111/2017 me acquis të Bashkimit Evropian në fushën e ndihmës juridike, në përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian dhe detyrimet e procesit të integrimit evropian, brenda vitit 2027.*

Përafrimi i plotë i ligjit Nr. 111/2017 me Direktivat e BE-së 2012/29/BE, 2017/541/BE dhe 2019/1937/BE, 2016/1919/BE në përputhje me detyrimet e Planit Kombëtar për Integrimin Evropian 2024-2026, me efekt nga data 1 janar 2027, nëpërmjet transpozimit të kërkesave të direktivave të BE-së, duke adresuar boshllëqet e identifikuar në kategorinë e përfituesve, procedurat e përshpejtuara dhe mbrojtjen e sinjalizuesve.

Objektivi 5: *Forcimi i sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti, me qëllim sigurimin e aksesit efektiv, të barabartë dhe në kohë në drejtësi për të gjithë qytetarët, veçanërisht për grupet vulnerabël, në përputhje me standardet e Bashkimit Evropian.*

OPSIONET E POLITIKAVE

Cilat janë opsionet kryesore të politikave? Duhet të bëni krahasimin e avantazheve/përfitimeve kryesore dhe të dizavantazheve/kostove të opsioneve të mundshme. (jo më shumë se 7 rreshta)

Opsioni 0 – Ruajtja e status quo-së (mosndërhyrja)

- **Avantazhe:** Nuk kërkon ndryshime legjislative apo burime shtesë financiare dhe administrative.
- **Disavantazhe:** Nuk adreson mangësitë e evidentuara gjatë zbatimit të ligjit, kufizon aksesin efektiv në drejtësi për kategori të caktuara përfituese, ruan barrierat procedurale dhe financiare, si dhe nuk siguron përmbushjen e detyrimeve për përafrimin me *acquis* të Bashkimit Evropian.

Opsioni 1 – Përmirësimi i zbatimit të kuadrit ekzistues ligjor (opsion jo rregullator)

- **Avantazhe:** Ka kosto të ulëta zbatimi, nuk kërkon ndryshime legjislative por mund të përmirësojë informimin e publikut dhe monitorimin e cilësisë së shërbimit.
- **Disavantazhe:** Nuk adreson boshllëqet e ligjit, nuk mundëson zgjerimin e kategorive përfituese, nuk krijon bazë ligjore për procedurat e përshpejtuara dhe mbulimin e shpenzimeve të ekzekutimit; nuk plotëson detyrimet e harmonizimit me *acquis* të BE-së.

Opsioni 2 – Ndryshimi i ligjit Nr. 111/2017 (opsioni i preferuar)

- **Avantazhe:** Adreson të gjitha problematikat e evidentuara, zgjeron kategoritë përfituese, krijon procedura të përshpejtuara për rastet emergjente, mbulon shpenzimet kadastrale, noteriale dhe përmbartimore, forcon koordinimin ndërinstitucional, harmonizon legjislacionin me direktivat e BE.
- **Disavantazhe:** Kërkon miratimin e akteve nënligjore zbatuese, si dhe kërkon kosto shtesë për mbulimin e kategorive të reja përfituese dhe shpenzimeve të ekzekutimit.

Opsioni 3 – Miratimi i një ligji të ri

- **Avantazhe:** Mundëson adresimin e plotë të problematikave duke integruar në një akt të vetëm të gjitha ndryshimet.
- **Disavantazhe:** Kërkon kosto më të larta hartimi dhe zbatimi, si dhe kohë të gjatë përgatitjeje. Përfitimet janë të njëjta me Opsionin 2, duke e bërë këtë opsion të pajustifikuar nga pikëpamja e koston dhe eficiencës.

Bloku i përfitimit	2026	2027	2028	Totali 3-vjeçar
A. Kursimet direkte të përdoruesve	6 426 226	7 382 257	8 432 798	22 241 282
B. Shmangia e përshkallëzimit / kostos pasuese	13 502 768	14 835 042	16 712 601	45 050 411
C. Efikasiteti i procesit NJD	856 548	963 872	1 041 587	2 862 007
D. Mbrojtja në rastet urgjente	621 000	639 630	658 819	1 919 449
E. Kursimet nga informimi / kërkimi	307 365	368 879	436 719	1 112 964
Totali i përfitimeve të monetizuara	21 713 907	24 189 681	27 282 525	73 186 113

Kodi ekonomik	Përshkrimi	2026	2027	2028	TOTAL
230	Aktive të qëndrueshme	2 500 000	2 000 000	2 000 000	6 500 000
231	Aktive jomateriale	-	-	-	-
600	Paga	8 494 770	9 099 597	9 747 489	27 341 856
601	Sigurime shoqërore	1 382 870	1 481 330	1 586 800	4 451 000
602	Mallra dhe shërbime	5 202 284	5 539 935	5 901 626	16 643 845
604	Transferta korrente të brendshme për OJF-të	2 400 000	2 496 000	2 595 840	7 491 840
TOTAL		19 979 924	20 616 862	21 831 756	62 428 541

ANALIZA E NDIKIMEVE

Cilat janë ndikimet e opsionit të preferuar? Kjo duhet të përshkruajë ndikimet në mënyrë sasiore (monetare) dhe cilësore (narrative) mbi buxhetin dhe grupet e tjera të prekura. (jo më shumë se 10 rreshta) Analiza paraqet një vlerësim të gjerë të **grupeve të prekura dhe ndikimeve të mundshme të projektligjit për ndihmën juridike të garantuar nga shteti**. Ndërhyrja synon kryesisht zgjerimin e aksesit në ndihmë juridike, përmirësimin e procedurave, mbulimin e disa shpenzimeve të nevojshme dhe forcimin e funksionimit të sistemit të ndihmës juridike.

Grupet kryesore të prekura janë **qytetarët dhe grupet vulnerabël**, përfshirë personat me të ardhura të pamjaftueshme, viktimat e dhunës, viktimat e krimit dhe terrorizmit, viktimat e trafikimit, të miturit, personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar, komunitetet rom dhe egjiptian, personat që raportojnë shkelje të së drejtës së Bashkimit Evropian dhe përfituesit e skemave të mbrojtjes sociale. Gjithashtu, ndërhyrja prek Ministrinë e Drejtësisë dhe Drejtorinë e Ndihmës Juridike Falas, gjykatat, shërbimin përmbarimor, njësitë e vetëqeverisjes vendore, Dhomën Kombëtare të Avokatisë, avokatët, ofruesit e ndihmës juridike parësore, Agjencinë Shtetërore të Kadastrës, strukturat e noterisë dhe organizatat e shoqërisë civile.

Për **qytetarët dhe grupet vulnerabël**, ndikimi pritet të jetë kryesisht pozitiv. Zgjerimi i kategorive përfituese u krijon mundësi më të mëdha personave vulnerabël për të përfituar ndihmë juridike, ndërsa procedurat e përshpejtuara për rastet emergjente synojnë të reduktojnë kohën e pritjes për sigurimin e mbrojtjes juridike. Mbulimi i shpenzimeve kadastrale, noteriale, përmbarimore dhe i tarifave të ekspertëve pritet të ulë barrën financiare që qytetarët përballojnë gjatë ndjekjes së procedurave dhe ekzekutimit të vendimeve gjyqësore. Thjeshtimi i procedurave dhe përdorimi i vetëdeklarimit synojnë gjithashtu të reduktojnë dokumentacionin, kohën dhe kostot administrative për aplikuesit.

Megjithatë, analiza eidenton edhe një **rrezik të mundshëm negativ**, pasi zgjerimi i kategorive përfituese mund të sjellë rritje të numrit të kërkesave dhe të ngarkesës së punës për institucionet përgjegjëse. Nëse kapacitetet njerëzore, financiare dhe administrative nuk përshkaten me këtë rritje, mund të krijohen vonesa në trajtimin e kërkesave dhe në ofrimin e shërbimeve.

Në aspektin **institucional dhe administrativ**, Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas do të përballen me detyra shtesë që lidhen me administrimin e kategorive të reja të përfituesve, përditësimin e formularëve, mbledhjen e të dhënave, monitorimin, koordinimin ndër-institucional dhe informimin e publikut. Në fazën fillestare kjo mund të kërkojë trajnim të personelit dhe rritje të kapaciteteve administrative, ndërsa në afat të mesëm pritet të kontribuojë në standardizimin dhe përmirësimin e administrimit të skemës së ndihmës juridike.

Gjykatat dhe organet proceduese mund të përballen fillimisht me një rritje të kërkesave dhe ngarkesës administrative, për shkak të procedurave të reja të përshpejtuara dhe trajtimit të kategorive të reja përfituese. Nga ana tjetër, në afat të mesëm, sigurimi në kohë i përfaqësimit juridik dhe dokumentacionit të nevojshëm mund të kontribuojë në reduktimin e shtyrjeve, parregullsive procedurale dhe përsëritjes së veprimeve gjyqësore. Një ndikim pozitiv pritet edhe për **shërbimin përmbartimor**, pasi mbulimi i shpenzimeve mund t'u mundësojë më shumë përfituesve të vijnë procedurat për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore.

Për **njësitë e vetëqeverisjes vendore**, ndërhyrja sjell detyra të reja ose më të qarta në lidhje me informimin e qytetarëve, identifikimin dhe referimin e personave në nevojë, sigurimin e dokumentacionit dhe koordinimin me shërbimet sociale dhe DNJF-në. Kjo mund të kërkojë përcaktimin e pikave të kontaktit, standardizimin e procedurave dhe trajnimit të personelit.

Në aspektin **ekonomik**, ndikimi kryesor lidhet me uljen e kostove që individët përballojnë për të ushtruar dhe mbrojtur të drejtat e tyre. Përfshirja nga disa tarifa dhe shpenzime administrative, noteriale, kadastrale dhe të ekspertizës mund të reduktojë pengesat ekonomike për grupet me të ardhura të ulëta ose në situata vulnerabiliteti. Në mënyrë jo të drejtpërdrejtë, përmirësimi i aksesit në drejtësi mund të ndihmojë në shmangien e humbjeve më të mëdha ekonomike që mund të lindin nga pamundësia për të mbrojtur në kohë të drejta pronësore, familjare, sociale apo të punës.

Në aspektin **financiar dhe buxhetor**, projektligji krijon nevojë për burime shtesë për zgjerimin e kategorive të përfituesve, mbulimin e shpenzimeve të reja dhe zbatimin e procedurave administrative. Kostot lidhen kryesisht me tre komponentë: zgjerimin e numrit të përfituesve, shpenzimet kadastrale, noteriale dhe të ekspertëve, si dhe kostot administrative të zbatimit. Analiza eidenton gjithashtu mundësinë e ndikimeve pozitive afatgjata, nëse ndërhyrja redukton procedurat e përsëritura, shtyrjet dhe rastet kur vendimet gjyqësore mbeten të paekzekutuara për shkak të pamundësisë financiare të përfituesve.

Ndikimi social dhe mbi të drejtat themelore vlerësohet si një nga përfitimet më të rëndësishme të ndërhyrjes. Zgjerimi i kategorive përfituese pritet të përmirësojë aksesin në drejtësi për grupet që përballen me barrierë ekonomike, sociale dhe institucionale. Procedurat e përshpejtuara për viktimat e dhunës dhe çështjet që lidhen me të miturit mund të kenë një efekt të rëndësishëm në sigurimin e mbrojtjes në kohë. Në tërësi, ndërhyrja synon të reduktojë pabarazitë në aksesin në drejtësi dhe të forcojë parimet e barazisë, mosdiskriminimit dhe mbrojtjes së personave në situata cenueshmërie.

Sa i përket **bizneseve dhe konkurrencës**, nuk parashikohet një ndikim i përgjithshëm material mbi ndërmarrjet e vogla dhe të mesme. Ndikimi kryesor lidhet me avokatët që marrin pjesë në skemën e ndihmës juridike, të cilët mund të përfitojnë nga rritja e kërkesës për shërbime të financuara nga shteti, por njëkohësisht mund të përballen me kërkesa për trajnim, specializim dhe detyrime të reja administrative. Ndikimi mbi konkurrencën pritet të jetë i kufizuar, me kusht që për zgjedhja dhe rotacioni i avokatëve të bazohen në kritere objektive dhe transparente.

Analiza trajton gjithashtu **ndikimin territorial**, duke evidentuar se ndërhyrja mund të ndihmojë në uljen e pabarazive territoriale në aksesin në drejtësi. Megjithatë, rezultati do të varet nga kapacitetet administrative dhe njerëzore të bashkive dhe nga shpërndarja territoriale e ofruesve të ndihmës juridike. Ndërsa për **mjedisin**, nuk identifikohet ndikim material i drejtpërdrejtë apo jo i drejtpërdrejtë.

Analiza eidenton ndikime pozitive mbi efikasitetin e sistemit të drejtësisë, besimin në institucione, formalizimin, transparencën dhe llogaridhënien. Standardizimi i procedurave, përdorimi i të dhënave dhe përcaktimi më i qartë i përgjegjësisë institucionale mund të përmirësojnë monitorimin dhe cilësinë e zbatimit të skemës. Megjithatë, suksesi i ndërhyrjes varet nga sigurimi i kapaciteteve të mjaftueshme financiare, administrative dhe njerëzore, në mënyrë që

zgjerimi i të drejtave të mos krijojë një hendek ndërmjet të drejtave të parashikuara në ligj dhe mundësisë reale të qytetarëve për t'i ushtruar ato.

Më poshtë paraqesim një analizë të shkurtër të përfitimeve për grupet e prekura:

Opsioni i preferuar është **Opsioni 2**, që parashikon ndryshimin e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”. Ky opsion zgjeron kategoritë e veçanta përfituese, thjeshton procedurat e aplikimit, krijon procedura të përsheptuara për rastet emergjente dhe zgjeron mbulimin e shpenzimeve të nevojshme për realizimin efektiv të së drejtës për ndihmë juridike.

Kostot e drejtpërdrejta buxhetore të Opsionit 2 vlerësohen në 19 979 924 lekë për vitin 2026, 20 616 862 lekë për vitin 2027 dhe 21 831 756 lekë për vitin 2028, ose 62 428 541 lekë në total për periudhën trevjeçare.

Përfitimet e drejtpërdrejta të monetizuara vlerësohen në 21 713 907 lekë për vitin 2026, 24 189 681 lekë për vitin 2027 dhe 27 282 525, ose 73 186 113 lekë në total.

Përfitimi neto nominal për periudhën trevjeçare vlerësohet në 10 306 393 lekë.

Krahas këtyre përfitimeve, ndërhyrja pritet të prodhojë edhe ndikime pozitive të pamonetizuara, veçanërisht në mbrojtjen e të drejtave themelore, rritjen e aksesit në drejtësi, përmirësimin e cilësisë së ndihmës juridike dhe forcimin e besimit të qytetarëve në sistemin e drejtësisë. Opsioni i preferuar për realizimin e ndërhyrjes është Opsioni 2, për ndryshimin e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”. Ky rezultat bazohet në faktorët e mëposhtëm:

Sa i përket **ndikimit monetar**, ndryshimi i ligjit ka një ndikim të drejtpërdrejtë mbi buxhetin shtetëror për shkak të mbulimit të shpenzimeve kadastrale dhe noteriale, tarifave të tjera të domosdoshme gjatë procesit të ekzekutimit të vendimit. Megjithatë, përfitimet që vijnë sa i takon mbrojtjes së të drejtave themelore e justifikojnë koston financiare.

Qytetarët dhe dhe grupet vulnerabël/vulnerabël: viktimat e dhunëskrimin, terrorizmit, trafikimit, personat me aftësi të kufizuara dhe komuniteti rom e egjiptian përfitojnë akses real dhe efektiv në drejtësi, duke eliminuar barrierat financiare dhe procedurale. Gjithashtu, do të mundësohet për një kategori specifike, procedurë e përsheptuar që do t’u garantojë mbrojtje më efektive.

Viktimat në situata emergjente: procedura e përsheptuar garanton mbrojtje të menjëhershme juridike, duke reduktuar rrezikun e dëmtimit të mëtejshëm të të drejtave.

Qeveria dhe Insitucionet shtetërore: Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Ndihmës Juridike Fala marrin përgjegjësi shtesë për zbatimin dhe monitorimin e ndryshimeve ligjore, hartimin e akteve nënligjore, koordinimin me institucionet e tjera dhe administrimin e kategorive të reja përfituese e procedurave të reja. **Avokatët:** trajnimi i specializuar rrit cilësinë e shërbimit dhe profesionalizmin në kategori të veçanta çështjesh.

Qeveria dhe institucionet publike: marrin përgjegjësi shtesë për zbatimin dhe monitorimin e ndryshimeve ligjore, hartimin e akteve nënligjore, harmonizimi me direktivat e BE-së përmbush detyrimet e integritetit evropian dhe forcon pozicionin e Shqipërisë në procesin e anëtarësimit.

Gjykatat dhe shërbimi përmbartimor: Rritje të efikasitetit të proceseve gjyqësore, pasi më shumë qytetarë do të kenë akses në përfaqësim ligjor, si dhe reduktim i pengesave në ekzekutimin e vendimeve gjyqësore, për shkak të mbulimit të shpenzimeve të ekspertëve për përfituesit e ndihmës juridike falas.

Njësitë e vetëqeverisjes vendore: ndikohen drejtpërdrejt pasi u ngarkohen detyra më të qarta në identifikimin dhe referimin e personave në nevojë, informimin e publikut për të drejtën e ndihmës juridike, asistimin në sigurimin e dokumentacionit të nevojshëm dhe koordinimin me shërbimet sociale dhe DNJF. Kjo rrit rolin e tyre në garantimin e aksesit në drejtësi në nivel vendor.

Avokatët: trajnimi i specializuar rrit cilësinë e shërbimit dhe profesionalizmin në kategori të veçanta çështjesh.

Dhoma Kombëtare e Avokatisë: ndikohen nga nevoja për organizimin e listave të specializuara, trajnimin e avokatëve për kategori të veçanta çështjesh, zbatimin e procedurave të reja të caktimit dhe përfaqësimit.

Ofruesit e ndihmës juridike parësore: do të trajtojnë një numër më të madh kërkesash dhe kategori të reja përfituese, do të kenë rol më aktiv në informimin e qytetarëve dhe orientimin e tyre drejt shërbimeve të ndihmës juridike.

Agjencia Shtetërore e Kadastrës dhe Dhomat vendore të noterisë: ndikohet nga zgjerimi i mbulimit të shpenzimeve të ndihmës juridike në fazën e ekzekutimit.

ARSYETIMI I OPSIONIT TË PREFERUAR

Shpjegoni arsyet për zgjedhjen e opsionit të preferuar. Ju lutemi jepni nëse është e mundur koston dhe përfitimin me vlerë të përcaktuar monetare. (jo më shumë se 7 rreshta)

Opsioni i preferuar është Opsioni 2, që parashikon ndryshimin e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”. Ky opsion zgjeron kategoritë e veçanta përfituese, thjeshton procedurat e aplikimit, krijon procedura të përsheptuara për rastet emergjente dhe zgjeron mbulimin e shpenzimeve të nevojshme për realizimin efektiv të së drejtës për ndihmë juridike.

Ky është i vetmi opsion nëpërmjet të cilit adresohet problemi dhe arrihen objektivat. Edhe nga pikëpamja e teknikës legjislative është opsioni i preferuar për shkak se nuk parashikohet të kryhen ndryshime që prekin më shumë 50% të dispozitave të ligjit. Ndryshimi i ligjit është mjet i mjaftueshëm dhe i përshtatshëm, pasi problematikat e evidentuara mund të adresohen më së miri me ndryshimin e dispozitave në fuqi. Edhe sipas analizave të kryera rezulton se ai është opsioni më i përshtatshëm dhe me më pak kosto. Problemi ka karakter legjislativ dhe çdo opsion me karakter jorregullator nuk i shërben qëllimit dhe arritjes së objektiveve.

Kostoja e përlogaritur në total e opsionit të preferuar mbi buxhetin e shtetit gjatë periudhës 3-vjeçare menjëherë pas miratimit të ligjit (kostoja në total në milionë lek, çmimet aktuale, në terma nominalë):

Kostot e drejtpërdrejta buxhetore të Opsionit 2 vlerësohen në 19 979 924 lekë për vitin 2026, 20 616 862 lekë për vitin 2027 dhe 21 831 756 lekë për vitin 2028, ose 62 428 541 lekë në total për periudhën trevjeçare.

Viti 1	Viti 2	Viti 3
19 979 924	20 616 862	21 831 756

KONSULTIMI

Jepni një përmbledhje të çdo konsultimi të kryer (me kë dhe si jeni konsultuar? (jo më shumë se 5 rreshta)

Projektligji është publikuar në Regjistrin Elektronik për Njoftimet dhe Konsultimet Publike në periudhën 14.07.2026–11.08.2026, ku është aksesuar 522 herë. Gjatë procesit të konsultimit janë paraqitur komente nga 7 subjekte, përkatësisht: Qendra “Res Publica”; Organizata “Të Ndryshëm & Të Barabartë”; Qendra Shkencë dhe Inovacion për Zhvillim (SCiDEV) dhe Rrjeti SafeJournalists – Shqipëri; Ministri i Shtetit për Administratën Publike dhe Antikorrupsionin; Qendra Psiko-Sociale “Vatra”; Organizata e Kombeve të Bashkuara për Barazinë Gjinore dhe Fuqizimin e Grave në Shqipëri (UN Women); Komisioneri i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatët (UNHCR); si edhe Qendra për Drejtësi Gjinore në Shqipëri.

Komentet janë paraqitur nëpërmjet RENJK-së dhe adresës zyrtare të koordinatorit për njoftimin dhe konsultimin publik pranë Ministrisë së Drejtësisë. Duke qenë se disa prej subjekteve kanë paraqitur më shumë se një propozim, komentet e tyre janë shqyrtuar dhe vlerësuar sipas çështjes konkrete që trajtojnë. Në total janë evidentuar 39 sugjerime, nga të cilat 11 janë pranuar, 3 janë pranuar pjesërisht dhe 25 nuk janë pranuar.

Sugjerimet e pranuar lidhen kryesisht me:

- a) zgjerimin dhe saktësimin e kategorive të veçanta përfituese të ndihmës juridike, përfshirë viktimat dhe viktimat e mundshme të trafikimit, sinjalizuesit, ndihmësit dhe personat e lidhur me ta, si dhe riformulimin e nocionit “viktimë e krimit”, me qëllim shmangien e mbivendosjes me kategoritë e tjera të posaçme;
- b) thjeshtimin dhe qartësimin e procedurës për përfitimin e ndihmës juridike parësore, përfshirë riformulimin e dispozitës mbi verifikimin e vetëdeklarimit, ruajtjen e deklarimit nëse kërkuesi ka përfutur më parë ndihmë juridike parësore për të njëjtën çështje;
- c) përcaktimin e një afati konkret prej 48 orësh për caktimin e avokatit në kuadër të procedurës së përshpejtuar.

Sugjerimet e pranuar pjesërisht lidhen me:

- a) rishikimin e rrethit të familjarëve të viktimës së krimit. Propozimi për heqjen tërësore të kufizimit sipas shkallës së farefisnisë nuk është pranuar plotësisht, por rrethi i familjarëve është zgjeruar duke përfshirë familjarët deri në shkallë të dytë, si dhe bashkëjetuesin ose bashkëjetuesen;
- b) parashikimin e trajnimit të avokatëve që ofrojnë ndihmë juridike dytësore. Është reflektuar nevoja për trajnim dhe specializim sipas natyrës së çështjes dhe kategorive të përfituesve, ndërsa nuk është reflektuar propozimi për përcaktimin në ligj të një numri minimal kreditesh dhe përdorimin e tij si kriter periodik për vijimin e ofrimit të shërbimit;
- c) përfshirjen e azilkërkuesve, refugjatëve, personave me status të mbrojtjes plotësuese dhe personave pa shtetësi në kategoritë e veçanta të nenit 11. Propozimi nuk është pranuar në tërësinë e tij, por në shkronjën “ç” të nenit 10 janë përfshirë edhe personat që gëzojnë statusin e mbrojtjes plotësuese, të cilët mund të përfitojnë ndihmë juridike kur plotësojnë kushtet e parashikuara nga ligji.

Sugjerimet e papranuara janë grupuar, sipas objektit të tyre, si më poshtë:

- a) propozimet për shtimin në ligj të institucioneve të tjera përgjegjëse për administrimin e sistemit, përfshirë prokuroritë, zyrat e përmbarrimit, Shërbimin e Provës dhe Policinë e Shtetit, si dhe përcaktimin në këtë ligj të detyrave të posaçme për këto institucione. Këto propozime nuk janë pranuar, pasi detyrimet përkatëse burojnë nga legjislacioni sektorial që rregullon veprimtarinë e tyre ose tejkalojnë objektin e ligjit nr. 111/2017;
- b) propozimet për lejimin e organizatave jofitimprurëse të autorizuar për ndihmë juridike parësore dhe të avokatëve të tyre që të ofrojnë edhe ndihmë juridike dytësore, për përfshirjen e këtyre avokatëve në listat përkatëse, lidhjen e kontratave të shërbimit me ta dhe legjitimimin e tyre në proceset gjyqësore. Këto propozime nuk janë pranuar, pasi do të ndryshonin strukturën e sistemit të ofrimit të ndihmës juridike dytësore, krijonin një kanal paralel për ofrimin e saj dhe do të dilnin përtej objektit të ndërhyrjes legjislative;
- c) propozimet për zgjerimin e mëtejshëm të kategorive të veçanta përfituese, përfshirë personat me sëmundje neurologjike degjenerative, komunitetet rome dhe egjiptiane për çdo lloj çështjeje, gratë e divorcuara, si dhe azilkërkuesit, refugjatët dhe personat pa shtetësi, pavarësisht gjendjes së tyre financiare. Këto propozime nuk janë pranuar, pasi kategoritë përkatëse mund të përfitojnë sipas dispozitave ekzistuese ose kriterëve të përgjithshme të ligjit dhe, për disa prej tyre, projektligji parashikon tashmë forma të posaçme mbrojtjeje;

ç) propozimet për shtimin e përkufizimeve ose kufizimeve të mëtejshme, përfshirë përcaktimin e natyrës së dëmit të familjarëve të viktimës, përkufizimin e posaçëm të “procedurës së përsheptuar” dhe përcaktimin në mënyrë të mbyllur të kategorive të çështjeve për të cilat kërkohet specializimi i avokatëve. Këto propozime nuk janë pranuar, pasi përmbajtja e dispozitave përkatëse është vlerësuar e mjaftueshme ose formulimi i propozuar do të kufizonte zbatimin fleksibël të ligjit;

d) propozimet për zgjerimin e fushës së procedurës së përsheptuar, ndryshimin e mënyrës së fillimit të saj, referimin paraprak të rasteve pranë organizatave jofitimprurëse ose ofruesve të ndihmës juridike parësore dhe parashikimin se ankimi nuk pezullon ekzekutimin e vendimit për rrëzimin e kërkesës. Këto propozime nuk janë pranuar, pasi do të zgjatnin procedurën, nuk përputheshin me natyrën urgjente të saj ose nuk ishin të zbatueshme për shkak të natyrës së vendimit të ankimuar;

dh) propozimi për zgjatjen e mëtejshme të afatit për paraqitjen e kërkesëpadisë. Ky propozim nuk është pranuar, pasi projektligji e zgjat afatin ekzistues nga tre në gjashtë muaj dhe ky afat është vlerësuar proporcional dhe i mjaftueshëm;

e) propozimet për ruajtjen e mundësisë së paraqitjes me gojë të kërkesës për ndihmë juridike parësore. Këto nuk janë pranuar, pasi vetëdeklarimi me shkrim përbën mekanizmin e nevojshëm për verifikimin e të dhënave të deklaruara nga kërkuesi;

ë) propozimet për ndryshimin e rregullave mbi kthimin e shpenzimeve të ndihmës juridike dhe pragun e të ardhurave e të pasurisë së pamjaftueshme. Këto nuk janë pranuar, pasi dispozitat ekzistuese janë vlerësuar të qarta dhe niveli aktual i pagesë minimale ka ndryshuar efektin praktik të pragjeve të parashikuara nga ligji;

f) komentet që lidhen me përafrimin me Direktivën (BE) 2024/1069, me përmbajtjen e akteve nënligjore dhe me zhvillimin e materialeve informuese në gjuhë të tjera. Këto propozime nuk janë reflektuar në projektligj, pasi do të trajtohen në kuadër të legjislacionit të posaçëm, gjatë hartimit ose rishikimit të akteve nënligjore.

Të gjitha komentet dhe sugjerimet janë shqyrtuar nga strukturat përgjegjëse të Ministrisë së Drejtësisë. Sugjerimet e pranuar dhe të pranuar pjesërisht janë reflektuar në projektligj, ndërsa për sugjerimet e papranuara është dhënë arsyetimi përkatës në dokumentin përmbledhës të rezultateve të konsultimit publik.

ZBATIMI DHE MONITORIMI

Si do të organizohen zbatimi dhe monitorimi?(jo më shumë se 5 rreshta)

Zbatimi i nismës për ndryshimet në ligjin për ndihmën juridike falas do të organizohet në bashkëpunim midis aktorëve kryesorë, përkatësisht me Ministrinë e Drejtësisë, Drejtorinë e Ndihmës Juridike Falas, Dhomën Kombëtare të Avokatisë dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore. Brenda tre muajve nga hyrja në fuqi, do të miratohen aktet nënligjore të nevojshme, përfshirë formularët standardë, procedurat e pagesës së shpenzimeve të ekspertëve dhe formatin standard të vendimit për caktimin e avokatit në rastet e procedurës së përsheptuar.

Monitorimi do të kryhet nga Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas, nëpërmjet statistikave dhe analizës së ndikimit të politikës së propozuar në bazë periodike vjetore.

Historik

Jepni kontekstin e politikës.

E drejta për akses efektiv në drejtësi dhe për një proces të rregullt ligjor përbën një nga shtyllat themelore të shtetit të së drejtës e garantuar nga nenet 42 dhe 31 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, si edhe nga neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Në këtë kuadër, Kushtetuta njeh, ndër të tjera, të drejtën e çdo personi për një gjykim të drejtë, për mbrojtje efektive dhe për përfitimin e mbrojtjes juridike falas gjatë procesit penal, kur ai nuk disponon mjete të mjaftueshme financiare, duke e konsideruar ndihmën juridike një garanci thelbësore për realizimin efektiv të së drejtës së aksesit në drejtësi.

Në zbatim të këtyre parimeve, në përmbushje të detyrimeve ndërkombëtare të Republikës së Shqipërisë, si dhe në kuadër të Reformës në Drejtësi, u miratua ligji nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti” (në vijim ligji nr. 111/2017), i cili ka hyrë në fuqi më 1 qershor 2018.

Ligji nr. 111/2017, si akti kryesor rregullator në këtë fushë, përcakton format e ndihmës juridike të garantuar nga shteti, të cilat përfshijnë ndihmën juridike parësore (informim, këshillim, hartim dokumentesh dhe përfaqësim përpara organeve administrative), ndihmën juridike dytësore (përfaqësim dhe mbrojtje nga avokatët në proceset gjyqësore), përjashtimin nga tarifat dhe shpenzimet gjyqësore, si dhe përjashtimin nga detyrimi për të parapaguar tarifat e ekzekutimit të vendimit gjyqësor. Njëkohësisht, ligji përcakton kushtet e përfitimit, kategoritë e veçanta të përfituesve të ndihmës juridike, procedurën e dhënies së ndihmës juridike parësore dhe dytësore, si dhe institucionet përgjegjëse për administrimin dhe funksionimin e sistemit të ndihmës juridike.

Kuadri ligjor që rregullon të drejtën për akses në drejtësi plotësohet edhe nga një sërë aktesh të tjera ligjore. Në këtë kuadër, ligji nr. 49/2012 “Për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative”, i ndryshuar, garanton aksesin efektiv në gjykatat administrative. Gjithashtu, Kodi i Procedurës Civile i Republikës së Shqipërisë përmban dispozita që rregullojnë përfaqësimin në procesin gjyqësor, shpenzimet gjyqësore dhe rastet e përjashtimit nga këto shpenzime, ndërsa Kodi i Procedurës Penale garanton të drejtën e mbrojtjes me avokat, përfshirë rastet e mbrojtjes së detyrueshme dhe mbrojtjes falas me avokat për të pandehurin pa mjete të mjaftueshme financiare.

Në zbatim të ligjit nr. 111/2017 janë miratuar një sërë aktesh nënligjore, të cilat rregullojnë organizimin dhe funksionimin e sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti, si më poshtë vijon:

- VKM nr.14, datë 09.01.2025 “Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr. 55, datë 6.2.2019, të Këshillit të Ministrave”
- VKM nr. 55, datë 6.2.2019 “Për përcaktimin e procedurave dhe dokumentacionit për autorizimin e organizatave jofitimprurëse, që ofrojnë ndihmë juridike parësore të garantuar nga shteti”
- VKM nr. 110, datë 6.3.2019 “Për përcaktimin e procedurave dhe të rregullave të përzgjedhjes së organizatave jofitimprurëse, të autorizuar për ofrimin e ndihmës juridike parësore të garantuar nga shteti, që përfitojnë financime nga buxheti i shtetit dhe mënyra e financimit të tyre”
- Urdhër nr. 225 date 25.3.2019 “Për miratimin e formularëve të ndihmes juridike të garantuar nga shteti” ndryshuar me urdhërin nr. 631, datë 29.10.2025 “Për disa ndryshime në urdhrin nr. 222, datë 25.03.20219 të Ministrit të Drejtësisë ‘Për miratimin e formularëve të ndihmës juridike të garantuar nga shteti’”.
- Urdhër nr.59, date 25.03.2019 “Për miratimin e struktures dhe te organikes se Drejtorise se Ndhimes Juridike Falas”

- Urdhër nr. 226, datë 25.03.2019 i Ministrit të Drejtësisë, “Për miratimin e kontratave të ndihmës juridike të garantuar nga shteti” ndryshuar me Urdhrin nr. 424 datë 18.12.2020, të Ministrit të Drejtësisë, “Për disa shtesa në urdhrin nr. 226, datë 25.03.2019” si dhe Urdhrin nr. 447, datë 31.12.2020, “Për disa shtesa dhe ndryshime në urdhrin nr. 226, datë 25.03.2019”.
 - Urdhër për miratimin e metodologjisë së vlerësimit të kandidatëve për punonjës pranë qendrave të shërbimit të ndihmës juridike parësore
 - Urdhër nr. 21 datë 1.3.2023 “Për miratimin e strukturës dhe të organikës së Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas”
 - Urdhër Nr.145, datë 27.02.2025 “Për disa ndryshime në Urdhrin nr.226, datë 25.03.2029, të Ministrit të Drejtësisë, “Për miratimin e kontratave të ndihmës juridike të garantuar nga shteti”, të ndryshuar””.
 - Udhëzim nr.1 date 8.3.2019 “Për miratimin e rregullave dhe procedurave për mbledhjen, plotesimin dhe administrimin e te dhenave te regjistrave”
 - Udhëzim nr.2, datë 25.3.2019 “Për procedurat, periodicitetin dhe rregullat per verifikimin e rrethanave për kthimin e përfitimeve”
 - Udhëzim i Këshillit të Ministrave nr. 1, datë 6.3.2019 “Për disa ndryshime dhe shtesa në udhëzimin nr. 4, datë 12.12.2012, të Këshillit të Ministrave, “Për caktimin e masës së shpenzimeve dhe pagesave të ekspertëve dhe dëshmitarëve gjatë procesit gjyqësor”
 - Udhëzim Nr.6 date 20.8.2019 “Për rregullat dhe procedurat e kryerjes së pagesave të shpenzimeve gjyqësore, për të cilat është vendosur përjashtimi në rastin e dhënies së ndihmës juridike”
 - Udhëzim i përbashkët i ministrit të Drejtësisë dhe i ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr. 18, datë 5.8.2020 për miratimin e kriterëve të përfitimit të pagesave dhe tarifave të shpërblimit të avokatëve që ofrojnë ndihmë juridike dytësore.
- Udhëzim i përbashkët i ministrit të Drejtësisë dhe Kryetarit të Dhomës së Avokatisë së Shqipërisë nr.17, datë 5.8.2020 Për rregullat e zbatimit të parimit të rotacionit në caktimin e avokatëve, që do të ofrojnë shërbime të ndihmës juridike dytësore në proceset civile dhe administrative.

Kuadri institucional për administrimin dhe funksionimin e sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti përfshin një sërë institucionesh dhe subjektësh që ndërveprojnë në funksion të garantimit të aksesit efektiv në drejtësi dhe ofrimit të shërbimeve të ndihmës juridike. Ky kuadër përfshin:

- Ministrinë e Drejtësisë;
- Drejtorinë e Ndihmës Juridike Falas;
- Gjykatat dhe prokuroritë;
- Dhomën Kombëtare të Avokatisë;
- Organizatat jofitimprurëse të autorizuar për ofrimin e ndihmës juridike parësore.

Problemi në shqyrtim

1. Përshkruani natyrën e problemit.
2. Identifikoni shkaqet e problemit.
3. Përshkruani shtrirjen e problemit.
4. Identifikoni grupet e prekura nga ky problem - qeveria / biznesi / shoqëria civile / qytetarët.
5. Vlerësoni nëse problemi mund të trajtohet ose jo përmes një ndryshimi të politikave.

Natyra e problemit është kryesisht rregullatore, pasi lidhet me vakumin ligjor në ligjin nr. 111/2017, me problematikat e hasura gjatë zbatimit të ligjit deri më tani, si dhe me mungesën e harmonizimit të plotë me direktivat dhe standardet e Bashkimit Evropian.

Më konkretisht, sa i përket vakumit ligjor, Kontrolli i Lartë i Shtetit në raportin e auditimit të performancës për Drejtorinë e Ndhmës Juridike Falas me temë “Ndhma Juridike falas për personat në nevojë”, viti 2024 ka konstatuar se: *“Ligji nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”, përkatësisht neni 25, krijon një vakum ligjor sa i përket mbulimit të shpenzimeve të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve për personat në pamjaftueshmëri financiare, që përfitojnë nga ndihma juridike dytësore falas. Tarifa e psikologut apo çdo eksperti tjetër gjatë fazës së ekzekutimit nuk përfshihet në skemën e ndihmës juridike dytësore falas, duke sjellë kështu vështirësi për përmbaruesit gjyqësor shtetëror gjatë ekzekutimit të titujve ekzekutiv”.*

Si rrjedhojë e këtij konstatimi, KLSH ka rekomanduar që Ministria e Drejtësisë/Drejtoria e Ndhmës Juridike Falas të marrë masa që në nenin 25 të ligjit nr. 111/2017 të parashikohet edhe përjashtimi nga shpenzimet e tjera përmbarimore për personat e trajtuar me ndihmë juridike dytësore falas.

Në këtë kuadër, vakumi ligjor nuk lidhet vetëm me mungesën e një parashikimi formal për mbulimin e tarifave të ekspertëve, por edhe me pamundësinë për të siguruar në mënyrë të plotë dhe efektive ekzekutimin e vendimeve gjyqësore për personat që, për shkak të pamjaftueshmërisë financiare, mbështeten në skemën e ndihmës juridike dytësore falas. Për rrjedhojë, lind nevoja për qartësimin dhe plotësimin e kuadrit ligjor, me qëllim shmangien e pengesave praktike gjatë fazës së ekzekutimit dhe garantimin e trajtimit të barabartë të përfituesve të ndihmës juridike.

Nga ana tjetër, problematikat e hasura gjatë zbatimit të ligjit, sikurse dhe janë referuar nga Drejtoria e Ndhmës Juridike Falas (DNJF) si organi zbatues i ligjit nr. 111/2017, lidhen, ndër të tjera, me mungesën e informacionit të qytetarëve për shërbimet e ndihmës juridike, kufizimet në kategoritë përfituese, barrën administrative në procedurën e përfitimit të ndihmës juridike parësore, nevojën për një rol më aktiv të Drejtorisë së Ndhmës Juridike Falas (në vijim DNJF), mungesën e koordinimit me shërbimet në nivel vendor, nevojën për specializim më të lartë të avokatëve, si dhe mbulimin e pamjaftueshëm të disa shpenzimeve të domosdoshme në fazën e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore. Këto problematika evidentojnë mangësi në funksionimin e mekanizmave të parashikuar nga kuadri aktual ligjor dhe institucional, të cilat ndikojnë në aksesin efektiv të qytetarëve në shërbimet e ndihmës juridike. Në veçanti, kufizimet në kategoritë përfituese, barra administrative dhe mbulimi i pamjaftueshëm i shpenzimeve gjatë ekzekutimit të vendimeve gjyqësore përbëjnë problematika që cenojnë efektivitetin e skemës së ndihmës juridike dhe kërkojnë adresim në kuadrin rregullator ekzistues.

Problematikat e identifikuar në kuadrin ligjor lidhen gjithashtu me nivelin e harmonizimit të legjislacionit kombëtar me standardet e Bashkimit Evropian në fushën e ndihmës juridike dhe garancive procedurale. Konkretisht, kuadri aktual paraqet mospërputhje dhe mangësi në reflektimin e plotë të kërkesave të përcaktuara në Direktivën (BE) 2012/29 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, datë 25 tetor 2012, që përcakton standardet minimale për të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit; Direktivën (BE) 2016/1919 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, datë 26 tetor 2016, mbi ndihmën juridike për të dyshuarit dhe të akuzuarit në procedurat penale dhe për personat e kërkuar në procedurat e urdhër-arresteve evropiane; Direktivën (BE) 2017/541 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, datë 15 mars 2017, për luftën kundër terrorizmit; si dhe Direktivën (BE) 2019/1937 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, datë 23 tetor 2019, mbi mbrojtjen e personave që raportojnë shkelje të ligjit të Bashkimit.

Shkaqet e këtij problemi janë si më poshtë vijon:

1. Mungesa e mbulimit të plotë të kategorive të veçanta përfituese nga skema e ndihmës juridike të garantuar nga shteti

Një nga problematikat kryesore të evidentuara gjatë zbatimit të ligjit nr. 111/2017 lidhet me faktin se kategoritë e subjekteve që përfitojnë ndihmë juridike falas në mënyrë të posaçme nuk janë të plota dhe nuk

pasqyrojnë në mënyrë të mjaftueshme nevojat e grupeve që, për shkak të gjendjes së tyre juridike ose sociale, hasin pengesa të konsiderueshme në aksesin efektiv në drejtësi.

Edhe pse neni 11 i ligjit në fuqi parashikon një sërë kategorish përfituese, si viktimat e dhunës në familje, viktimat e trafikimit, të miturit, personat me aftësi të kufizuara dhe kategori të tjera vulnerabël, praktika e zbatimit të ligjit ka evidentuar se disa kategori të tjera mbeten jashtë kësaj skeme, pavarësisht se kanë nevojë të veçantë për mbrojtje juridike. Kjo krijon trajtim jo të njëjtë ndërmjet personave që ndodhen në situata të ngjashme cenueshmërie dhe kufizon realizimin efektiv të së drejtës për akses në drejtësi.

Në mënyrë më konkrete, problematikat paraqiten si më poshtë:

a) Viktimat e krimit dhe viktimat e terrorizmit

Legjislacioni aktual nuk i përfshin shprehimisht viktimat e krimit dhe viktimat e terrorizmit si kategori të veçanta përfituese të ndihmës juridike. Për pasojë, këta persona duhet të provojnë përmbushjen e kriterëve të përgjithshme të përfitimit, përfshirë kriterin e pamjaftueshmërisë financiare, edhe pse natyra e situatës së tyre kërkon mbështetje të menjëhershme dhe efektive.

Viktimat e krimit dhe viktimat e terrorizmit përballen shpesh me pasoja fizike, psikologjike dhe ekonomike, si dhe me procedura të shumta penale, civile ose administrative që lidhen me mbrojtjen e të drejtave të tyre dhe kërkimin e dëmshpërblimit. Mungesa e një përfitimi të drejtpërdrejtë nga ndihma juridike falas mund të vonojë ose pengojë ushtrimin efektiv të këtyre të drejtave.

b) Personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar

Ligji aktual njeh si përfitues persona me aftësi të kufizuara, por nuk mbulon personat që ndodhen në procesin administrativ ose gjyqësor për njohjen e këtij statusi. Në praktikë, pikërisht gjatë këtij procesi lind nevoja më e madhe për ndihmë juridike, pasi individët duhet të kundërshtojnë vendime administrative, të administrojnë prova ose të ndjekin procedura gjyqësore për të realizuar njohjen e të drejtave të tyre. Përfshirja e tyre nga kategoritë prioritare të përfitimit krijon një boshllëk në mbrojtjen juridike dhe mund të ndikojë drejtpërdrejt në aksesin e tyre në skemat e mbrojtjes sociale.

c) Përfituesit e skemave të mbrojtjes sociale

Neni 11 i ligjit aktual parashikon si kategori përfituese personat që trajtohen me ndihmë ekonomike ose pension social, por nuk pasqyron zhvillimet e legjislacionit në fushën e mbrojtjes sociale. Si rrjedhojë, persona që përfitojnë nga skema të tjera të mbrojtjes sociale sipas legjislacionit në fuqi nuk përfshihen automatikisht në kategoritë e përfituesve të ndihmës juridike, edhe pse gjendja e tyre ekonomike dhe sociale justifikon nevojën për mbështetje juridike falas.

ç) Personat e komunitetit rom dhe egjiptian për çështjet e dokumentacionit civil

Një problematikë e evidentuar në praktikë lidhet me vështirësitë që hasin pjesëtarët e komunitetit rom dhe egjiptian në sigurimin, plotësimin ose korrigjimin e dokumentacionit civil dhe në procedurat që lidhen me regjistrimin civil dhe identitetin juridik.

Mungesa e dokumentacionit civil përbën një pengesë themelore për ushtrimin e një sërë të drejtash të tjera, përfshirë aksesin në arsim, shërbime shëndetësore, mbrojtje sociale dhe drejtësi. Megjithatë, ligji aktual nuk i njeh këto procedura si raste për të cilat këta persona përfitojnë ndihmë juridike në mënyrë të posaçme.

d) Personat që raportojnë ose bëjnë publik informacion mbi shkelje të së drejtës së Bashkimit Evropian

Kuadri aktual nuk përfshin si kategori përfituese sinjalizuesit dhe personat që raportojnë ose bëjnë publik informacion mbi shkelje të së drejtës së Bashkimit Evropian. Për shkak të rolit të tyre në mbrojtjen e interesit publik, këta persona mund të ekspozohen ndaj konflikteve ligjore, procedurave disiplinore, administrative ose gjyqësore dhe masave hakmarrëse. Mungesa e mbështetjes juridike falas mund të pengojë ushtrimin efektiv të të drejtave të tyre dhe nuk reflekton plotësisht standardet e Bashkimit Evropian për mbrojtjen e sinjalizuesve.

dh) Reformulimi i kategorisë së viktimave të dhunës

Kuadri aktual ligjor për ndihmën juridike të garantuar nga shteti nuk pasqyron në mënyrë të plotë të gjitha kategoritë e personave që mund të jenë viktimat të formave të ndryshme të dhunës. Në veçanti, përcaktimi i kategorive përfituese në nenin 11 të ligjit nr. 111/2017 është i lidhur kryesisht me viktimat e dhunës në familje dhe viktimat e dhunës ndaj grave, duke mos mbuluar në mënyrë të qartë viktimat e formave të tjera të dhunës, përfshirë rastet kur viktimat i përkasin grupeve vulnerabël.

Ky përcaktim krijon një mospërputhje ndërmjet kuadrit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti dhe kuadrit më të gjerë ligjor kombëtar që trajton forma të ndryshme të dhunës dhe mbrojtjen e viktimave. Për rrjedhojë, persona që ndodhen në situata të ngjashme vulnerabiliteti dhe që mund të kenë nevojë për mbështetje juridike për shkak të dhunës së ushtruar ndaj tyre, mund të mos përfitojnë në mënyrë të njëjtë nga skema e ndihmës juridike të garantuar nga shteti, në varësi të llojit të dhunës dhe marrëdhënies ndërmjet viktimës dhe autorit të dyshuar.

Problemi lidhet gjithashtu me përdorimin e kategorive dhe terminologjisë që nuk pasqyrojnë plotësisht zhvillimet e legjislacionit sektorial dhe standardet për mbrojtjen e viktimave dhe personave vulnerabël. Kjo situatë mund të sjellë kufizime në aksesin efektiv në drejtësi dhe në sigurimin e mbështetjes juridike të përshtatshme për viktimat e formave të ndryshme të dhunës.

2. Procedurat ekzistuese nuk garantojnë ndërhyrje të menjëhershme në rastet urgjente

Një tjetër problematikë e evidentuar gjatë zbatimit të ligjit nr.111/2017 lidhet me faktin se procedurat për përfitimin e ndihmës juridike dytësore nuk janë të diferencuara sipas natyrës së çështjes dhe nuk parashikojnë një mekanizëm të posaçëm për rastet që kërkojnë ndërhyrje të menjëhershme.

Ligji në fuqi parashikon një procedurë të njëjtë për shqyrtimin e kërkesave për ndihmë juridike, pavarësisht nëse bëhet fjalë për një çështje të zakonshme civile apo për raste urgjente, si kërkesat për urdhër mbrojtjeje, urdhër të menjëhershëm mbrojtjeje apo procedurat që lidhen me mbrojtjen e të drejtave të të miturve.

Në praktikë, mungesa e një procedure të përshpejtuar sjell vonesa në caktimin e avokatit dhe në ofrimin e mbrojtjes juridike pikërisht në momentet kur ndërhyrja ligjore është më e nevojshme. Këto vonesa mund të cenojnë efektivitetin e masave mbrojtëse, të ndikojnë në administrimin e provave dhe të kufizojnë ushtrimin e të drejtave procedurale të përfituesve.

Për më tepër, mungesa e një procedure të posaçme nuk garanton vijueshmërinë e përfaqësimit nga i njëjti avokat në të gjitha fazat e procedimit, duke krijuar fragmentarizim të mbrojtjes juridike dhe ulje të cilësisë së saj.

3. Mbulimi i pamjaftueshëm i shpenzimeve në fazën e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore

Një nga problematikat kryesore të evidentuara gjatë zbatimit të ligjit nr.111/2017 lidhet me faktin se skema aktuale e ndihmës juridike nuk mbulon të gjitha shpenzimet që janë të domosdoshme gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore.

Edhe pse personat me pamjaftueshmëri financiare mund të përfitojnë ndihmë juridike dytësore dhe përjashtim nga disa tarifa procedurale, ligji nuk parashikon mbulimin e plotë të tarifave kadastrale, noteriale, shpenzimeve për ekspertët dhe tarifave të tjera të detyrueshme që lindin gjatë ekzekutimit të vendimeve.

Kjo problematikë është evidentuar edhe nga Kontrolli i Lartë i Shtetit në auditimin e vitit 2024, i cili ka konstatuar ekzistencën e një vakumi ligjor në lidhje me mbulimin e shpenzimeve të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit dhe ka rekomanduar ndërhyrjen në nenin 25 të ligjit nr.111/2017. Si pasojë, përfituesit e ndihmës juridike, megjithëse kanë fituar të drejtën në gjykatë, vazhdojnë të përballen me barrë financiare që shpesh e bën të pamundur realizimin praktik të të drejtës së njohur me vendim gjyqësor.

4. Barra administrative në procedurat e përfitimit të ndihmës juridike

Një tjetër problematikë lidhet me procedurat administrative që ndiqen për përfitimin e ndihmës juridike, të cilat në praktikë rezultojnë të jenë të ngarkuara me kërkesa dokumentare dhe formalitete që vonojnë aksesin në shërbim. Legjislacioni aktual kërkon paraqitjen e dokumentacionit justifikues për plotësimin e kriterëve të përfitimit, edhe në rastet kur informacioni mund të verifikohet nga institucionet publike. Kjo situatë krijon barrë administrative si për qytetarët, veçanërisht për kategoritë vulnerabël, ashtu edhe për institucionet përgjegjëse për administrimin e kërkesave, duke zgjatur kohën e shqyrtimit dhe duke ulur efikasitetin e sistemit. Për këtë arsye propozohet ulja e kesaj barre duke prezantuar një mekanizëm më të thjeshtuar, ku personi parqet një vetëdeklarim pranë ofruesve të ndihmes juridike paresore, të cilët kryejnë edhe verifikimet paraprake përpara dhënies së ndihmës juridike.

5. Niveli i ulët i informimit të qytetarëve mbi të drejtën për ndihmë juridike falas

Praktika e zbatimit të ligjit ka evidentuar se një pjesë e konsiderueshme e qytetarëve nuk kanë njohuri të mjaftueshme mbi ekzistencën e sistemit të ndihmës juridike falas, kushtet e përfitimit dhe procedurat që duhet të ndjekin. Ligji aktual nuk parashikon në mënyrë të plotë detyrime të institucioneve përgjegjëse për zhvillimin e aktiviteteve të vazhdueshme të informimit dhe ndërgjegjësimit të publikut, si dhe nuk përcakton një rol të qartë të njësive të vetëqeverisjes vendore në këtë drejtim. Megjithatë informimi i qytetarëve është kryer periodikisht nga strukturat e DNJF-së, duke bërë që parashikimi në ligj të shërbejë edhe si një garanci e shtuar.

6. Mungesa e koordinimit ndërinstitutional dhe e rolit aktiv të njësive të vetëqeverisjes vendore

Një problematikë tjetër lidhet me mungesën e një bashkëpunimi të strukturuar ndërmjet Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas, njësive të vetëqeverisjes vendore dhe institucioneve të tjera që ndërveprojnë me personat në nevojë. Ligji aktual nuk përcakton detyra të qarta për njësitë e vetëqeverisjes vendore në lidhje me informimin e publikut, mbështetjen e aplikantëve, sigurimin e dokumentacionit të nevojshëm dhe koordinimin me shërbimet sociale. Kjo mungesë koordinimi krijon boshllëqe në identifikimin dhe referimin e rasteve, ul efikasitetin e sistemit të ndihmës juridike dhe vështirëson aksesin në shërbim, veçanërisht për personat që jetojnë larg qendrave të ofrimit të ndihmës juridike.

7. Nevoja për rritjen e specializimit të avokatëve dhe garantimin e cilësisë së shërbimit

Një tjetër problematikë lidhet me garantimin e një përfaqësimi juridik të përshtatshëm për kategori të veçanta përfituesish dhe çështje që kërkojnë njohuri të specializuara. Ligji nr. 111/2017 parashikon mekanizma për përfshirjen e avokatëve në listat e avokatëve që ofrojnë ndihmë juridike dytësore, duke marrë parasysh, ndër të tjera, specialitetet e tyre, si dhe parashikon organizimin e trajnimeve të vazhdueshme për avokatët e përfshirë në këto lista.

Megjithatë, zgjerimi i kategorive të përfituesve të ndihmës juridike të garantuar nga shteti, veçanërisht për viktimat e formave të ndryshme të dhunës, të miturit dhe kategori të tjera vulnerabël, evidenton nevojën për një përshtatje më të qartë të mekanizmave ekzistues të specializimit dhe trajnimit me specifikat e këtyre kategorive. Në praktikë, jo për të gjitha kategoritë dhe llojet e çështjeve që kërkojnë njohuri të posaçme rezultojnë të përcaktuar qartë mënyra e identifikimit, trajnimit dhe angazhimit të avokatëve me ekspertizën përkatëse.

Kjo situatë mund të ndikojë në cilësinë dhe efektivitetin e përfaqësimit juridik, veçanërisht në çështje që lidhen me viktimat e krimit, viktimat e dhunës, të miturit dhe persona të tjerë në situata vulnerabiliteti, për të cilët natyra e çështjes dhe rrethanat e veçanta të përfituesit kërkojnë njohuri dhe aftësi specifike profesionale. Për rrjedhojë, kuadri ekzistues kërkon qartësim dhe përshtatje në funksion të kategorive të reja të përfituesve dhe garantimit të përfaqësimit nga avokatë të trajnuar dhe të përshtatshëm për natyrën e çështjes.

Shtrirja e problemit:

Problemi ka shtrirje kombëtare dhe prek funksionimin e përgjithshëm të ofrimit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti në të gjitha fazat e procesit gjyqësor në territorin e Republikës së Shqipërisë. Nga pikëpamja kohore, mangësitë janë evidentuar gjatë gjithë periudhës së zbatimit të ligjit që nga miratimi i tij në vitin 2017, deri më tani.

Grupet e prekura nga ky problem janë si vijon:

Qytetarët dhe grupet vulnerabël: të cilët përballen drejtpërdrejt me aksesin e kufizuar në drejtësi, me barrën financiare të shpenzimeve gjyqësore dhe të ekzekutimit, si dhe me mbrojtje të vonuar në situata emergjente ku çdo vonesë mund të ketë pasoja të rënda për jetën dhe sigurinë e tyre.

Qeveria dhe institucionet shtetërore - Institucionet shtetërore përgjegjëse për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e politikës së ndihmës juridike falas, si Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas dhe Ministria e Drejtësisë, preken nga ky problem pasi vakumi ligjor prek fushën e veprimtarisë së tyre dhe cenon përmbushjen e detyrimeve për përafrim me *acquis* e Bashkimit Evropian.

Dhoma Kombëtare e Avokatisë dhe Avokatët: Nuk ka mekanizma të mjaftueshëm për specializimin e avokatëve sipas kategorive të çështjeve. Mungojnë rregulla të plota për trajnimet dhe organizimin e listave të specializuara.

Gjykatat dhe shërbimi përmbartimor: Mangësitë e kuadrit ligjor ekzistues ndikojnë drejtpërdrejt në efektivitetin e proceseve gjyqësore dhe përmbartimore. Barra financiare që u imponohet përfituesve të ndihmës juridike falas në fazën e ekzekutimit të vendimeve, duke përfshirë shpenzimet kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe tarifën e ekspertëve kur prania e tyre është e detyrueshme sipas legjislacionit procedural sjell zvarritje procedurale dhe pamundësi në realizimin e plotë të vendimeve gjyqësore. Kjo situatë cenon thelbin e aksesit efektiv në drejtësi, pasi një vendim gjyqësor i pashfrytëzueshëm për shkak të barrëve financiare të ekzekutimit e bën të drejtën formale të fituar në gjykatë praktikisht të pavlefshme. Gjithashtu, nuk ekziston procedurë e posaçme për trajtimin urgjent të kërkesave për ndihmë juridike.

Njësitë e vetëqeverisjes vendore: Ligji nuk u cakton një rol të qartë në informimin e qytetarëve, identifikimin dhe referimin e personave në nevojë. Mungesa e koordinimit me DNJF dhe shërbimet sociale bën që shumë qytetarë të mos orientohen drejt skemës së ndihmës juridike. Për pasojë, aksesin në ndihmë juridike ndryshon nga një bashki në tjetrën.

Ofruesit e ndihmës juridike parësore: Nuk ka mekanizma të mjaftueshëm për bashkëpunim me pushtetin vendor dhe institucionet e tjera.

Agjencia Shtetërore e Kadastrës dhomat vendore të noterisë: Kuadri ligjor nuk rregullon qartë mbulimin e shpenzimeve të tyre kur përfituesi trajtohet me ndihmë juridike falas. Në praktikë, kjo krijon pasiguri për mënyrën e pagesës së shërbimeve dhe vonesa në realizimin e procedurave të ekzekutimit. Si rezultat, edhe vendimet gjyqësore të formës së prerë mund të mbeten të pazbatuara për shkak të barrës financiare.

Problemi i identifikuar është i tillë që mund të trajtohet në mënyrë efektive vetëm përmes një ndryshimi të politikave, konkretisht përmes ndërhyrjes në kuadrin ligjor në fuqi. Kjo për faktin se mangësitë dhe boshllëqet e evidentuara kanë natyrë legjislative dhe burojnë drejtpërdrejt nga përmbajtja e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”. Alternativa e ruajtjes së status quo-së nuk adreson shkaqet e problemit dhe mosndërhyrja do të sillte kosto më të larta sociale, përfshirë rrezikun e cenimit të të drejtave themelore dhe të mosrealizimit të detyrimeve ndërkombëtare të shtetit. Në përfundim, duke marrë në konsideratë natyrën legjislative të problemit, shkaqet e tij dhe nevojën për harmonizim me *acquis* të Bashkimit Evropian, konstatohet se problemi kërkon domosdoshmërisht ndryshim të politikave publike përmes ndërhyrjes ligjore. Një ndërhyrje e tillë konsiderohet e nevojshme, e përshtatshme dhe proporcionale për të garantuar funksionimin efektiv të ofrimit të ndihmës juridike dhe për të siguruar akses real dhe të barabartë në drejtësi.

Arsyeja e ndërhyrjes

1. *Shpjegoni pse qeveria e sheh të nevojshme të ndërhyjë.*
2. *Shpjegoni se çfarë shpreson të trajtojë qeveria nëpërmjet kësaj ndërhyrjeje.*
3. *Shpjegoni se si i mbështet kjo ndërhyrje objektivat e nivelit të lartë të qeverisë.*
4. *Rendisni punën ekzistuese që është realizuar tashmë.*

Ndërhyrja e qeverisë është e nevojshme për shkak se aksesit në drejtësi përbën një të drejtë themelore kushtetuese, garantimi i së cilës është detyrim i drejtpërdrejtë i shtetit. Zbatimi praktik i ligjit nr. 111/2017 ka dëshmuar se kuadri ligjor ekzistues nuk arrin të sigurojë mbrojtje reale për grupet më vulnerabel të shoqërisë, duke krijuar një hendek të qartë midis të drejtës formale dhe aksesit efektiv në drejtësi. Ky hendek manifestohet në disa dimensione të ndërlidhura, ku disa kategori individësh mbeten jashtë mbulimit ligjor, procedurat ekzistuese janë të papërshtatshme për situata urgjente dhe barra financiare e shpenzimeve kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe e tarifave të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit e bën të drejtën e fituar në gjykatë praktikisht të pavlefshme. Këto problematika evidentojnë se, krahas sfidave që lidhen me zbatimin praktik të ligjit, ekzistojnë edhe nevoja për përmirësimin dhe plotësimin e mekanizmave të parashikuar në kuadrin aktual ligjor, me qëllim rritjen e aksesit efektiv në ndihmën juridike dhe garantimin e mbështetjes së plotë për kategoritë në nevojë. Në veçanti, problematikat që lidhen me kufizimin e kategorive përfituese dhe mbulimin e shpenzimeve të nevojshme për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore kërkojnë një vlerësim të përshtatshëm të dispozitave ekzistuese dhe, aty ku është e nevojshme, ndërhyrje për plotësimin e tyre.

Për më tepër, detyrimet që rrjedhin nga procesi i integritetit evropian dhe nevoja për transpozimin e direktivave të BE-së e bëjnë ndërhyrjen legjislative të domosdoshme. Për rrjedhojë, ekziston nevoja për ndërhyrjen e qeverisë me qëllim adresimin e mospërputhjeve të identifikuara dhe garantimin e një përafrimi më të plotë me standardet e Bashkimit Evropian. Ndërhyrja ligjore do të mundësonte qartësimin dhe plotësimin e dispozitave që lidhen me garantimin e të drejtave dhe garancive procedurale të kategorive përfituese, duke reduktuar boshllëqet e evidentuara në kuadrin aktual dhe duke siguruar një zbatim më efektiv të standardeve përkatëse të BE-së.

Nëpërmjet kësaj ndërhyrjeje, qeveria synon të trajtojë katër dimensione kryesore të problemit. Dimension i parë është zgjerimi i mbrojtjes juridike duke përfshirë kategoritë e reja përfituese të tilla si: viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit, personat me aftësi të kufizuara dhe komunitetin rom e egjiptian dhe duke siguruar vijueshmëri të përfaqësimit nga i njëjti avokat në të gjitha fazat procedurale. Dimension i dytë është eliminimi i barrëve financiare që pengojnë aksesin efektiv në drejtësi, veçanërisht në fazën e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, duke mbuluar shpenzimet kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe tarifën e

ekspertëve kur prania e tyre është e detyrueshme sipas legjislacionit procedural. Dimensiononi i tretë është modernizimi i sistemit të ofrimit të ndihmës juridike nëpërmjet krijimit të procedurave të përshtetshme për rastet emergjente dhe specializimit të avokatëve për kategori të veçanta çështjesh, duke garantuar mbrojtje të menjëhershme dhe cilësore për grupet vulnerabël. Dimensiononi i katërt është forcimi i koordinimit ndërinstitucional nëpërmjet përfshirjes së njësisë të vetëqeverisjes vendore dhe rritjes së rolit të DNJF-së, duke e kthyer ndihmën juridike nga një e drejtë formale në një shërbim real dhe të aksesueshëm për të gjithë.

Kjo ndërhyrje mbështet drejtpërdrejt objektivat e nivelit të lartë të qeverisë për forcimin e shtetit të së drejtës, garantimin e të drejtave themelore të njeriut dhe përmirësimin e aksesit në drejtësi për të gjithë qytetarët, veçanërisht për grupet në nevojë dhe kategoritë vulnerabël. Gjithashtu, ndërhyrja kontribuon në përmbushjen e angazhimeve të procesit të integritetit evropian, duke përmirësuar përputhshmërinë e legjislacionit kombëtar me *acquis* të Bashkimit Evropian dhe duke mbështetur zbatimin strategjive kombëtare përkatëse. Në këtë mënyrë, projektligji ndihmon në rritjen e besimit të publikut në sistemin e drejtësisë dhe në institucionet shtetërore.

Ndërhyrja është në përputhje të plotë me objektivat strategjike të qeverisë me qëllim forcimin e shtetit të së drejtës, garantimin e të drejtave themelore të njeriut dhe përmirësimin e aksesit në drejtësi për të gjithë qytetarët, veçanërisht për grupet në nevojë dhe kategoritë vulnerabël.

Së pari, projektligji është i parashikuar shprehimisht në Programin e Përgjithshëm Analitik të Projektakteve për vitin 2026, miratuar me vendimin nr. 812, datë 30.12.2025 të Këshillit të Ministrave, duke përbërë kështu një detyrim të programuar qeveritar.

Së dyti, Strategjia Ndërsektoriale e Drejtësisë 2024–2030, miratuar me vendimin nr. 787, datë 18.12.2024, të Këshillit të Ministrave, parashikon në objektivin specifik 3.6 rritjen e aksesit në ndihmën juridike të garantuar nga shteti, ndërsa objektivat “3.6.12” dhe “5.1.11” synojnë forcimin e informimit dhe ndërgjegjësimin të qytetarëve për të drejtat e tyre, si dhe përmirësimin e mekanizmave të aksesit në këtë shërbim. Megjithatë, realizimi i këtyre objektivave pengohet nga kufizimet e kuadrit ligjor aktual, të cilat lidhen me kategoritë përfituese, procedurat e aplikimit dhe ofrimit të ndihmës juridike, si dhe me mbulimin e plotë të shpenzimeve të nevojshme për akses efektiv në drejtësi. Për këtë arsye, ndërhyrja në ligjin nr. 111/2017 është e nevojshme për të zbatuar objektivat e Strategjisë, duke krijuar bazën ligjore për zgjerimin e aksesit në ndihmën juridike të garantuar nga shteti dhe për përmirësimin e funksionimit të sistemit në përputhje me politikat shtetërore në fushën e drejtësisë.

Së treti, projektligji është në përputhje të plotë me Planin Kombëtar për Integritetin Evropian 2024-2026, miratuar me vendimin nr. 16, datë 11.1.2024, Këshillit të Ministrave, sipas të cilit ky projektligj është i përfshirë ndër aktet për përafrimin me *acquis* të BE-së në grup-kapitullin 1 “Themelorët”, duke kontribuar konkretisht në transpozimin e Direktivave 2012/29/BE, 2017/541/BE dhe 2019/1937/BE, 2016/1919/BE.

Gjithashtu, nisma është në përputhje edhe me rekomandimin e Avokatit të Popullit nr. K1/116-7 port., datë 22.05.2026 “Mbi ndryshimin e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti, drehtuar Ministrisë së drejtësisë në kuadër të Observatorit për Femicidin, veçanërisht (1) përfshirjen e viktimave dhunës në familje dhe të formave të tjera të dhunës me bazë gjinore, të viktimave të krimit dhe familjarëve të tyre në kategoritë e veçanta të përfituese, pavarësisht të ardhurave dhe pasurisë, (2) garantimin e vijueshmërisë së përfaqësimit nga i njëjti avokat, si dhe (3) parashikimin e procedurave të përshtetshme për çështjet që lidhen me urdhrat e mbrojtjes, për të miturit dhe për rastet emergjente.

Deri më tani, për adresimin e problematikave në fushën e ndihmës juridike të garantuar nga shteti janë ndërmarrë një sërë masash rregullatore dhe administrative. Ligji nr. 111/2017 ka krijuar kuadrin bazë institucional për organizimin dhe funksionimin e sistemit të ndihmës juridike falas, duke përcaktuar kategoritë e përfituesve, format e ndihmës juridike dhe institucionet përgjegjëse për administrimin e këtij sistemi. Në zbatim të këtij ligji janë miratuar gjithashtu aktet nënligjore përkatëse që rregullojnë organizimin, procedurat, kriteret, dokumentacionin, formularët standard, mënyrën e financimit dhe aspektet e tjera të nevojshme për zbatimin e ligjit nr. 111/2017, “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”, të ndryshuar, duke siguruar funksionimin efektiv të sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti.

Në aspektin administrativ, Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas ka ndërmarrë masa për zgjerimin e aksesit në shërbime, përmes ngritjes së qendrave të ndihmës juridike parësore, bashkëpunimit me organizatat e shoqërisë civile, zhvillimit të aktiviteteve informuese dhe ndërgjegjëse për qytetarët, si dhe forcimit të kapaciteteve të ofruesve të shërbimit nëpërmjet trajnimeve. Këto masa kanë kontribuar në përmirësimin e ofrimit të shërbimeve dhe në rritjen e ndërgjegjësisë së qytetarëve mbi mundësinë e përfitimit të ndihmës juridike, duke adresuar pjesërisht problematikat që lidhen me aksesin dhe kapacitetet institucionale. Megjithatë, natyra administrative e këtyre masave kufizon mundësinë e tyre për të adresuar problematikat që burojnë drejtpërdrejt nga dispozitat e ligjit nr. 111/2017.

Në veçanti, zgjerimi i rrjetit të qendrave, aktivitetet informuese dhe trajnimet e ofruesve nuk mund të zgjidhin kufizimet që lidhen me përcaktimin e kategorive përfituese, procedurat dhe kriteret e përfitimit, si dhe me mbulimin e shpenzimeve të caktuara të lidhura me ekzekutimin e vendimeve gjyqësore. Për këto problematika, përmirësimi i praktikave administrative nuk është i mjaftueshëm, pasi zgjidhja e tyre kërkon ndërhyrje në kuadrin ligjor që përcakton të drejtat, përfitimet dhe detyrimet përkatëse.

Në këtë kuptim, masat administrative të ndërmarra nga DNJF përbëjnë një komponent të rëndësishëm të adresimit të problemit, por nuk e zëvendësojnë ndërhyrjen rregullatore aty ku problematikat lidhen me mangësi ose kufizime të vetë kuadrit ligjor. Ndërthurja e masave administrative me përmirësimin e kuadrit ligjor do të mundësonte një funksionim më efektiv të skemës së ndihmës juridike, duke reduktuar barrierat për përfituesit dhe duke rritur efektivitetin e mbështetjes juridike të garantuar nga shteti.

Zgjerimi i kapaciteteve institucionale është shoqëruar edhe me rritjen e numrit të ofruesve të shërbimit. Kështu, numri i Qendrave të Shërbimit të Ndihmës Juridike Parësore është rritur nga 14 qendra në vitin 2022 në 20 qendra në vitin 2023, numër i cili është ruajtur edhe gjatë vitit 2024. Ndërkohë, numri i avokatëve të kontraktuar për ofrimin e ndihmës juridike dytësore është rritur nga 157 në vitin 2022 në 159 në vitin 2023 dhe në 177 avokatë në vitin 2024.

Zgjerimi i infrastrukturës dhe kapaciteteve të ofrimit të shërbimit është reflektuar edhe në numrin e qytetarëve që kanë përfituar nga ndihma juridike. Sipas të dhënave të publikuara nga DNJF, numri i rasteve të trajtuara në kuadër të ndihmës juridike parësore ka qenë 4,191 në vitin 2020, 8,153 në vitin 2021, 5,861 në vitin 2022 dhe 7,008 në vitin 2023. Për periudhën janar-shtator 2024 janë raportuar 4,755 raste të trajtuara. Gjithashtu, vetëm organizatat jofitimprurëse të autorizuar kanë trajtuar 2,788 raste në vitin 2022, 2,891 raste në vitin 2023 dhe 2,058 raste gjatë periudhës janar-shtator 2024, duke treguar një rol të rëndësishëm të këtyre organizatave në zgjerimin e aksesit në shërbimet e ndihmës juridike.

Edhe të dhënat për ndihmën juridike dytësore tregojnë një kërkesë të konsiderueshme për këtë shërbim. Numri i vendimeve gjyqësore mbi kërkesat për ndihmë juridike dytësore është rritur ndjeshëm, nga 44 vendime në vitin 2019 në 181 në vitin 2020, 849 në vitin 2021, 1,030 në vitin 2022, 773 në vitin 2023 dhe 904 në vitin 2024. Vetëm gjatë vitit 2024, nga 904 vendime gjyqësore të regjistruara, 723 kanë qenë për

çështje civile, 120 për çështje administrative dhe 59 për çështje penale. Këto të dhëna tregojnë se skema e ndihmës juridike dytësore përdoret për një numër të konsiderueshëm çështjesh dhe se kërkesa për këtë shërbim mbetet e lartë.

Të dhënat e vitit 2024 evidentojnë gjithashtu përfshirjen e ekspertëve në ofrimin e shërbimeve të lidhura me ndihmën juridike. Gjatë këtij viti janë likuiduar vendime gjyqësore për 217 avokatë dhe 173 ekspertë, ndërsa janë evidentuar edhe 25 dosje të refuzuara për ekzekutim pagese. Përfshirja e ekspertëve në një numër të konsiderueshëm rastesh tregon se shpenzimet e ekspertizës përbëjnë një element konkret të funksionimit të skemës së ndihmës juridike dhe jo vetëm një çështje teorike të kuadrit ligjor.

Në tërësi, këto të dhëna dëshmojnë se masat administrative dhe institucionale të ndërmarra nga DNJF kanë kontribuar në zgjerimin e kapaciteteve dhe në rritjen e aksesit të qytetarëve në shërbimet e ndihmës juridike. Megjithatë, rritja e kapaciteteve administrative, zgjerimi i rrjetit të ofruesve dhe aktivitetet informuese nuk janë të mjaftueshme për të adresuar problematikat që burojnë drejtpërdrejt nga kuadri ligjor. Në veçanti, kufizimet në kategoritë përfituese, barrierat procedurale dhe mbulimi i pamjaftueshëm i disa shpenzimeve të domosdoshme gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore mbeten problematika që kërkojnë adresim përmes përmirësimit të kuadrit ligjor.¹

Marrëveshjet e bashkëpunimit janë një element i rëndësishëm për pjesën e masave administrative, sepse tregojnë se DNJF nuk e ka kufizuar zgjerimin e shërbimit vetëm te strukturat e veta, por ka krijuar një rrjet partnerësh, veçanërisht me institucionet e arsimit të lartë, klinikat ligjore, bashkitë dhe organizatat e shoqërisë civile.

Një komponent i rëndësishëm i bashkëpunimit institucional është edhe ai me institucionet e arsimit të lartë dhe klinikat ligjore. DNJF ka lidhur marrëveshje bashkëpunimi me 13 institucione të arsimit të lartë, ndër të cilat Universiteti “Marin Barleti”, Fakulteti i Drejtësisë i Universitetit të Tiranës, Kolegji Universitar “Bedër”, Albanian University, Universiteti European i Tiranës, Universiteti “Aleksandër Moisiu” Durrës, Universiteti “Ismail Qemali” Vlorë, Kolegji Universitar “Qiriazi”, Klinika e Ligjit Shkodër, Universiteti Mesdhetar, Universiteti “Luarasi”, Universiteti Epoka dhe Universiteti “Aleksandër Xhuvani”. Bashkëpunimi synon kryesisht ofrimin e ndihmës juridike parësore, trajnimin dhe përditësimin e njohurive të studentëve, zhvillimin e praktikave të punës, si dhe aktivitete të përbashkëta informuese dhe ndërgjegjëse.²

Ky bashkëpunim ka pasur edhe një komponent konkret në drejtim të zhvillimit të kapaciteteve njerëzore. Për vitin 2022, janë trajnuar 200 studentë të 12 klinikave ligjore me të cilat kishte lidhur marrëveshje bashkëpunimi. Në vitin 2023 janë trajnuar 34 studentë, ndërsa në vitin 2024 janë trajnuar 91 studentë të angazhuar pranë klinikave ligjore. Për vitin 2025, janë trajnuar 293 studentë nga 13 fakultete të drejtësisë me të cilat ka marrëveshje bashkëpunimi.³

Edhe praktikat profesionale të studentëve përbëjnë një rezultat të drejtpërdrejtë të këtij bashkëpunimi. Në vitin 2022, 27 studentë zhvilluan praktikën pranë DNJF-së dhe qendrave të shërbimit të ndihmës juridike parësore, ndërsa në vitin 2024 numri arriti në 97 studentë. Praktikrat janë zhvilluar në disa qytete, duke përfshirë Tiranën, Lezhën, Kukësin, Lushnjën, Beratin, Durrësin, Elbasanin dhe Shkodrën.⁴

¹ Analiza e Performancës Vjetore 2024 – DNJF

Analiza Statistikore 2024 – DNJF

Historiku i DNJF – të dhëna për zhvillimin e shërbimeve dhe kapaciteteve

² Klinikat e Ligjit pranë IAL-eve – Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas

³ Klinikat e Ligjit pranë IAL-eve – Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas

⁴ Klinikat e Ligjit pranë IAL-eve – Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas

Një tjetër masë e ndërmarrë nga Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas për përmirësimin e aksesit në shërbimet e ndihmës juridike është forcimi i bashkëpunimit ndërinstitucional përmes lidhjes së marrëveshjeve të bashkëpunimit dhe mirëkuptimit me institucione të nivelit qendror dhe vendor, gjykata, institucione të pavarura, organizata të shoqërisë civile dhe institucione të arsimit të lartë. Ky mekanizëm synon kryesisht lehtësimin e identifikimit dhe referimit të rasteve, rritjen e ndërgjegjësimit të qytetarëve dhe përmirësimin e koordinimit ndërmjet institucioneve që kanë rol në garantimin e aksesit në drejtësi.

Bashkëpunimi institucional shtrihet në disa kategori aktorësh. Me gjykatat janë lidhur marrëveshje mirëkuptimi me Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Mat, Përmet, Pogradec, Pukë, Sarandë, Vlorë, Dibër dhe Fier, me Gjykatën Administrative të Shkodrës dhe Gjykatën Administrative të Apelit Tiranë, si dhe janë zhvilluar marrëdhënie bashkëpunimi me institucione të tjera publike. Në nivel vendor, DNJF ka lidhur marrëveshje bashkëpunimi me njësi të ndryshme të vetëqeverisjes vendore, ndërsa bashkëpunimi është zgjeruar edhe me organizata dhe institucione të tjera që kanë kontakt të drejtpërdrejtë me kategoritë në nevojë.

Veçanërisht i rëndësishëm është bashkëpunimi me organizatat e shoqërisë civile. DNJF ka lidhur marrëveshje mirëkuptimi dhe bashkëpunimi me organizata të tilla si Centre for Legal Empowerment (CLE), OSCE, Shoqata “Unë, Gruaja”, TLAS, Shoqata e Invalidëve të Punës, “Drejtësi Sociale”, “Aleanca Gjimore për Zhvillim”, ANAD, si dhe marrëveshje me organizata të tjera. Këto marrëdhënie bashkëpunimi krijojnë mundësi për identifikimin dhe referimin e personave që mund të përfitojnë nga ndihma juridike, veçanërisht të personave në situata vulnerabël.

Bashkëpunimi është zgjeruar më tej gjatë vitit 2025. Sipas Analizës së Performancës Vjetore 2025 të DNJF-së, gjatë këtij viti është bërë e mundur nënshkrimi i 12 marrëveshjeve me institucione të nivelit qendror dhe vendor, institucione të pavarura dhe gjykata, në kuadër të referimit të rasteve dhe ndërgjegjësimit. Ndër marrëveshjet e evidentuara përfshihen ato me Bashkinë Kamëz dhe Bashkinë Peqin, ndërsa në kuadër të bashkëpunimeve të tjera janë përfshirë Bashkia Berat, Gjirokastrë, Kukës, Korçë, Sarandë, Pustec, Mirditë, Belsh, Mallakastër, Krujë, Libohovë, Has, Kuçovë, Klos, Bulqizë, Vorë dhe Roskovec, si dhe institucione të tjera publike, organizata dhe gjykata.

Në tërësi, shtrirja e marrëveshjeve të bashkëpunimit tregon se DNJF ka ndërmarrë masa të rëndësishme administrative dhe institucionale për të përmirësuar koordinimin, identifikimin dhe referimin e përfituesve, si dhe për të rritur ndërgjegjësimin dhe kapacitetet profesionale. Megjithatë, këto masa kanë kryesisht natyrë organizative dhe administrative dhe nuk mund të adresojnë problematikat që burojnë drejtpërdrejt nga përmbytja e ligjit nr. 111/2017. Për rrjedhojë, ndërkohë që zgjerimi i bashkëpunimit institucional ka kontribuar në përmirësimin e aksesit në shërbime, problematikat që lidhen me kategoritë përfituese, procedurat e përfitimit, garancitë procedurale dhe mbulimin e disa shpenzimeve të domosdoshme kërkojnë adresim edhe përmes kuadrit ligjor. Megjithatë, zbatimi praktik i ligjit ka evidentuar se këto masa nuk kanë qenë të mjaftueshme për të adresuar të gjitha problematikat e hasura. Në veçanti, kanë mbetur të pazgjidhura çështje që lidhen me zgjerimin e kategorive përfituese, procedurat e përsheptuara për rastet emergjente, mbulimin e plotë të shpenzimeve në fazën e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, uljen e barrës administrative për përfituesit, forcimin e rolit të njësive të vetëqeverisjes vendore, rritjen e informimit të publikut dhe specializimin e avokatëve. Për rrjedhojë, është vlerësuar e nevojshme ndërhyrja në nivel ligjor për të garantuar një sistem më efektiv dhe më gjithëpërfshirës të ndihmës juridike të garantuar nga shteti.

Objektivi i politikës

1. *Vendosni objektiva që korrespondojnë me problemin dhe shkaqet e tij.*
2. *Sigurohuni që objektivat e vendosur të korrespondojnë me ato të dhëna në përmbledhjen ekzekutive, por më të detajuara.*

3. *Sigurohuni që objektivat janë specifike, të matshëm, të arritshëm, realë dhe në kohë.*

Objektivi 1: *Zgjerimi i listës së kategorive të veçanta përfituese të ndihmës juridike dytësore, duke përfshirë viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit e shkeljeve të së drejtës së BE-së, personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar, si dhe komunitetin rom dhe egjiptian, brenda vitit 2027.*

Objektivi synon zgjerimin e aksesit efektiv në drejtësi, duke garantuar ndihmë juridike dytësore për kategori të veçanta personash që, për shkak të rrethanave të tyre, përballen me barrierë në ushtrimin dhe mbrojtjen e të drejtave të tyre.

Objektivi 2: *Thjeshtimi i procedurave për përfitimin e ndihmës juridike parësore, duke reduktuar barrën administrative për kërkuar nëpërmjet lehtësimit të dokumentacionit të kërkuar për aplikim, brenda vitit 2027.*

Reduktimi i barrës administrative për kërkuar e ndihmës juridike parësore nëpërmjet ndryshimit të nenit 17, ku zëvendësohet dokumentacioni justifikues me vetëdeklarim të thjeshtuar të shoqëruar vetëm me dokument identifikimi, me efekt nga data 1 janar 2027.

Objektivi 3: *Zgjerimi i mbulimit të shpenzimeve të ndihmës juridike dytësore, duke përfshirë shpenzimet kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe tarifat e ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, me qëllim eliminimin e barrierave financiare për përfituesit, brenda vitit 2027.* a. Mbulimi i plotë i shpenzimeve kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe tarifave të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore për të gjithë përfituesit e ndihmës juridike dytësore, duke eliminuar barrierat financiare që pengojnë realizimin efektiv të vendimeve gjyqësore, me efekt nga data 1 janar 2027. b. Garantimi i aksesit pa pagesë në aktet dhe dokumentacionin e nevojshëm të administruar nga Agjencia Shtetërore e Kadastrës dhe dhomat vendore të noterisë për personat që përfitojnë nga ndihma juridike e garantuar nga shteti.

Objektivi 4: *Harmonizimi i ligjit nr. 111/2017 me acquis të Bashkimit Evropian në fushën e ndihmës juridike, në përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian dhe detyrimet e procesit të integritetit evropian, brenda vitit 2027.*

Përafrimi i plotë i ligjit Nr. 111/2017 me Direktivat e BE-së 2012/29/BE, 2017/541/BE dhe 2019/1937/BE, 2016/1919/BE në përputhje me detyrimet e Planit Kombëtar për Integritetin Evropian 2024-2026, me efekt nga data 1 janar 2027, nëpërmjet transpozimit të kërkesave të direktivave të BE-së, duke adresuar boshllëqet e identifikuar në kategorinë e përfituesve, procedurat e përshpejtuara dhe mbrojtjen e sinjalizuesve.

Objektivi 5: *Forcimi i sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti, me qëllim sigurimin e aksesit në drejtësi për të gjithë subjektet e ligjit, veçanërisht për grupet vulnerabël, në përputhje me standardet e Bashkimit Evropian.*

Ky objektivi synon forcimin e sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti si pjesë e politikave për rritjen e aksesit në drejtësi dhe garantimin e mbrojtjes efektive të të drejtave të individit. Arritja e këtij objektivi pritet të kontribuojë në funksionimin më efikas të sistemit të ndihmës juridike, rritjen e besimit të publikut në institucionet e drejtësisë, forcimin e shtetit të së drejtës dhe përmbushjen e detyrimeve të Republikës së Shqipërisë në kuadër të procesit të integritetit evropian.

Përshkrimi i opsioneve të shqyrtuara

1. *Përshkruani opsionin e status quo-së.*
2. *Identifikoni dhe përshkruani të gjitha opsionet e politikave që keni marrë parasysh.*
3. *Shpjegoni se si janë identifikuar opsionet e politikës.*

Opsionet e mëposhtme janë vlerësuar në funksion të arritjes së objektivave të politikave:

Opsioni 0 – Ruajtja e status quo-ja ose mos ndryshimi i gjendjes aktuale duke vijuar me kuadrin ligjor ekzistues;

Opsioni 1 (jo rregullator)

Opsioni 2 – Ndryshimi i ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”;

Opsioni 3 – Miratimi i një ligji të ri.

Opsionet e politikave janë identifikuar në bazë të analizës së problemit dhe shkaqeve të tij, duke u mbështetur në propozimet e DNJF-së, rekomandimet e KLSH, analizat e kryera gjatë zbatimit të ligjit nr. 111/2017 që nga miratimi i tij në vitin 2017. Gjatë procesit të identifikimit janë shqyrtuar katër opsione kryesore, duke vlerësuar për secilin prej tyre shkallën e adresimit të problemit, koston e zbatimit dhe përputhshmërinë me detyrimet e integritetit evropian të parashikuara në Planin Kombëtar për Integritimin Evropian 2024-2026.

Opsioni 0: Ruajtja e status quo-së

Ky opsion parashikon vijimin e zbatimit të kuadrit ligjor ekzistues të ligjit Nr. 111/2017 pa ndërhyrje të reja normative. Në kushtet e status quo-së, sistemi i ndihmës juridike do të vazhdonte të funksiononte me të gjitha mangësitë e identifikuara gjatë zbatimit praktik të ligjit. Konkretisht:

- Kategori të rëndësishme si viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit e shkeljeve të së drejtës së BE-së dhe personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar do të mbeteshin jashtë mbulimit ligjor;
- Procedurat e ngadalta do të vazhdonin të ishin të papërshtatshme për situatat emergjente që kërkojnë mbrojtje të menjëhershme;
- Barra financiare e shpenzimeve kadastrale, noteriale dhe përmbartimore do të rëndonte mbi përfituesit, duke i lënë vendime gjyqësore të pashfrytëzueshme;
- Mungesa e koordinimit ndërinstytucional me njësitë e vetëqeverisjes vendore do të vazhdonte të ulte efektivitetin e sistemit;
- Shqipëria nuk do të përmbushte detyrimet e transpozimit të direktivave të BE-së të parashikuara në Planin Kombëtar për Integritimin Evropian 2024-2026.

Për këto arsye, opsioni i status quo-së është vlerësuar si i papranueshëm për të adresuar problematikat e identifikuara.

Opsioni 1: opsion jo rregullator

Ky opsion parashikon përmirësimin e zbatimit të kuadrit ekzistues ligjor nëpërmjet masave jo rregullatore, si monitorimi i cilësisë së shërbimit, fushatat e informimit të publikut dhe rritja e kapaciteteve institucionale, pa ndërhyrje rregullatore. Ky opsion do të adresonte pjesërisht problemin e nivelit të ulët të informimit të publikut, paraqet më pak kosto, krahasuar me 2 opsionet e tjera rregullatore dhe do të përmirësonte koordinimin administrativ ndërmjet institucioneve ekzistuese. Megjithatë, ky opsion paraqet kufizimet e mëposhtme të rëndësishme:

- Nuk mund të zgjerohet kategorinë e përfituesve pa bazë ligjore;
- Nuk mund të krijohet procedura të përsheptuara me efekt juridik të detyrueshëm;
- Nuk mund të mbulojë shpenzimet kadastrale, noteriale dhe përmbartimore pa parashikim shprehimisht ligjor;
- Nuk mund të plotësojë detyrimet e transpozimit të direktivave të BE-së nëpërmjet masave administrative.

Për këto arsye, ky opsion është vlerësuar si i pamjaftueshëm për arritjen e objektivave të vendosur.

Opsioni 2: Ndryshimi i ligjit nr. 111/2017 (opsioni i preferuar)

Ky opsion parashikon ndërhyrje në ligjin ekzistues nr. 111/2017, duke adresuar shprehimisht problematikat e identifikuar pa e zëvendësuar kuadrin bazë ligjor. Ndërhyrjet kryesore përfshijnë:

- Zgjerimin e kategorive të veçanta përfituese duke përfshirë viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit, personat me aftësi të kufizuara dhe komunitetin rom e egjiptian, viktimat e dhunës ndaj grave dhe në familje; Thjeshtimin e procedurave administrative për ndihmën juridike parësore nëpërmjet vetëdeklarimit të thjeshtuar;
- Krijimin e procedurave të përshpejtuara për rastet emergjente;
- Mbulimin e shpenzimeve kadastrale, noteriale, përbarimore dhe tarifave të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit;
- Forcimin e specializimit të avokatëve dhe vijueshmërinë e përfaqësimit juridik;
- Përfshirjen e njërive të vetëqeverisjes vendore si aktorë mbështetës në sistemin e ndihmës juridike.

Ky është opsioni i preferuar dhe është një mjet i mjaftueshëm dhe i përshtatshëm, pasi përmes tij arrihen objektivat dhe adresohen problemet që diktojnë nevojën për ndërhyrje dhe paraqet kosto më të ulët. Edhe nga pikëpamja e teknikës legjislative ky opsion është opsioni i preferuar për shkak se nuk parashikohet të kryhen ndryshime që prekin më shumë se 50% të dispozitave të ligjit.

Avantazhet dhe Disavantazhet e këtij opsioni janë si më poshtë:

Avantazhet: Ndryshimi i ligjit nr. 111/2017 garanton një ndërhyrje të fokusuar dhe proporcionale, duke adresuar problematikat konkrete të identifikuar pa cenuar strukturën ekzistuese të sistemit të ndihmës juridike. Ky opsion siguron vazhdimësi institucionale, shmang pasigurinë juridike për aktorët e përfshirë, mundëson zbatim më të shpejtë të masave të reja dhe kërkon më pak burime administrative për përshtatjen e institucioneve, krahasuar me miratimin e një ligji të ri.

Disavantazhet: Ndryshimi i pjesshëm i ligjit mund të mos mundësojë një rishikim tërësor të të gjitha problematikave të sistemit të ndihmës juridike dhe mund të çojë në një kuadër ligjor më kompleks për shkak të shtesave dhe ndryshimeve të njëpasnjëshme. Gjithashtu, zbatimi efektiv i ndryshimeve do të kërkojë harmonizimin e akteve nënligjore, rritjen e koordinimit ndër-institucional dhe sigurimin e burimeve të nevojshme financiare e njerëzore për zgjerimin e kategorive përfituese dhe shërbimeve të ofruara.

Opsioni 3: Miratimi i një ligji të ri

Ky opsion parashikon hartimin dhe miratimin e një ligji krejtësisht të ri për ndihmën juridike të garantuar nga shteti, duke zëvendësuar në tërësi ligjin nr. 111/2017.

Avantazhet dhe Disavantazhet e këtij opsioni janë si më poshtë:

Avantazhet: Miratimi i një ligji të ri do të krijonte mundësinë për një rishikim tërësor dhe sistematik të kuadrit ligjor për ndihmën juridike, duke integruar në një akt të vetëm të gjitha ndryshimet, praktikatat e reja dhe kërkesat që burojnë nga standardet ndërkombëtare dhe acquis i Bashkimit Evropian. Ky opsion do të mundësonte një strukturë më të qartë dhe më të konsoliduar të dispozitave ligjore, duke reduktuar nevojën për ndryshime të shpeshta në të ardhmen.

Disavantazhet: Miratimi i një ligji të ri do të kërkonte kohë dhe burime të konsiderueshme për hartimin, konsultimin publik, përshtatjen e akteve nënligjore dhe trajnimin e institucioneve zbatuese. Gjithashtu, do të krijonte një periudhë tranzitore me rrezik për pasiguri juridike dhe vështirësi në zbatimin praktik, ndërkohë që objektivat e synuara mund të arrihen edhe përmes ndryshimeve të fokusuara në ligjin ekzistues. Për rrjedhojë, ky opsion paraqet një raport më pak të favorshëm ndërmjet kostove të ndërhyrjes dhe përfitimeve të pritshme.

Vlerësimi i opsioneve/analizimi i ndikimeve

1. *Identifikoni grupet e prekura.*
2. *Identifikoni llojet e ndikimeve për secilin grup të prekur, bëni dallimin midis ndikimeve të drejtpërdrejta dhe jo të drejtpërdrejta.*
3. *Për ndikimet e drejtpërdrejta:*
 1. *Përshkruani nga ana cilësore ndikimet e drejtpërdrejta mbi grupet e prekura.*
 2. *Analizoni nga ana sasore ndikimet më të rëndësishme të drejtpërdrejta.*
 3. *Përcaktoni vlerën monetare të ndikimeve më të rëndësishme të drejtpërdrejta aty ku është e mundur (përdor tabelën në Aneksin 2/a të këtij dokumenti).*
 4. *Analizoni ndikimin mbi ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (nëse ka).*
4. *Për ndikimet jo të drejtpërdrejta:*
 1. *Përshkruani nga ana cilësore ndikimet jo të drejtpërdrejta mbi grupet e prekura.*
 2. *Analizoni ndikimin mbi konkurrencën.*
5. *Diskutoni kufizimin e analizës:*
 1. *Jepni supozimet në të cilat janë bazuar parashikimet dhe risqet, të cilave ato u nënshtrohen.*
 2. *Tregoni se çfarë mund të pengojë realizimin e përfitimeve, të rrisë kostot ose të sjellë pasoja të papritura.*
6. *Përmbledhni vlerësimin e opsioneve:*
 1. *Paraqisni një pasqyrë përmbledhëse të të gjitha ndikimeve të opsioneve të analizuara.*
 2. *Shpjegoni se si ndikimet e të gjitha opsioneve të analizuara krahasohen me njëra-tjetrën.*
 3. *Paraqisni përlllogaritjet më të mira të përgjithshme neto të ndikimit me vlerë monetare të përcaktuar për çdo opsion (përdor tabelën në Aneksin 2/b të këtij dokumenti).*

Grupet që preken nga problematika dhe nga ndërhyrja e propozuar janë:

1. **Qytetarët dhe grupet vulnerabël**, në veçanti:
 - personat me të ardhura dhe pasuri të pamjaftueshme;
 - viktimat e dhunës ndaj grave dhe të dhunës në familje;
 - viktimat e krimit, viktimat e terrorizmit dhe familjarët e tyre;
 - viktimat e trafikimit;
 - të miturit dhe personat, çështjet e të cilëve lidhen me mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të të miturve;
 - personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar;
 - personat e komunitetit rom dhe egjiptian;
 - personat që raportojnë ose bëjnë publik informacion mbi shkelje të së drejtës së Bashkimit Evropian;
 - përfituesit e ndihmës ekonomike, pensionit social dhe skemave të tjera të mbrojtjes sociale.
2. **Qeveria dhe institucionet shtetërore:** më konkretisht Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas, si institucione përgjegjëse për zbatimin e ligjit nr. 111/2017.
3. **Gjykatat dhe shërbimi përmbarimor**, të cilat do të zbatojnë procedurat e reja të përshpejtuara, do të trajtojnë kërkesat për ndihmë juridike dytësore dhe do të bashkërendojnë mbulimin e shpenzimeve në fazën e ekzekutimit.
4. **Njësitë e vetëqeverisjes vendore**, për të cilat planifikohet të marrin detyra për informimin e publikut, vënien në dispozicion të dokumentacionit dhe bashkërendimin me shërbimet sociale.
5. **Dhoma Kombëtare e Avokatisë, dhomat vendore të avokatisë dhe avokatët që ofrojnë ndihmë juridike dytësore**, përfshirë avokatët që ushtrojnë veprimtarinë si subjekte të vogla ekonomike.
6. **Ofruesit e ndihmës juridike parësore**, përfshirë qendrat e shërbimit të ndihmës juridike parësore, klinikat ligjore dhe organizatat jofitimprurëse të autorizuar.

7. Agjencia Shtetërore e Kadastrës dhomat vendore të noterisë, për shkak të procedurave të reja për sigurimin e dokumenteve dhe mbulimin e shpenzimeve të domosdoshme.

1. Qytetarët dhe grupet vulnerabël

Ndikimi i drejtpërdrejtë juridik dhe social është pozitiv, pasi zgjerimi i kategorive të veçanta përfituese u mundëson personave të përfshirë rishtazi të përfitojnë ndihmë juridike pa iu nënshtruar kriterit të pamundësisë financiare. Procedura e përshpejtuar për rastet emergjente redukton kohën e pritjes për sigurimin e mbrojtjes juridike, ndërsa mbulimi i shpenzimeve kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe i tarifave të ekspertëve redukton barrën financiare që lidhet me ndjekjen e procedurave dhe ekzekutimin e vendimeve gjyqësore.

Ndikimi administrativ është gjithashtu pozitiv, pasi përdorimi i vetëdeklarimit dhe reduktimi i dokumentacionit shoqërues pritet të ulin numrin e dokumenteve që duhet të sigurohen, kohën e aplikimit dhe kostot e transportit e të komunikimit me institucionet. Si ndikim i mundshëm negativ evidentohen rritja fillestare e kërkesave dhe rreziku i zgjatjes së kohës së shqyrtimit, nëse institucionet përgjegjëse nuk përshtatin kapacitetet me ngarkesën e shtuar.

Ndikimi mbi të drejtat themelore është pozitiv dhe lidhet drejtpërdrejt me forcimin e së drejtës për akses efektiv në drejtësi, të drejtës për një proces të rregullt ligjor, parimit të barazisë dhe mbrojtjes së posaçme të personave në kushte cenueshmërie.

2. Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas

Ndikimi i drejtpërdrejtë administrativ konsiston në rritjen e detyrave për administrimin e kategorive të reja përfituese, hartimin dhe përditësimin e formularëve, mbledhjen e të dhënave, monitorimin e treguesve, koordinimin ndërinstitutional dhe informimin e publikut. Kjo mund të sjellë, veçanërisht në fazën fillestare, rritje të ngarkesës së punës dhe nevojë për trajnimin e personelit.

Kostot e drejtpërdrejta buxhetore vlerësohen në 19 979 924 lekë për vitin 2026, 20 616 862 lekë për vitin 2027 dhe 21 831 756 lekë për vitin 2028, ose 62 428 542 lekë në total për periudhën trevjeçare. Ndikimi afatmesëm institucional është pozitiv, pasi standardizimi i procedurave, mbledhja sistematike e të dhënave dhe forcimi i monitorimit pritet të përmirësojnë administrimin dhe cilësinë e skemës së ndihmës juridike.

3. Gjykatat dhe organet proceduese

Ndikimi i drejtpërdrejtë administrativ lidhet me zbatimin e procedurës së përshpejtuar, shqyrtimin e kërkesave të kategorive të reja dhe caktimin e menjëhershëm të avokatit në rastet e parashikuara nga ligji. Në fazën fillestare mund të ketë rritje të numrit të kërkesave dhe të ngarkesës administrative.

Në afat të mesëm pritet një ndikim pozitiv mbi eficiencën procedurale, pasi sigurimi në kohë i përfaqësimit ligjor, dokumentacioni më i plotë dhe pjesëmarrja efektive e palëve mund të reduktojnë shtyrjet, parregullsitë procedurale dhe përsëritjen e veprimeve gjyqësore.

4. Shërbimi përmbartimor

Ndikimi i drejtpërdrejtë lidhet me rritjen e numrit të përfituesve që mund të vijojnë ekzekutimin e vendimeve gjyqësore, si rezultat i mbulimit të shpenzimeve përmbartimore dhe të shpenzimeve të tjera të nevojshme. Kjo mund të rrisë fillimisht numrin e kërkesave për ekzekutim dhe ngarkesën e punës.

Ndikimi afatmesëm është pozitiv, pasi sigurimi i financimit të shpenzimeve pritet të reduktojë numrin e procedurave të ndërprera ose të pazbatuara për shkak të pamundësisë financiare të përfituesve.

5. Njësitë e vetëqeverisjes vendore

Ndikimi administrativ konsiston në shtimin ose qartësimin e detyrave për informimin e qytetarëve, identifikimin dhe referimin e personave në nevojë, sigurimin e dokumentacionit që administrohet prej tyre dhe koordinimin me shërbimet sociale dhe DNJF-në. Këto detyra mund të kërkojnë përcaktimin e pikave të kontaktit, udhëzime të standardizuara dhe trajnim të personelit.

Nuk parashikohet domosdoshmërisht krijimi i strukturave të reja, por ngarkesa administrative dhe nevoja për burime shtesë duhet të monitorohen gjatë vitit të parë të zbatimit.

6. Dhoma Kombëtare e Avokatisë, dhomat vendore dhe avokatët

Ndikimi i drejtpërdrejtë administrativ lidhet me hartimin dhe zbatimin e programeve të trajnimit, administrimin e listave të specializuara dhe respektimin e procedurave të reja të caktimit, rotacionit dhe zëvendësimit të avokatëve.

7. Agjencia Shtetërore e Kadastrës dhe strukturat e noterisë

Ndikimi i drejtpërdrejtë administrativ lidhet me përpunimin dhe vënien në dispozicion pa pagesë të akteve të nevojshme për përfituesit e ndihmës juridike. Kjo mund të sjellë rritje të numrit të kërkesave, nevojë për procedura verifikimi dhe ulje të të ardhurave nga tarifat për shërbimet që do të ofrohen pa pagesë.

Për të shmangur vonesat ose zbatimin jo të njëtrajtshëm, duhet të përcaktohen qartë procedura e kërkesës, dokumenti që provon statusin e përfituesit, afati i përgjigjes, mënyra e raportimit dhe trajtimi buxhetor i kostove përkatëse.

8. Organizatat e shoqërisë civile

Organizatat që ofrojnë ndihmë juridike parësore mund të përballen me rritje të kërkesës për shërbime, nevojë për personel të trajnuar dhe detyrime më të mëdha raportimi. Nga ana tjetër, financimi i parashikuar dhe standardizimi i bashkëpunimit me DNJF-në mund të përmirësojnë qëndrueshmërinë dhe cilësinë e shërbimeve të ofruara.

9. Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme

Projektligji nuk vendos detyrime të përgjithshme rregullatore, administrative ose financiare mbi ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe nuk ndryshon kushtet e hyrjes, ushtrimit ose konkurrimit në treg. Për rrjedhojë, nuk parashikohet ndikim material i drejtpërdrejtë mbi NVM-të.

Avokatët që ushtrojnë veprimtarinë si persona fizikë ose në forma organizimi profesional mund të përfitojnë nga rritja e numrit të shërbimeve të financuara nga shteti, por ky ndikim është sektorial dhe nuk përbën barrë të përgjithshme për NVM-të. Kërkesat për trajnim dhe specializim përbëjnë kushte profesionale të lidhura me ofrimin vullnetar të ndihmës juridike dytësore dhe jo detyrime të përgjithshme mbi biznesin.

10. Ndikimet jo të drejtpërdrejta dhe konkurrenca

Ndikimet jo të drejtpërdrejta përfshijnë rritjen e besimit të qytetarëve në sistemin e drejtësisë, reduktimin e përshkallëzimit të konflikteve, përmirësimin e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore dhe forcimin e përfshirjes sociale të grupeve vulnerabël. Këto ndikime pritet të shfaqen gradualisht dhe varen nga zbatimi efektiv i procedurave, informimi i publikut dhe sigurimi i burimeve të nevojshme.

Projektligji nuk parashikohet të ketë ndikim negativ mbi konkurrencën. Përzgjedhja dhe caktimi i avokatëve duhet të mbështeten në kritere objektive, transparente dhe jodiskriminuese, duke respektuar mekanizmin e rotacionit dhe duke shmangur krijimin e avantazheve të pajustificuara për ofrues të caktuar.

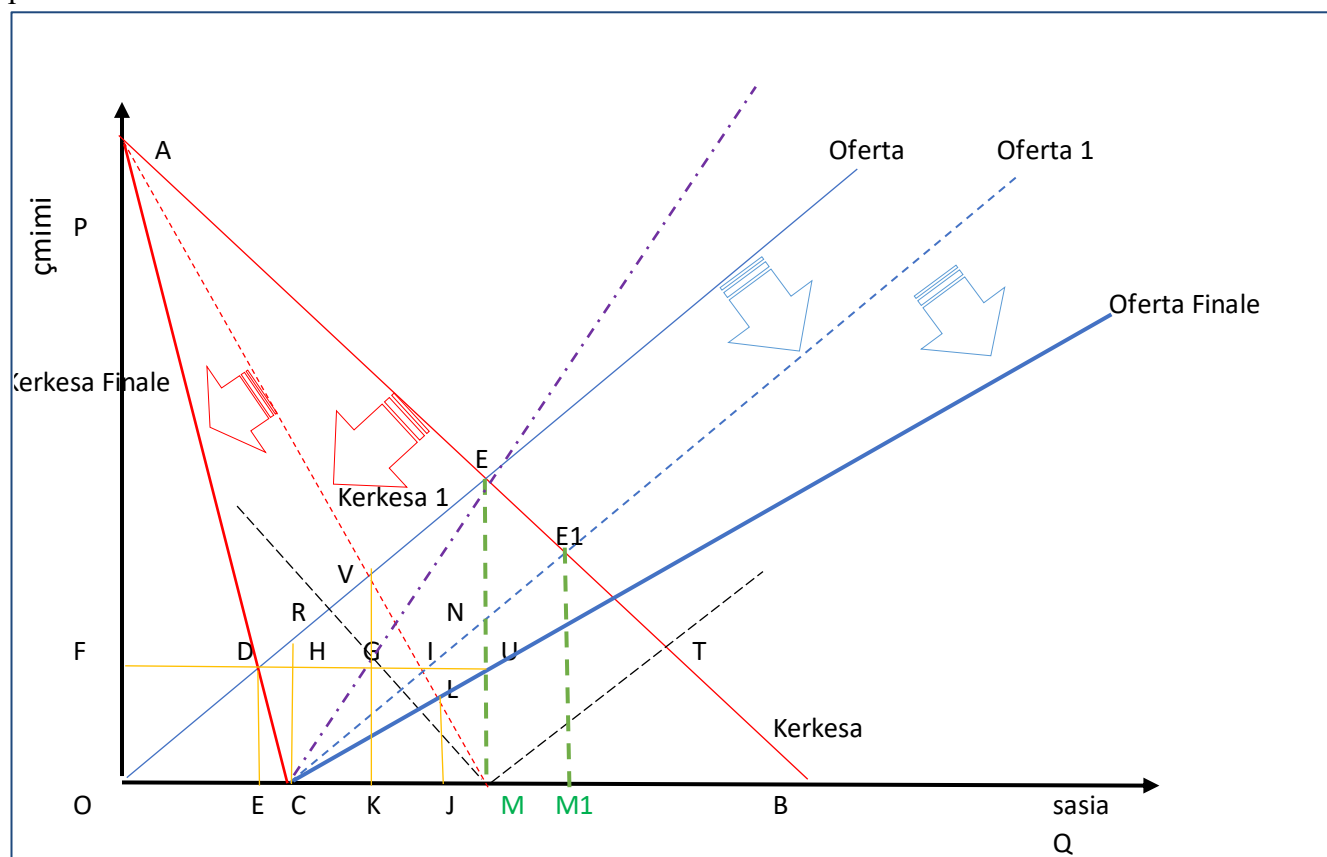
Analiza e ndikimeve të drejtpërdrejta dhe jo të drejtpërdrejta

Analiza e kosto – përfitimit

Shpjegim i permblendhur nga Pikpamja ekonomike e ndikimeve (kosto dhe perfitime sociale) per ndryshimet e paraqitura:

Skema grafike e propozuar me poshte per te shpjeguar ndryshimet ligjore te propozuara per Opsionin 2 paraqet një pamje të integruar të marrëdhënies ndërmjet kërkesës për shërbimin e Ndhimes Juridike Falas, ofertës institucionale, kostove të zgjerimit dhe përfitimeve të pritshme.

Në thelb, grafiku tregon se ndryshimet ligjore te propozuara dhe organizative/institucionale do ta shtyjnë sistemin nga niveli aktual i ofertës dhe i kërkesës drejt një situatë të re, ku më shumë individë arrijnë shërbimin, ku më shumë raste zgjidhen herët dhe ku vetë administrimi i sistemit bëhet më efikas. Në figurën e mëposhtme, boshti vertikal përfaqëson çmimin ose koston, ndërsa boshti horizontal përfaqëson sasinë ose vëllimin e shërbimit. Kjo do të thotë se çdo zhvendosje e kurbave nuk lexohet vetëm si lëvizje ekonomike abstrakte, por si ndryshim real në mënyrën se si sistemi i ndihmës juridike prodhon shërbim publik.

Skema grafike e logjikës së kostove dhe përfitimeve (versioni në shqip); Burim: Eksperti Financiar, Qershor 2026

Në anën e ofertës, grafiku dallon ofertën aktuale (të ofruesve privatë Avokatëve), ofertën finale dhe një variant të ndërmjetëm të ofertës. Kjo duhet kuptuar si kalimi nga kapaciteti aktual institucional drejt një niveli më të lartë oferte publike (si pjesë e ofruesve të shërbimit), ku sistemi është në gjendje të përballojë më shumë raste dhe t'i trajtojë ato në mënyrë më të shpejtë dhe më të parashikueshme duke u bërë kështu një forcë që ndikon në lëvizjen e tregut të shërbimeve në nivele oferte me të bollshme dhe me çmime më të përballueshem (tranzicioni nga E në E1).

Në anën e kërkesës, grafiku dallon kërkesën aktuale, kërkesën individuale të kufizuar nga mjetet e pamjaftueshme dhe kërkesën finale. Kjo nënkupton se masat ligjore nuk krijojnë vetëm shërbim nga ana e shtetit (si pjesë e ofertës së shërbimit legal në treg), por aktivizojnë edhe një kërkesë që më parë nuk

materializohet për shkak të mungesës së informacionit, të pengesave financiare ose të pengesave gjeografike.

Komponenti i kostove në grafik duhet lexuar si pjesa e investimit shtesë që kërkohet për të zhvendosur sistemin nga niveli aktual në nivelin final të shërbimit. Këtu përfshihen si kostot e ndihmës juridike parësore (NJP) , ashtu edhe kostot e ndihmës juridike dytësore (NDJ), kostot e informimit dhe të orientimit, si dhe kostot e administrimit shtesë të sistemit. Nga ana tjetër, komponenti i përfitimeve duhet lexuar si sipërfaqja ose hapësira ekonomike dhe sociale që krijohet kur individët marrin më herët ndihmë, shmangin përshkallëzimin drejt formave më të shtrenjta të zgjidhjes, përfitojnë më shpejt në rastet urgjente dhe e kanë më të lehtë gjetjen e kanalit të duhur të shërbimit (publik NJF për ndihmën juridike falas parësore (NJP) dhe Ndihmës juridike dytësore NJD nëpërmjet avokatëve të përzgjedhur

Logjika qendrore e grafikut është kjo: reforma gjeneron kosto shtesë, por këto kosto janë instrumenti përmes të cilit sistemi arrin të prodhojë një vëllim më të lartë përfitimesh.

Shpjegimet e detajuara (të grafikut): Termat e Përdorur dhe Kuptimi

Oferta: Oferta e Siguruesve e Aksesit në Drejtesi

- **Oferta 1:** Niveli i ri i ofertes në kushte ideale që do të shërbente për të garantuar aksesin e atyre me mjete të pamjaftueshme që preken nga ndryshimet ligjore nëse do të ndihmoheshin nga avokatet në Treg dhe shteti do të kompensonte tarifat (në pamundësi për të garantuar gjithë totalitetin e shërbimit OM nëse Oferta 1 do të perputhej me linjen MT gjë që do të thotë se shteti duhet të garantojë gjithë shërbimet juridike për individët me mjete të pamjaftueshme sipas studimit të QND 2024);
- **Oferta Finale:** Zgjedhja e aktuale e Programit për ofrimin e Shërbimeve të Qasjes në Drejtesi në Kushtet Aktuale të NJF;
- Rrotullimi i Ofertës në variantin purple double dashed line reflekton ofertën e disa avokatëve që japin konsultimin e parë falas por tarifat aktuale i kanë më të larta se Oferta Aktuale.

Kërkesa: Kërkesa aktuale në treg për ndihmë juridike

- Kërkesa 1: Kërkesa e Individëve me mjete të pamjaftueshme që reflekton efektin e të ardhurave më të ulëta (vija e ndërprerë MG) bashkon pikën A me Pikën M;
- Kërkesa Finale (Bashkon Pikën A me Pikën C) është kërkesa e individëve që mund të mbështeten me paketën e propozuar ligjore e cila është më poshtë se Kërkesa 1 që reflekton mundësinë aktuale të programit.

Kostot:

- Kosto ODF: Kostot e NJP aktuale për të garantuar nivelin e përfitimeve të individëve me të ardhura të kufizuara në aksesin në drejtesi si NJP (Përfitimi trekëndeshi OFD);
- Kosto ODC: është kosto e NJP që aktualisht ofron NJF (deri në vitin 2025);
- Kosto EDC: është kosto e re e shtuar e informimit dhe e lehtësimit në Akses për ndryshimet ligjore;
- Kosto e Ndihmës Dytesore (NJD) totale në kushte ideale: Në pamundësi për të përballuar dhënien e ndihmës juridike deri në sasinë ekuilibër (M) duke rimbursuar avokatet komerciale NJF bën me të rrafshet Oferten (Linja Oferta Finale Blu me qender në C) dhe paguan avokatet e përzgjedhur nëpërmjet sistemit të rotacionit për një kosto totale CUM. Avokatët e NJD duhet të vazhdojnë të detyrohen të zgjidhen nëpërmjet këtij sistemi përndryshe kostoja e NJF do të rritej me masën e trekëndeshit CNU. Ekzistenca e Urdhrit të minsitrit të Drejtësisë dhe ministrit të Financave për nivelet e shërbimit të avokatëve dhe eksperteve krijon diferencën midis Trekëndeshit CNM dhe CUM (d.m.th. trekëndeshin CNU). Nëse tarifat e avokatëve do të rishikoheshin në mënyrë të vazhdueshme në konsultim me

Avokatet dhe grupet e interesit në mënyrë të rregullt Oferta Finale do të përafrohej dhe përfundimisht përputhej me Oferten 1.

Perfitimet:

- Përfitim CDR: është përfitimi nga aksesit i lehtësuar në NJP (i korrespondon EDC) si pasojë e thjeshtëzimit të procedurave (informim, besim, zvogëlim kohe kërkimi në internet, thjesht këshillim, transport, kohë më e ulët për sqarime, kosto dokumentesh të cilat nuk do të përgatiten më);
- Përfitim: Nga mosshkallëzimi i cili është diferenca e sipërfaqes së trekëndeshit OVK dhe ECD (ndihma juridike parësore për rastet e reja të NJP);
- Përfitimet nga Efçensa e Ndhmës Dytësore Falas janë të barabarta me sipërfaqen e trekëndeshit LUM. Janë kontributi kryesor i ndryshimeve ligjore që avokatët të paguhet në kohë për të garantuar shërbimin në masen M. Përndryshe avokatet do të vazhdojnë të justifikohen për të mbajtur shërbimin në një nivel jo më të lartë se J (dhe duke i kushtuar NJF jo më tepër se masa CJK si ndihme dytesore me avokatet duke u mbrojtur se kjo është ajo që kërkesa e individëve me të ardhura të pamjaftueshme me këtë nivel oferte);
- Përfitimet nga rastet urgjente janë pjesë e trekëndeshit të përfitimeve të Ndhmës Juridike Dytësore (Trekëndeshit CHU) dhe janë të vendosura në pjesën e djathtë më të afërt të pikës C gjë që reflekton nevojën e tyre urgjente.

Qëllimi i ndryshimeve ligjore është që, për njerëzit që do të ndihmohen, të garantohet aksesit në shërbimet ligjore në masën M, njëlloj si për pjesën tjetër të individëve me mundësi më të larta, të cilët i marrin këto shërbime në treg (pika E e ekuilibrit). Për të arritur këtë qëllim, duhet të realizohen përmirësime graduale në kohë nëpërmjet ndryshimeve (si pika C), në mënyrë që të zvogëlohen gradualisht diferencat dhe pamundësitë dhe pika C të konvergojë me kalimin e kohës drejt pikës M.

- Për të arritur këtë qëllim, përfitimet sociale dhe të monetarizuara, në një periudhë tre deri në pesëvjeçare, duhet të jenë të krahasueshme me kostot sociale dhe të monetarizuara; përndryshe, ndryshimet nuk janë të qëndrueshme.
- Kjo do të thotë se nivelet e shërbimit publik të NJF-së, si dhe kostot që rrjedhin prej tij, duhet të justifikohen nga përfitimet e marra nga përfituesit e shërbimit, duke përligjur ekzistencën e tij mbi baza ekonomike dhe sociale. Modeli duhet të përllogaritet në vazhdimësi, sa herë që informacioni mbi kostot dhe përfitimet ndryshon si pasojë e zhvillimeve reale që prekin ofruesit dhe përfituesit e shërbimit.
- Në afat të shkurtër dhe të mesëm, tregu i shërbimit dhe i operatorëve mbetet në ekuilibrin E, në vend të ekuilibrit E1, ku niveli përkatës i shërbimit është M1. Kjo vjen për shkak të kapacitetit ende të kufizuar të NJF-së për mbulimin e kërkesës në nivel kombëtar.

Kuantifikimi i Kostove dhe Përfitimeve:

Kuantifikimi i kostove dhe përfitimeve është kryer duke përdorur supozimet dhe rezultatet e vrojtimit në terren (“Studimi i Qasjes në Drejtësi”, financuar nga UNDP-ja në vitin 2024), të dhënat mbi performancën e shërbimit nga DNJF-ja, si dhe të dhënat e thesarit për zbatimin e programeve buxhetore gjatë tre viteve të fundit.

Nga analiza e përbashkët e skemës grafike dhe e përllogaritjeve përkatëse del një përfundim i qartë: masat ligjore të propozuara prodhojnë kosto të identifikueshme dhe të matshme, por, njëkohësisht, gjenerojnë një fluks përfitimesh, i cili, në të tre skenarët e krahasimit, rezulton më i lartë se vlerësimi qendror i kostove. Kjo do të thotë se, edhe sipas një vlerësimi të kujdesshëm dhe konservator, paketa e ndryshimeve ligjore krijon dhe ruan një bilanc pozitiv ekonomik dhe social.

Megjithatë, interpretimi më i saktë nuk është se modeli evidenton një përfitim fiskal neto në kuptimin e kontabilitetit publik, pasi në analizë krahasohen kostot me përfitimet sociale, në kuptimin më të gjerë të tyre, por se reforma pritet të gjenerojë një vlerë publike më të lartë se kostoja e saj. Kjo vlerë publike përfshin jo vetëm kursimet e drejtpërdrejta monetare, por edhe reduktimin e barrës së përdoruesve, shmangien e përshkallëzimit të rasteve, rritjen e efikasitetit procedural dhe përmirësime më të gjera sociale. Për shkak të pamjaftueshmërisë së të dhënave, një pjesë e konsiderueshme e këtyre përfitimeve nuk është monetizuar plotësisht në model. Për këtë arsye, rezultati i modelit duhet të interpretohet si një vlerësim minimal i përfitimit potencial të reformës.

Në terma praktikë, analiza mbështet përfundimin se paketa e ndryshimeve mund të justifikohet jo vetëm mbi baza normative dhe sociale, por edhe mbi baza të arsyeshme ekonomike. Pikërisht ky është funksioni i analizës kosto-përfitim: të evidentojë se zgjerimi i qasjes në drejtësi nuk përfaqëson thjesht rritje të shpenzimeve, por një investim publik me kthim pozitiv ekonomik dhe social.

Grupet e prekura nga ndryshimet ligjore janë qytetarët/përfituesit e ndihmës juridike të garantuar nga shteti, qeveria dhe institucionet publike, avokatët që ofrojnë shërbime në kuadër të ndihmës juridike, gjykatat dhe shërbimi përmbarimor.

Sipas **Opsionit 0** - Status quo, nuk ka kosto të shtuara monetare për grupet e prekura, pasi nuk kryhet asnjë ndërhyrje dhe situata mbetet e njëjtë. Megjithatë, ky opsion nuk adreson mangësitë e identifikuara në zbatimin e ligjit ekzistues, duke kufizuar aksesin efektiv në drejtësi për personat me të ardhura dhe pasuri të pamjaftueshme dhe për kategoritë vulnerabël. Mungesa e mbulimit të shpenzimeve kadastrale dhe noteriale, tarifës për ekspertë, si dhe tarifave të tjera që paguheshin gjatë ekzekutimit të vendimit të ekspertëve, dhe kufizimi i kategorive të përfituesve krijojnë kosto indirekte për qytetarët dhe rrisin barrën administrative për gjykatat dhe shërbimin përmbarimor.

Sipas **Opsionit 1** - Vetërregullimi, kostot financiare nuk rriten por qytetarët do të vazhdojnë të përballen me vështirësi në aksesin në ndihmën juridike, dhe efektiviteti i sistemit mbetet i kufizuar dhe nuk evidentohet përfitim.

Sipas **Opsionit 2** - Ndryshimi i ligjit nr.111/2017, kostot e drejtpërdrejta të zbatimit të Opsionit 2 ndahen në tre kategori kryesore.

Kategoria e parë përfshin kostot për mbulimin e kategorive të reja përfituese. Shtimi i kategorive të reja si viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit, personat me aftësi të kufizuara dhe komuniteti rom e egjiptian do të sjellë kosto shtesë të lidhura me shpërbimin e avokatëve të caktuar për përfaqësimin e këtyre kategorive. Vlera e saktë e këtyre kostove varet nga numri i kërkesave të pranuar nga kategoritë e reja, i cili do të bëhet i njohur vetëm pas hyrjes në fuqi të ligjit dhe mbledhjes së të dhënave bazë nga DNJF-ja. Këto kosto parashikohen të përfshihen brenda buxhetit ekzistues të Ministrisë së Drejtësisë.

Kategoria e dytë përfshin kostot për mbulimin e shpenzimeve kadastrale, noteriale dhe të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit. Këto shpenzime përbëjnë një nga risitë kryesore financiare të projektligjit dhe lidhen drejtpërdrejt me numrin e çështjeve që arrijnë në fazën e ekzekutimit. Edhe këtu vlerat e sakta monetare do të përcaktohen pas mbledhjes së të dhënave bazë, por vlerësohen si të moderuara dhe proporcionale, duke pasur parasysh se numri i çështjeve me ekzekutim të titulli ekzekutiv për përfituesit e ndihmës juridike dytësore është i kufizuar dhe i parashikueshëm.

Kategoria e tretë përfshin kostot administrative të zbatimit. Një pjesë e këtyre kostove ekziston edhe në kuadrin aktual dhe lidhet me veprimtarinë e zakonshme të institucioneve për administrimin e skemës së ndihmës juridike, monitorimin dhe raportimin, përditësimin periodik të formularëve, si dhe trajnimin e zakonshëm të personelit dhe të ofruesve të ndihmës juridike.

Kostot shtesë që burojnë drejtpërdrejt nga projektligji lidhen me hartimin ose ndryshimin e akteve nënligjore, përshtatjen e formularëve dhe sistemeve të raportimit për kategoritë e reja përfituese, trajnimin e posaçëm të avokatëve dhe personelit për zbatimin e procedurave të reja, si dhe forcimin e mekanizmave të koordinimit ndërinstytucional. Këto kosto lidhen vetëm me masën që tejkalojnë veprimtaritë dhe kapacitetet ekzistuese.

Përgatitja e dokumentacionit dhe zbatimi i vetëdeklarimit nuk pritet të krijojnë kosto shtesë për kërkuesit; përkundrazi, reduktojnë barrën e tyre administrative. Për institucionet përgjegjëse mund të lindë një ngarkesë shtesë për përshtatjen fillestare të formularëve, verifikimin e deklarimeve dhe mbledhjen e të dhënave për kategoritë e reja. Nëse këto veprimtari realizohen nga personeli dhe sistemet ekzistuese, kostot përballohen brenda buxhetit të miratuar. Kosto të reja të drejtpërdrejta do të lindin vetëm nëse nevojiten prokurime, zhvillime të reja teknologjike, ekspertizë e jashtme, shtim personeli ose programe të posaçme trajnimi.

KOSTOT

Më poshtë janë shpjeguar në mënyrë të përmbledhur blloqet e kostove dhe përfitimeve sociale.

Kostot përfaqësojnë shpenzimet shtesë për buxhetin e shtetit, të kategorizuara sipas klasifikimit ekonomik të shpenzimeve.

Kostimi është ndërtuar mbi një arkitekturë të kombinuar:

1) Baza financiare e kostimit (nomenklatura e koston sipas klasifikimit ekonomik) buron nga të dhënat e Thesarit për programin 03310/3310, të përdorura për të identifikuar madhësinë, strukturën ekonomike dhe ritmin e ekzekutimit të programit.

2) Baza operacionale e parashikimit buron nga raportet vjetore të performancës së DNJF-së, të cilat japin tregues të qartë mbi numrin e qendrave, numrin e rasteve të ndihmës juridike parësore, numrin e vendimeve gjyqësore për ndihmën juridike dytësore, pagesat e likuiduara dhe ritmin e zgjerimit institucional.

Të dhënat aktuale të zbatimit të buxhetit dhe të Thesarit nuk bëjnë dallimin midis kostove të ndihmës juridike parësore (NJP) dhe atyre të ndihmës juridike dytësore (NJD). Kjo është e justifikuar, pasi shumë prej burimeve të përdorura në të dy llojet e ndihmës janë të përbashkëta, si punonjësit e Qendrave të Ndihmës Juridike Falas (QNJF), ambientet e punës, asetet dhe aktivitetet ndërgjegjëse. Nga ana tjetër, vetëm një pjesë e burimeve janë specifike për secilin shërbim, siç është përdorimi i avokatëve dhe ekspertëve.

Për këtë arsye, në procesin e kostimit është kryer një analizë e procesit të ofrimit të shërbimit, bazuar në vrojtime dhe intervista të zhvilluara me qendrat gjatë analizës funksionale, me qëllim vlerësimin e koeficientëve të ponderimit dhe transferimit për secilën kategori të koston ekonomike (për njësi shërbimi). Përfundim bëjnë pagesat e avokatëve dhe ekspertëve, të cilat janë bazuar në raportet vjetore statistikore të performancës së DNJF-së, si dhe në informacionet aktuale të tregut.

Si pasojë, modeli niset nga të dhënat operacionale për NJP-në dhe llogarit koeficientët e rritjes për NJD-në në bazë të vrojtimeve, kryesisht studimeve “**Qasje në Drejtësi 2024**” dhe “**Analiza Funksionale e Shërbimit 2026**”, të dyja të financuara nga UNDP, si dhe në bazë të konsultimeve të kryera.

3) Mbështetur në pikën 2, procesi i përlllogaritjes së kostove vazhdon me parashikimin e zgjerimit të kostove operacionale nëpërmjet përkthimit të ndikimit të ndryshimeve ligjore në:

a) sasinë ose volumin e shërbimit (numrin e kërkesave dhe rasteve, ekspertëve dhe avokatëve, tarifave dhe kostove për t'u paguar, si dhe kategorive që përfitojnë nga ndryshimet ligjore, etj.);

b) koston për njësi, ku kostot që i referohen çmimeve të tregut janë korrigjuar sipas nivelit të inflacionit, të parashikuar deri në nivelin 3%;

c) riklasifikimin e rezultateve të kalkulimit të masave, fillimisht sipas kategorive të klasifikimit ekonomik të shërbimit, më pas sipas klasifikimit programatik dhe, në fund, sipas klasifikimit funksional, në përputhje me kërkesat e planifikimit dhe ekzekutimit të buxhetit të DNJF-së nga Ministria e Financave, si dhe me kërkesat e Thesarit.

Modeli i ndërtuar në Excel paraqet qartë këtë procedurë dhe lejon zhvillimin e tre skenarëve: skenarin qendror, skenarin e zgjeruar dhe skenarin konservator.

Skenari qendror i përket versionit fillestar të projektligjit të ri.

Skenari i zgjeruar i përket versionit aktual, në të cilin rritet numri i përfituesve dhe, për rrjedhojë, të gjitha kategoritë e shpenzimeve që mbulohen në NJD, përfshirë kostot për ekspertët dhe kategoritë e tjera të shpenzimeve të parashikuara nga ligji.

Megjithatë, ky zgjerim ka një kufizim, i lidhur me aftësinë operacionale për përthithjen e rritjes së buxhetit. Kjo nënkupton kapacitetin për punësimin e stafit të ri, sigurimin e ambienteve dhe zyrave shtesë, pajisjen dhe vënien në funksion të tyre, si dhe integrimin e sistemit **Case Management System** me Sistemin e Integruar të Informacionit të Ministrisë së Drejtësisë, me qëllim rritjen e efikasitetit.

Kalimi nga versioni fillestar (skenari qendror) në versionin e zgjeruar ka një kufi operacional (*service provision frontier*), i cili nuk mund të tejkalojë një rritje mesatare prej 7.5% nga viti në vit për të gjitha kategoritë e shpenzimeve, pavarësisht nivelit të kërkesës. Përtej këtij niveli do të kërkohej kalimi në sisteme të ofrimit online të shërbimit dhe transformimi i pothuajse të gjitha qendrave në struktura të tipit *back office*.

Kjo do të kërkonte një rikonceptim të mëtejshëm të inxhinierimit të shërbimeve, ku ato fillimisht do të standardizoheshin, më pas do të kostoheshin dhe digjitalizoheshin, me qëllim që të ofroheshin në mënyrë të ngjashme me shërbimet e tjera të platformës e-Albania.

Megjithatë, natyra e shërbimit të ndihmës juridike falas është e tillë që shumë elemente të tij janë specifike dhe kontakti me operatorët e qendrave mbetet i domosdoshëm dhe i pazëvendësueshëm, të paktën për një periudhë kohore gjatë së cilës aftësitë digjitale dhe mbulimi teknologjik në Shqipëri do të jenë përmirësuar më tej.

PËRFITIMET

Në mënyrë analoge, përfitimet rrjedhin nga vrojtimet, të dhënat operacionale dhe konsultimet. Për bazat operacionale të modelit dhe përlllogaritjet përkatëse të përfitimeve, si dhe për burimet mbështetëse të përdorura, referojuni tabelave të paraqitura më poshtë.

Baza e Vrojtuar dhe pengesat nga ana e kërkesës							
Treguesi	Vlera e Vrojtuar	Njësia	Lloji i burimit	Referenca e burimit	Pse ka rëndësi	Përdorimi në formula	Besuesh mësia
Ndërgjegjësimi për ndihmën juridike falas	29,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e	E lartë
Pengesat financiare të përmendura gjatë Studimit	61,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e	E lartë
Mungesa e informacionit e përmendur	47,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e	E lartë
Pengesat gjeografike të përmendura gjatë Studimit Qasje ne Drejtesi 2024	24,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e përfitimit	E lartë
Kërkimi i informacionit juridik në 5 vitet e fundit i përmendur gjatë Studimit Qasje ne	13,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e përfitimit	E lartë
Veprimi juridik pas marrjes së informacionit i përmendur gjatë Studimit Qasje ne	60,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e përfitimit	E lartë
Përpjekja për zgjidhje të drejtpërdrejta para gjykatës i përmendur gjatë Studimit Qasje ne Drejtesi 2024	52,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e përfitimit	E lartë
Stresi gjatë proceseve gjyqësore	74,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e përfitimit	E lartë
Efektet më të gjera negative për ata që i drejtohen gjykatës	33,0%	përqindje	Vrojtuar	Studimi i Qasjes ne Drejtesi 2024	Baza e Vrojtuar nga ana e kërkesës	Përdoret për të strukturuar kanalet e përfitimit	E lartë

Biloku i monetizuar A – kursimet direkte të përdoruesve të NJP								
Parametri	2026	2027	2028	Njësia	Lloji i inputit	Referenca e burimit	Logjika e formulës / arsyetimi	Përfshihet në total
Raste shtesë NJP	955	983	1013	raste	Vrojtuar	Libri i Punes 6 Supozimet!C8:E8	Sasitë e M4	Po
Kosto e transportit për vajtje-ardhje	600	624	649	ALL	Supozim skenari	INSTAT Anketa e Buxhetit Familjar 2024 + QND 2024	Proxy konservatore e transportit	Po
Kosto dokumentesh për çdo rast	3000	3120	3244,8	ALL	Supozim skenari	QND 2024	Kopje / vërtetime / sigurim dokumentesh	Po
Mesatare e pagës për orë	284	284	284	ALL/orë	E rrjedhur nga të dhëna të vrojtura	INSTAT Pagat T1-2026	Paga minimale bruto / 176 orë në muaj. Paga per ore e nivelit minimum (ne 2026 eshte 50000 ALL) duke patur parasysh kategorine e perdoruesit si me te ardhura t me te uleta	Po
Orët e humbura për kontakt	4,5	4,5	4,5	orë	Supozim skenari	INSTAT Anketa e Perdorimit te Kohes + QND 2024	Kosto kohe për kontaktim e llogaritur me versionin me konservativ. Koha e humbur merr parasysh kohen e transportit dhe ate te kontaktit neper zyra sidomos ne zonat e thyera dhe malore	Po
Kontakte të përsëritura të shmangura për rast shtesë NJP	1,2	1,3	1,4	kontakte/ rast	Supozim skenari	QND 2024	Barrë dokumentare dhe ngarkesë e vizitave të përsëritura	Po
Kosto kohe për kontakt të shmangur	1 278,41	1 278,41	1 278,41	ALL	E rrjedhur	INSTAT Pagate	paga për orë × orët e humbura	Po
Kursimi total për përdorues për kontakt të shmangur	4 878,41	5 022,41	5 172,17	ALL	E rrjedhur	Kjo fletë e perlllogaritjes	transport + dokumente + kohë	Po
Kursimet totale	5 588 022,48	6 419 354,26	7 332 868,24	ALL	Formulë	Kjo fletë e	rastet shtesë NJP × kontaktet e	Po
Supozimi për normën e Inflacionit 4%								

Biloku i monetizuar B – shmangia e përshkallëzimit dhe e kostove pasuese								
Parametri	2026	2027	2028	Njësia	Lloji i inputit	Referenca e burimit	Logjika e formulës / arsyetimi	Përfshihet në total
Raste shtesë NJP	955	983	1013	raste	Vëzhguar	Libri i Punes 6 Supozimet!C8:E8	Sasitë e Supozuara te NJP (Shih Masen M4)	Po
Pesha specifike çeshtjeve zgjidhur herët	30,0%	32,0%	35,0%	përqindje	Supozim skenari i kufizuar nga ATJ	QND 2024	Nën normën e vëzhguar 52% të zgjidhjes direkte dhe sipas dokumentit te Studimit Qasje ne Drejtesi	Po
Kosto e shmangur pasuese për përshkallëzim të parandaluar me avokate komerciale dhe ne gjykate	41 002	41 002	41 002	ALL	E rrjedhur nga tabelat e korrigjuara të kostos	Diferenca midis kostove te Sherbimit nga Avokate Komerciale dhe NJP sipas Librit te Punes te Kostimit (Nr 4 dhe 6)	Kosto NJD për njësi per avokat Komercial qe perfshin dhe perfaqsimin ne Gjykate Supozuar 50000 minimumi – kosto NJP për njësi	Po
Raste të shmangura të përshkallëzimit	286	315	354	raste	Formulë	Kjo fletë e perlllogaritjes	rastet shtesë NJP × pjesa e zgjidhjes së hershme	Po
Kosto totale e shmangur pasuese	11 741 538	12 900 036	14 532 697	ALL	Formulë	Kjo fletë e perlllogaritjes	rastet e shmangura × kosto e shmangur	Po

Blloku i monetizuar C – efikasiteti i procesit të ndihmës juridike dytësore								
Parametri	2026	2027	2028	Njësia	Lloji i inputit	Referenca e burimit	Logjika e formulës / arsyetimi	Përfshihet në total
Vendime NJD bazë (aktual 2025)	924	924	924	vendime	Vrojtuar	Workbook 04 v3	Baza operacionale pa-projekt	Po
Vendime shitesë NJD	65,03	66,98	68,99	vendime	Tabela e Kostimit te Masave Ligjore	Supozimet!C10:E10	Sasitë e korrigjuara M5	Po
Skedarë totalë NJD të prekur	989	991	993	skedarë	Formulë	Kjo fletë e perlllogaritjes	bazë + shitesë	Po
Pjesa bazë e ciklit të sqarimit te dokumentave	20,0%	18,0%	16,0%	përqindje	Supozim skenari	Evidenca e Procesevet të pagesës + ATJ 2024	Supozim konservator	Po
Ulja e peshes specifike te kerkesave fillestare si totalitet i te gjitha kerkesave	25,0%	30,0%	35,0%	përqindje	Supozim skenari	Metodologjia e BB + reforma e regjistrat digjital	Forma më të mira raportimi dhe nivel mosperputhje me i ulett	Po
Cikle/Proçese sqarimi të shmangura	49	54	56	cikle/Proçese	Formulë	Kjo fletë e perlllogaritjes	skedarë × pjesë sqarimi × normë uljeje	Po
Orë stafi të kursyera për sqarim të shmangur	3	3	3	orë	Supozim skenari	Perafrim operacional	Perafrim per shqyrtimin administrativ	Po
Orë ofruesi të kursyera për sqarim të shmangur	10	10	10	orë	Supozim skenari	Perafrim operacional	Perafrim për kohën e ridorëzimit	Po
Perafrim i vlerës për orë të ofruesit (avokateve)	1 710,4	1 778,8	1 850,0	ALL/orë	E rrjedhur nga tabela e e kostimit	Kosto mesatare per Avokat dhe Ekspert deri ne 20 orë ose 5 dite kohe maksimum	Ankorohet Supozimet e Kostos se Rasteve te NJD per avokat	Po
Ekuivalenti monetar Kursimeve totale të kohës së stafit	2 373,66	2 311,75	2 135,31	ALL	Formulë	Kjo fletë e perlllogaritjes	ciklet e shmangura × orët e stafit × masa e pages dhe perfitimeve per ore pune (paga llog 600+601)/12/49/172	Po
Kursimet totale nga shmangia e pengesave per NJD	845 809,58	951 887,12	1 028 709,45	ALL	Formulë	Kjo fletë e perlllogaritjes	ciklet e shmangura × orët e Avokatit × vlera e orës se punes	Po
Kursimet totale nga efikasiteti i procesit NJD	848 183,24	954 198,87	1 030 844,76	ALL	Formulë	Kjo fletë e perlllogaritjes	kursimet e kohës së stafit + kursimet e fërkimit	Po

Blloku i monetizuar D – përfitimet e mbrojtjes në rastet urgjente								
Parametri	2026	2027	2028	Njësia	Lloji i inputit	Referenca e burimit	Logjika e formulës / arsyetimi	Përfshihet në
Raste urgjente të mbrojtjes civile të përfituara	12	13	14	raste	Sipas Supozimeve ne Kostim	Supozimet!C12:E12 te Librit te Punes Nr. 6	Sasitë e korrigjuara M6	Po
Proxy e dëmit të shmangur për rast urgjent	45000	45000	45000	ALL	Perafrim mbi baza konservatore konservatore	Metodologjia BB + Te dhenat e INSTAT	Nën një muaj të plotë të konsumit mesatar jetik	Po
Përfitimi total i mbrojtjes në rastet urgjente	540 000,00	585 000,00	630 000,00	ALL	Formulë	Kjo fletë perlllogaritje	Rastet × Perafrim i dëmit të shmangur	Po

Informimi dhe Besimi

Blloku E – informimi, ndërgjegjësimi dhe besimi								
Parametri	2026	2027	2028	Njësia	Lloji i inputit	Referenca e burimit	Logjika e formulës / arsyetimi	Përfshihet në total
Raste shtesë NJP	955	983	1013	raste	Vrojtura	Libri i Punes 6 Supozimet!C8:E8	Baza e perdorur per zgjerimin e Sherbimit	Po
Pjesa e përdoruesve shtesë të informuar që nuk kthehen ne Raste NJP	40,0%	45,0%	50,0%	përqindje	Supozim skenari	ATJ 2024	Ndërgjegjësimi i ulët + pengesa e informacionit jane faktoret baze te nivelit te ulet te informimit	Po
Përdorues shtesë të informuar që nuk Kthehen ne raste juridike	381,82	442,433925	506,341048	përdorues	Formulë	Kjo fletë	rastet shtesë NJP × raporti i informimit	Po
Kosto kërkimi e kursyer për përdorues të informuar	700	725	750	ALL	Supozim skenari	ATJ 2024	Kosto më e ulët e kërkimit si mesatare midis kohes se harxhuar ne Internet ose me marrje inforamacioni (2 deri ne tre ore me pagesen minimum 284 ALL /ore), Keshillave me avokate per seancen e pare falas dhe per konsultimin e pare me kosto deri ne 1000 ALL	Po
Kursimet e monetizuara nga	267274	320764,596	379755,786	ALL	Formulë	Kjo fletë	përdoruesit shtesë × kosto kërkimi e kursyer	Po

Përfitimet e mësipërme shumëzohen me numrin e rasteve ose të përfituesve, sipas secilit skenar, për të mundësuar monetizimin e përfitimeve. Megjithatë, skenarët e zgjerimit kufizohen nga mundesite për absorbimin e kërkesës, të cilat aktualisht parashikohet të kenë një nivel maksimal rritjeje deri në 7.5% gjatë periudhës buxhetore në të cilën ndodhemi.

Kodi	Masa	Kodi ekonomik	Totali 2026	Totali 2027	Totali 2028	TOTAL
M1	Edukimi ligjor i publikut dhe ndërgjegjësimi	602	460 000	460 000	460 000	1 380 000
M2	Koordinimi i referimit në nivel vendor me NJQV	602	-	-	-	-
M3	Thjeshtimi i procedurave të ndihmës juridike parësore	600	-	-	-	-
M4	Zgjerimi i mbulimit të ndihmës juridike parësore	600	9 877 639	10 580 927	11 334 289	31 792 856
M5	Zgjerimi i mbulimit të ndihmës juridike dytësore	602	2 081 023	2 229 192	2 387 910	6 698 125
M6	Procedura e përshpejtuar për mbrojtje civile urgjente	602	82 800	88 695	95 010	266 506
M7	Shpenzime të kufizuara kadastrale/noteriale dhe ekspertë të detyrueshëm	602	1 938 957	2 077 011	2 224 894	6 240 861
M8	Lista të specializuara të avokatëve dhe sigurimi i cilësisë	602	639 504	685 037	733 812	2 058 353
M9	Mbështetje e synuar për OJF-të dhe vijimësi shërbimi	604	2 400 000	2 496 000	2 595 840	7 491 840
M10	Aktive të qëndrueshme për regjistër pagese dhe monitorim	230	2 500 000	2 000 000	2 000 000	6 500 000
Total			19 979 924	20 616 862	21 831 756	62 428 541

Sipas **Opsionit 3** - Ligji i ri, kostoja përfshin gjithçka nga Opsioni 2, por shtohen edhe shpenzime të tjera për hartimin e një ligji tërësisht të ri, krijimin e grupeve të punës, shpërblimin e ekspertëve, dhe asistencën e partnerëve ndërkombëtarë. Ndërkohë, përfitimet janë të njëjta si opsioni 2, gjë që e bën këtë opsion më të shtrenjtë pa shtuar vlera të reja.

Përfitimet lidhen me përmirësimin e aksesit në drejtësi, rritjen e mbrojtjes procedurale për qytetarët, eficiencën e gjykatave dhe shërbimin përmbartimor, si dhe forcimin e standardeve ligjore dhe të drejtave themelore. Për nga natyra e tyre, këto përfitime nuk mund të monetizohen dhe si rrjedhojë analiza kosto-përfitimit nuk mund të kryhet në terma eksakt monetar, por bazuar në vlerësimin cilësor të ndikimeve për grupet e prekura.

Ndikimi ekonomik

Ndikimet e drejtpërdrejta ekonomike lidhen kryesisht me ndryshimin e kostos reale që individët përballojnë për të ushtruar dhe mbrojtur të drejtat e tyre ligjore. Zgjerimi i kategorive të përfituesve të ndihmës juridike, përdorimi më i gjerë i vetëdeklarimit dhe përjashtimi nga pagesa e disa shpenzimeve kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe të ekspertizës ulin kostot private të aksesit në drejtësi për personat përfitues. Ky efekt është veçanërisht i rëndësishëm për individët me të ardhura të ulëta ose në situata vulnerabiliteti, për të cilët edhe shpenzime relativisht të vogla administrative, noteriale, kadastrale apo ekspertize mund të përbëjnë pengesë për ndjekjen e një çështjeje gjyqësore.

Nga ana tjetër, për ofruesit e shërbimeve dhe profesionistët e përfshirë në skemë, veçanërisht avokatët që ofrojnë ndihmë juridike dytësore, zgjerimi i numrit të përfituesve mund të krijojë rritje të kërkesës për shërbime juridike të financuara nga shteti. Kjo mund të gjenerojë të ardhura shtesë për avokatët që marrin pjesë në skemë, por njëkohësisht mund të rrisë kostot e tyre operative për shkak të trajnimeve, specializimit, kohës së shpenzuar për çështjet dhe detyrimeve të reja procedurale.

Ndikimet jo të drejtpërdrejta ekonomike pritet të lidhen me reduktimin e kostove që individët dhe familjet mund të pësojnë si pasojë e pamundësisë për të aksesuar drejtësinë në kohë. Një person që nuk është në gjendje të mbrojë një të drejtë pronësore, familjare, sociale apo të punës mund të përballë me humbje ekonomike më të mëdha në të ardhmen. Për këtë arsye, përmirësimi i aksesit në drejtësi mund të ketë efekt parandalues ndaj humbjeve ekonomike dhe të kontribuojë në sigurinë juridike të marrëdhënieve civile dhe ekonomike.

Në planin më afatgjatë, rritja e efektivitetit të ekzekutimit të vendimeve gjyqësore mund të përmirësojë sigurinë e transaksioneve dhe besueshmërinë e marrëdhënieve juridike, pasi një e drejtë e njohur nga gjykata ka më shumë vlerë ekonomike kur mund të realizohet efektivisht.

Ndikimi financiar dhe buxhetor

Ndikimi i drejtpërdrejtë financiar është një nga ndikimet më të rëndësishme të projektligjit, pasi zgjerimi i kategorive përfituese dhe i llojeve të shpenzimeve që mbulohen nga shteti krijon nevojë për burime shtesë buxhetore.

Zbatimi i Opsionit 2 shoqërohet me kosto financiare për institucionet publike, të cilat lidhen me zgjerimin dhe zbatimin e shërbimeve të parashikuara nga ndryshimet ligjore. Kostot janë të konkretizuara në tabelën përkatëse sipas masave, kodeve ekonomike dhe viteve buxhetore, duke mundësuar identifikimin e shpenzimeve të parashikuara për periudhën 2026–2028.

Në aspektin ekonomik, kostot mund të grupohen në tre komponentë kryesore.

Së pari, kostot që lidhen me kategoritë e reja të përfituesve. Zgjerimi i kategorive të personave që mund të përfitojnë nga ndihma juridike e garantuar nga shteti sjell nevojën për ofrimin e një numri më të madh shërbimesh dhe, për rrjedhojë, rritjen e burimeve financiare të nevojshme për mbulimin e tyre. Kjo kategori

përfaqëson koston e drejtpërdrejtë të zgjerimit të aksesit në shërbim dhe lidhet me masat e parashikuara në tabelën e kostove për ofrimin e shërbimeve ndaj përfituesve.

Së dyti, kostot për shpenzimet kadastrale, noteriale dhe shërbimet e ekspertëve. Ndryshimet e propozuara mund të gjenerojnë nevojën për kryerjen e veprimeve administrative dhe juridike apo për marrjen e shërbimeve të specializuara në funksion të përfituesve. Në këtë grup përfshihen shpenzimet për shërbime kadastrale, noteriale dhe ekspertë, të cilat janë të lidhura drejtpërdrejt me trajtimin e rasteve konkrete dhe realizimin e shërbimit për përfituesit.

Së treti, kostot administrative të zbatimit. Zbatimi i ndryshimeve kërkon angazhim të strukturave përgjegjëse për administrimin e skemës, përpunimin dhe trajtimin e kërkesave, koordinimin ndër-institucional dhe realizimin e procedurave të parashikuara. Kostot e kësaj natyre lidhen me masat administrative të përfshira në tabelën e kostove dhe përfaqësojnë burimet e nevojshme për funksionimin e mekanizmave të rinj ose të zgjeruar të zbatimit.

Sipas tabelës së kostove, shpenzimet e parashikuara arrijnë në 18,012,977 lekë në vitin 2026, 18,518,135 lekë në vitin 2027 dhe 19,591,829 lekë në vitin 2028. Pra, kostoja e parashikuar rritet gradualisht gjatë periudhës, me rreth 505 mijë lekë nga viti 2026 në vitin 2027 dhe rreth 1.07 milionë lekë nga viti 2027 në vitin 2028. Në total, për periudhën 2026–2028, kostot e paraqitura në tabelë arrijnë në 56,122,941 lekë.

Zbërthimi sipas masave dhe kodeve ekonomike tregon se këto shpenzime nuk paraqiten si një shumë e vetme, por shpërndahen ndërmjet masave konkrete të parashikuara për zbatimin e ndryshimeve. Për këtë arsye, analiza e kostove mund të konsiderohet e mbështetur në një vlerësim të konkretizuar financiar dhe jo vetëm në një vlerësim të përgjithshëm të nevojave buxhetore.

Ndikimi jo i drejtpërdrejtë financiar mund të jetë pozitiv nëse ndërhyrja redukton numrin e procedurave të përsëritura, kërkesave të paplota, shtyrjeve procedurale dhe rasteve kur vendimet gjyqësore nuk ekzekutohen për shkak të pamundësisë financiare të përfituesit. Në këtë rast, një shpenzim fillestar publik për ndihmën juridike mund të prodhojë kursime ose shmangie kostosh në institucione të tjera publike në periudhë më të gjatë.

Megjithatë, ky efekt duhet të trajtohet si ndikim potencial, pasi realizimi i tij varet nga numri real i përfituesve, kompleksiteti i çështjeve dhe efienca e procedurave.

Ndikimi social

Ndikimi i drejtpërdrejtë social pritet të jetë pozitiv dhe i konsiderueshëm. Zgjerimi i kategorive të veçanta përfituese të viktimat e krimit, viktimat e terrorizmit, personat me aftësi të kufizuara që kërkojnë njohjen e statusit, komunitetet rom dhe egjiptian, përfituesit e skemave të mbrojtjes sociale dhe personat që raportojnë shkelje të së drejtës së BE-së, rrit mundësinë e aksesit në drejtësi për kategori që mund të përballen me barriera ekonomike, sociale ose institucionale.

Procedurat e përshpejtuara për rastet e mbrojtjes nga dhuna dhe çështjet që lidhen me të miturit kanë potencial të kenë një efekt të veçantë social, pasi ndërhyrja në kohë mund të reduktojë ekspozimin ndaj rrezikut dhe pasojave të mëtejshme sociale.

Ndikimi jo i drejtpërdrejtë social lidhet me rritjen e përfshirjes sociale, reduktimin e pabarazive në aksesin në drejtësi dhe forcimin e integritetit të grupeve vulnerabël. Përmirësimi i aksesit në shërbime juridike mund të ndikojë pozitivisht edhe në fusha të tjera, si strehimi, punësimi, mbrojtja sociale, pronësia, marrëdhëniet familjare dhe dokumentacioni civil.

Në mënyrë të veçantë, ndërhyrja mund të kontribuojë në reduktimin e pabarazive midis individëve që kanë mundësi të paguajnë për shërbime juridike dhe atyre që nuk kanë mundësi të tilla.

Ndikimi mbi të drejtat themelore dhe barazinë

Ndikimi i drejtpërdrejtë është pozitiv, pasi projektligji synon të eliminojë disa pengesa financiare dhe procedurale për aksesin në drejtësi. Zgjerimi i kategorive përfituese dhe procedurat e përshpejtuara forcojnë mundësinë për mbrojtje efektive të të drejtave.

Ndikimi është veçanërisht i rëndësishëm për barazinë dhe mosdiskriminimin, pasi disa kategori trajtohen në mënyrë të posaçme për shkak të cenueshmërisë së tyre. Kjo nuk përbën domosdoshmërisht trajtim të pabarabartë, por një masë që synon të sigurojë akses efektiv në drejtësi për kategori që në praktikë përballen me pengesa më të mëdha.

Në mënyrë jo të drejtpërdrejtë, rritja e aksesit në drejtësi mund të forcojë besimin e qytetarëve te institucionet dhe respektimin e shtetit të së drejtës.

Ndikimi administrativ

Ndikimi i drejtpërdrejtë administrativ është kryesisht rritës për institucionet publike. DNJF, Ministria e Drejtësisë, gjykatat, njësitë e vetëqeverisjes vendore, shërbimi përmbarimor, AShK dhe strukturat e noterisë do të duhet të trajtojnë procedura të reja ose të përshtatin procedurat ekzistuese.

Veçanërisht, përdorimi i vetëdeklarimit mund të reduktojë barrën administrative për qytetarët, por njëkohësisht e zhvendos një pjesë të barrës te institucionet, të cilat duhet të zhvillojnë mekanizma verifikimi në rastet kur ekzistojnë dyshime mbi vërtetësinë e deklarimit.

Për njësitë vendore, detyrat e reja për informimin, vënien në dispozicion të dokumentacionit dhe koordinimin me shërbimet sociale mund të kërkojnë përcaktimin e personave përgjegjës dhe krijimin e mekanizmave të brendshëm të koordinimit.

Ndikimi jo i drejtpërdrejtë administrativ mund të jetë pozitiv nëse standardizimi i procedurave dhe përdorimi më sistematik i të dhënave krijojnë një sistem më të integruar të ofrimit të ndihmës juridike dhe reduktojnë fragmentimin ndërmjet institucioneve.

Ndikimi mbi ndërmarrjet dhe profesionistët

Projektligji nuk krijon një barrë të përgjithshme për bizneset. Ndikimi kryesor në këtë grup lidhet me avokatët që ushtrojnë aktivitet profesional dhe që marrin pjesë në skemën e ndihmës juridike dytësore.

Për këta ofrues, ndikimi i drejtpërdrejtë mund të jetë pozitiv për shkak të rritjes së kërkesës për shërbime të financuara nga shteti. Në të njëjtën kohë, kërkesat për specializim, trajnim dhe respektim të procedurave të reja mund të krijojnë kosto shtesë profesionale dhe administrative.

Ndikimi në konkurrencë pritet të jetë i kufizuar, pasi projektligji nuk ndërhyr në mënyrë të përgjithshme në kushtet e konkurrencës në tregun e shërbimeve juridike. Megjithatë, mënyra e administrimit të listave, zgjedhjes dhe rotacionit të avokatëve duhet të jetë transparente dhe objektive, në mënyrë që skema publike të mos krijojë avantazhe të pajustificuara për ofrues të caktuar.

Ndikimi mbi organizatat e shoqërisë civile

Organizatat jofitimprurëse që ofrojnë ndihmë juridike parësore mund të përballen drejtpërdrejt me **rritje të kërkesës për shërbime**, veçanërisht për shkak të zgjerimit të kategorive përfituese.

Nga ana tjetër, zgjerimi i bashkëpunimit institucional dhe rritja e numrit të rasteve të referuara mund të krijojnë mundësi për rritjen e rolit të këtyre organizatave në sistemin e ndihmës juridike. Në planin jo të

drejtpërdrejtë, kjo mund të forcojë kapacitetet e sektorit të shoqërisë civile dhe rrjetin e shërbimeve sociale dhe juridike në nivel vendor.

Ndikimi mbi gratë, fëmijët dhe viktimat

Projektligji ka **ndikim të drejtpërdrejtë pozitiv gjinor dhe social**, pasi parashikon trajtim të posaçëm për viktimat e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, viktimat e krimit dhe kategoritë e tjera të cënueshme.

Procedurat e përshpejtuara dhe caktimi i menjëhershëm i avokatit mund të reduktojnë kohën ndërmjet identifikimit të nevojës për mbrojtje dhe marrjes së asistencës juridike. Vijueshmëria e përfaqësimit nga i njëjti avokat mund të përmirësojë gjithashtu cilësinë dhe koherencën e mbrojtjes juridike.

Në mënyrë jo të drejtpërdrejtë, mbështetja juridike më efektive mund të kontribuojë në reduktimin e pasojave afatgjata sociale dhe ekonomike të dhunës, përfshirë pasigurinë ekonomike, përjashtimin social dhe vështirësitë në aksesin në shërbime publike.

Ndikimi territorial

Projektligji mund të ketë ndikim pozitiv në uljen e pabarazive territoriale në aksesin në **drejtësi**, veçanërisht përmes rolit të njësive të vetëqeverisjes vendore në informimin dhe referimin e qytetarëve.

Megjithatë, ndikimi real do të varet nga kapacitetet e bashkive dhe shpërndarja territoriale e ofruesve të ndihmës juridike. Nëse njësitë vendore me kapacitete më të kufizuara nuk kanë burime të mjaftueshme njerëzore dhe administrative, ekziston rreziku që zbatimi i detyrave të reja të jetë i pabarabartë ndërmjet territoreve.

Ndikimi mbi mjedisin

Nuk identifikohet ndikim i drejtpërdrejtë material mbi mjedisin. Projektligji nuk rregullon veprimtari prodhuese, përdorimin e burimeve natyrore, emetimet, mbetjet apo sektorë të tjerë që mund të krijojnë ndikim të drejtpërdrejtë mjedisor.

Edhe ndikimi jo i drejtpërdrejtë pritet të jetë i papërfillshëm. Përdorimi i vetëdeklarimeve dhe dokumentacionit në procedurat administrative mund të kontribuojë në reduktimin e përdorimit të dokumenteve fizike, por ky efekt është dytësor dhe nuk përbën një ndikim mjedisor të matshëm në kuadër të kësaj ndërhyrjeje.

Ndikimi mbi besimin në institucione dhe funksionimin e drejtësisë

Një ndikim i rëndësishëm jo i drejtpërdrejtë është përmirësimi i perceptimit të qytetarëve mbi aksesueshmërinë dhe efektivitetin e sistemit të drejtësisë.

Nëse personat në pamundësi financiare ose grupet vulnerabël arrijnë të marrin përfaqësim juridik në kohë, të sigurojnë dokumentacionin e nevojshëm dhe të ekzekutojnë vendimet gjyqësore pa u penguar nga kostot, kjo mund të rrisë besimin te institucionet publike dhe te efektiviteti i shtetit të së drejtës.

Në të kundërt, nëse zgjerimi i të drejtave përfituese nuk shoqërohet me kapacitete të mjaftueshme financiare, administrative dhe njerëzore, mund të krijohet një hendek ndërmjet të drejtës së parashikuar në ligj dhe mundësisë reale për ta ushtruar atë.

Në tërësi, bilanci i pritshëm i ndërhyrjes është pozitiv, veçanërisht në aspektin social, të të drejtave themelore dhe aksesit në drejtësi. Kostot dhe barrat kryesore të drejtpërdrejta lidhen me rritjen e shpenzimeve publike, shtimin e ngarkesës administrative të institucioneve dhe kostot e zbatimit për disa ofrues shërbimesh. Ndërkohë, përfitimet jo të drejtpërdrejta lidhen me reduktimin e barrierave ekonomike

dhe procedurale, përmirësimin e ekzekutimit të vendimeve, reduktimin e pabarazive sociale dhe forcimin e besimit në sistemin e drejtësisë.

Ndikimi mbi efikasitetin e sistemit të drejtësisë

Ndikimi i drejtpërdrejtë i projektligjit pritet të jetë pozitiv në drejtim të përmirësimit të efikasitetit të procedurave të ndihmës juridike. Thjeshtimi i procedurës së përfitimit përmes vetëdeklarimit, përcaktimi i procedurave të përshtetshme për rastet emergjente, caktimi i menjëhershëm i avokatit, mundësia e vijimit të përfaqësimit nga i njëjti avokat dhe përcaktimi më i qartë i përgjegjësive të institucioneve synojnë të reduktojnë vonesat dhe pengesat procedurale në sigurimin e përfaqësimit juridik.

Gjithashtu, mbulimi i shpenzimeve të domosdoshme gjatë ekzekutimit të vendimeve gjyqësore adreson një problem që mund të pengojë realizimin praktik të një të drejte tashmë të njohur nga gjykata. Për rrjedhojë, ndërhyrja nuk kufizohet vetëm në sigurimin e përfaqësimit gjatë procesit gjyqësor, por synon të përmirësojë efektivitetin e aksesit në drejtësi deri në realizimin e plotë të së drejtës së njohur.

Ndikimi jo i drejtpërdrejtë mund të shfaqet në uljen e numrit të procedurave të përsëritura, shtyrjeve të shkaktuara nga mungesa e përfaqësimit ose dokumentacionit, si dhe në reduktimin e rasteve kur vendimet gjyqësore mbeten të paekzekutuara për shkak të pamundësisë financiare të përfituesit. Në një periudhë më të gjatë, kjo mund të kontribuojë në rritjen e eficiencës së sistemit gjyqësor dhe të shërbimit përmbartimor.

Megjithatë, ekziston edhe një rrezik potencial i drejtpërdrejtë: zgjerimi i kategorive përfituese dhe i shërbimeve të mbuluara mund të rrisë ndjeshëm numrin e kërkesave. Nëse rritja e kërkesës nuk shoqërohet me kapacitete të përshtatshme njerëzore, financiare dhe administrative, mund të krijohen vonesa të reja dhe të reduktohet efekti i pritshëm i procedurave të përshtetshme.

Një tjetër ndikim që ia vlen ta shtosh: ndikimi mbi formalizimin dhe dokumentimin

Ndikimi i drejtpërdrejtë i përdorimit të vetëdeklarimit dhe mbajtjes së procesverbalit të standardizuar është rritja e formalizimit dhe gjurmueshmërisë së procesit të ofrimit të ndihmës juridike. Mbledhja e të dhënave mbi kërkesin, problematikën, shërbimin e ofruar dhe rezultatin krijon një bazë më të mirë për monitorimin e performancës dhe vlerësimin e kërkesës për shërbime.

Ndikimi jo i drejtpërdrejtë lidhet me përmirësimin e cilësisë së politikëbërjes, pasi të dhënat e mbledhura mund të përdoren për identifikimin e kategorive që kërkojnë më shumë ndihmë, llojeve të çështjeve që hasen më shpesh dhe territoreve ku ekzistojnë boshllëqe në ofrimin e shërbimeve. Kjo mund të mundësojë që financimi dhe burimet njerëzore të orientohen më mirë në të ardhmen.

Transparenca dhe llogaridhënia

Ndikimi i drejtpërdrejtë lidhet me përcaktimin më të qartë të përgjegjësive ndërmjet DNJF-së, gjykatave, dhomave të avokatisë, njësive vendore dhe institucioneve të tjera të përfshira në sistem. Përcaktimi i procedurave, afateve, formularëve dhe përgjegjësive mund të reduktojë paqartësitë institucionale dhe rrezikun e trajtimit të ndryshëm të rasteve të ngjashme.

Në mënyrë jo të drejtpërdrejtë, kjo mund të përmirësojë transparencën, llogaridhënien dhe njëtrajshmërinë e zbatimit të skemës së ndihmës juridike në territor.

Kufizimet e analizës

Supozimet

Analiza bazohet në këto supozime:

1. Numri i përfituesve do të rritet gradualisht dhe jo menjëherë në kapacitetin maksimal të mundshëm.
2. Fondet buxhetore do të alokohen në kohë dhe do të jenë të mjaftueshme për pagesën e avokatëve, shpenzimeve kadastrale, noteriale, ekspertëve dhe tarifave të ekzekutimit.
3. Aktet nënligjore do të miratohen brenda afatit që do të parashikohet në projektligj.
4. Gjykatat, DNJF-ja, njësitë vendore, dhomat e avokatisë do të krijojnë mekanizma funksionalë bashkërendimi.
5. Do të ketë numër të mjaftueshëm avokatësh të trajnuar dhe të gatshëm për të marrë përsipër rastet, përfshirë rastet emergjente.
6. Tarifat dhe kostot mesatare të përdorura në përlllogaritje nuk do të ndryshojnë në mënyrë të ndjeshme gjatë periudhës trevjeçare ose DJNF do të ketë aftësi për të përditësuar përlllogaritjet mbi bazën e të dhënave reale çdo vit siç rekomandohet në këtë analizë.
7. Fushatat e informimit do të arrijnë kategoritë e reja përfituese dhe do të ndikojnë në përdorimin real të të drejtës.

Kufizimet e të dhënave

Analiza kufizohet nga:

- mungesa e të dhënave historike për kategoritë që përfshihen për herë të parë e cila bën që përlllogaritjet të bazohen mbi vlerësimin e mundësisë së absorbimit të ndryshimit të kërkesës nga DJNF (i mbështetur mbi të dhënat e performancës së aktivitetit në vite) më tepër se nga trendi i aksesit të kategorive të reja për herë të parë;
- mungesa e të dhënave të plota mbi shpenzimet mesatare kadastrale, noteriale dhe të ekspertëve (të të gjitha specializimeve) për çdo lloj çështjeje;
- pamundësia për të parashikuar me saktësi numrin e rasteve emergjente për kategoritë e reja të pa trajtuara më parë;
- mungesa e të dhënave të ndara për kostot administrative të gjykatave, njësite vendore dhe institucioneve të tjera;
- vështirësia për të zgjeruar blloqet e monetizuara si për kostot dhe përfitimet sociale afatgjata në mungesë të mungesës së kuadrit ligjor lejues në të kaluarën;
- pasiguria mbi sjelljen e përfituesve pas thjeshtimit të procedurës dhe rritjes së ndërgjegjësimit.

Risqet dhe faktorët që mund të ndikojnë në rezultate

Realizimin e përfitimeve mund ta pengojnë ose kostot mund t'i rrisin:

- mosalokimi në kohë i fondeve;
- rritja më e lartë se parashikimi e numrit të përfituesve;
- mungesa e personelit në DNJF, gjykata dhe njësitë vendore;
- numri i pamjaftueshëm i avokatëve të specializuar;
- vonesa në miratimin e akteve nënligjore;
- mungesa e ndërveprimit elektronik ndërmjet institucioneve;
- deklarime të rreme ose përdorim abuziv i skemës;
- vonesa në pagesën e avokatëve, ekspertëve dhe ofruesve të tjerë;
- rritja e tarifave dhe e kostove të shërbimeve;
- informim i pamjaftueshëm i kategorive përfituese;

- përqendrim i rasteve të një numër i kufizuar avokatësh;
- mbingarkesë e gjykatave për shkak të procedurave të përsheptuara.

Këto risqe duhet të adresohen në mënyrë specifike nëpërmjet rishikimit të modelit gjatë procedurave të planifikimit buxhetor vjetor, monitorimit të numrit dhe koston e rasteve, standardizimit të procedurave, trajnimit, kontrollit të vetëdeklarimeve dhe rishikimit periodik të kapaciteteve institucionale.

Përmbledhja e vlerësimit të opsioneve

Opsioni 0: Ruajtja e status quo-së nuk kërkon kosto të reja të menjëhershme financiare ose administrative, pasi sistemi vijon të funksionojë sipas kuadrit ligjor ekzistues. Megjithatë, ky opsion nuk adreson boshllëqet e identifikuar në ligj. Kategoritë e reja të përfituesve do të vijojnë të mbeten jashtë skemës së ndihmës juridike, qytetarët do të vazhdojnë të përballojnë shpenzimet kadastrale, noteriale dhe shpenzimet e domosdoshme gjatë ekzekutimit të vendimeve, ndërsa rastet urgjente nuk do të përfitojnë nga një procedurë e posaçme e përsheptuar. Gjithashtu, do të vijojnë kostot ekonomike dhe sociale që burojnë nga mosrealizimi efektiv i të drejtave dhe nga moszbatimi i vendimeve gjyqësore. Për këtë arsye, ky opsion nuk arrin objektivat e politikës.

Opsioni 1: Përmirësimi i zbatimit të kuadrit ekzistues nëpërmjet masave jorregulatore mund të sjellë përmirësime të kufizuara në informimin e publikut, koordinimin ndër-institucional, monitorimin dhe cilësinë e zbatimit. Ky opsion do të kishte kosto relativisht të ulëta dhe nuk do të kërkonte ndryshime ligjore. Megjithatë, masat administrative ose organizative nuk mund të zgjerojnë kategoritë ligjore të përfituesve, të vendosin përjashtime të reja nga tarifat dhe shpenzimet, të krijojnë procedurë të përsheptuar ose të parashikojnë të drejta të reja lidhur me zgjedhjen dhe zëvendësimin e avokatit. Për rrjedhojë, ky opsion mund të përmirësojë pjesërisht funksionimin e sistemit, por nuk adreson shkaqet rregulatore të problemit dhe nuk realizon objektivat kryesore të ndërhyrjes.

Opsioni 2 – Ndryshimi i ligjit nr. 111/2017, i cili është opsioni i preferuar, adreson drejtpërdrejt boshllëqet e evidentuara. Ky opsion zgjeron kategoritë përfituese, thjeshton procedurat administrative, redukton kostot që përballohen nga qytetarët, krijon procedura të përsheptuara për rastet emergjente, zgjeron mbulimin e shpenzimeve të nevojshme gjatë procesit gjyqësor dhe ekzekutimit të vendimeve, si dhe forcon cilësinë e shërbimit dhe koordinimin ndër-institucional. Nga ana tjetër, zbatimi i tij sjell kosto shtesë për buxhetin e shtetit, rritje të ngarkesës administrative për Drejtorinë e Ndihmës Juridike Falas, gjykatat, njësitë e vetëqeverisjes vendore dhe institucionet e tjera, si dhe nevojë për trajnim, miratim të akteve nënligjore dhe forcim të kapaciteteve institucionale. Megjithatë, përfitimet e monetizuara për periudhën trevjeçare vlerësohen në **64 070 537 lekë**, ndërsa kostot në **56 122 941 lekë**, duke rezultuar në një ndikim neto pozitiv prej **7 947 596 lekësh**. Raporti përfitim–kosto është rreth **1,14**, çka tregon se përfitimet e vlerësuara tejkalojnë kostot e ndërhyrjes.

Opsioni 3 – Miratimi i një ligji të ri do të mundësonte ristrukturimin e plotë dhe konsolidimin e sistemit të ndihmës juridike. Megjithatë, përfitimet kryesore të këtij opsioni do të ishin në thelb të njëjta me ato të Opsionit 2, pasi problematikat e identifikuar mund të adresohen nëpërmjet ndryshimit të dispozitave ekzistuese. Në të kundërt, hartimi i një ligji të ri do të kërkonte kohë dhe kosto shtesë për hartimin, konsultimin, miratimin, rishikimin e të gjitha akteve nënligjore, trajnimin e institucioneve dhe kalimin nga sistemi ekzistues në sistemin e ri. Ai mund të krijonte gjithashtu pasiguri juridike dhe vështirësi tranzitore. Për këtë arsye, ky opsion është më pak eficient dhe proporcional se ndryshimi i ligjit në fuqi.

Në krahasimin e përgjithshëm, Opsionet 0 dhe 1 kanë kosto më të ulëta të menjëhershme, por nuk realizojnë objektivat kryesore dhe ruajnë kostot ekonomike, administrative, sociale dhe juridike që burojnë nga problematikat ekzistuese. Opsioni 3 mund të arrijë objektivat, por me kosto dhe risk më të lartë sesa është e nevojshme. Opsioni 2 paraqet balancën më të favorshme ndërmjet efektivitetit, koston, kohës së zbatimit dhe sigurisë juridike, pasi adreson në mënyrë të plotë problemin dhe rezulton me ndikim të përgjithshëm neto pozitiv.

Arsyetimi i opsionit të preferuar

- *Zgjidhni opsionin e preferuar bazuar në analizë.*
- *Shpjegoni arsyetimin tuaj.*

Opsioni i zgjedhur është opsioni nr. 2 që parashikon ndryshimin e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”. Ky është parë si opsioni i preferuar, pasi nëpërmjet ndryshimit dhe shtimit të dispozitave të reja do të bëhej i mundur adresimi i problematikave me qëllim përmirësimin e rregullave dhe procedurave të legjislationit aktual për ndihmën juridike të garantuar nga shteti.

Analiza e situatës aktuale ka evidentuar se, pavarësisht progresit të bërë në ngritjen dhe funksionimin e skemës së ndihmës juridike, ekzistojnë disa kufizime që ndikojnë në aksesin efektiv të qytetarëve në drejtësi, veçanërisht të personave me të ardhura dhe pasuri të pamjaftueshme, si dhe të kategorive vulnerabël. Kuadri aktual ligjor nuk garanton në mënyrë të plotë mbulimin e të gjitha kostove të nevojshme për realizimin e të drejtave procedurale të përfituesve, veçanërisht në fazën e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore. Gjithashtu, zbatimi praktik ka evidentuar nevojën për thjeshtimin e procedurave të përfitimit të ndihmës juridike, zgjerimin e kategorive përfituese dhe forcimin e mekanizmave institucionalë për administrimin dhe kontrollin e skemës.

Nëpërmjet këtij opsioni synohet përmirësimi i kuadrit ligjor për ndihmën juridike të garantuar nga shteti, duke e bërë atë më gjithëpërfshirës, më të aksesueshëm dhe më efektiv. Ndryshimet e propozuara adresojnë nevojën për zgjerimin e rrethit të personave që mund të përfitojnë ndihmë juridike, duke synuar që mbështetja të jetë e disponueshme për një numër më të madh personash që për shkak të pamundësive ekonomike ose rrethanave të veçanta nuk mund të sigurojnë vetë mbrojtjen dhe përfaqësimin e nevojshëm juridik.

Një nga risitë kryesore të këtij opsioni lidhet me përmirësimin e procedurave për përfitimin e ndihmës juridike parësore, përmes thjeshtimit të kërkesave administrative dhe përdorimit më të gjerë të mekanizmit të vetëdeklarimit. Ky ndryshim synon të reduktojë barrën administrative për qytetarët dhe ofruesit e shërbimit, duke e bërë procesin më të shpejtë dhe më të aksesueshëm, ndërkohë që ruan mekanizmat e nevojshëm të verifikimit në rastet kur ekzistojnë dyshime të arsyeshme mbi vërtetësinë e deklarimeve.

Një tjetër element i rëndësishëm i ndërhyrjes lidhet me zgjerimin e mbështetjes financiare për shpenzimet e nevojshme gjatë procedurave ligjore. Projektligji synon të adresojë boshllëqet ekzistuese në lidhje me kostot që nuk mbulohen plotësisht nga skema aktuale, duke përfshirë shpenzime të nevojshme gjatë procesit gjyqësor dhe fazës së ekzekutimit të vendimeve, si shpenzimet për ekspertë, dokumentacionin kadastral dhe noterial, si dhe tarifa të tjera të domosdoshme për realizimin efektiv të të drejtave të njohura nga vendimet gjyqësore. Kjo ndërhyrje synon të shmangë situatat kur një person, pavarësisht fitimit të një të drejte përmes procesit gjyqësor, nuk arrin ta realizojë atë për shkak të pamundësisë për të përballuar kostot e mëtejshme procedurale.

Gjithashtu, opsioni i propozuar parashikon forcimin e mekanizmave për garantimin e një përfaqësimi juridik më efektiv, përmes përmirësimit të rregullave që lidhen me ofrimin e ndihmës juridike dytësore, caktimin dhe zëvendësimin e avokatëve, si dhe garantimin e vijueshmërisë së mbrojtjes juridike në çështjet që lidhen ndërmjet tyre. Parashikimi i procedurave të përshpejtuara në raste të caktuara synon të sigurojë reagim më të shpejtë institucional në situatat ku natyra e çështjes kërkon ndërhyrje të menjëhershme, veçanërisht për kategori vulnerabël.

Përveç përmirësimit të të drejtave të përfituesve, projektligji synon edhe forcimin e rolit dhe përgjegjësi të institucioneve të përfshira në administrimin e skemës së ndihmës juridike. Në këtë drejtim, parashikohen mekanizma më të qartë për bashkëpunimin ndërmjet Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas, gjykatave, shërbimit përmbartimor, njësive të vetëqeverisjes vendore, Dhomës Kombëtare të Avokatisë dhe ofruesve të tjerë të shërbimeve juridike. Këto ndryshime synojnë rritjen e koordinimit institucional, përmirësimin e mbledhjes dhe administrimit të të dhënave, si dhe përdorimin më eficient të burimeve publike.

Përmes këtij opsioni arrihen objektivat dhe adresohen problemet që diktojnë nevojën për ndërhyrje dhe paraqet kosto më të ulët. Edhe nga pikëpamja e teknikës legislative ky opsion është opsioni i preferuar për shkak se nuk parashikohet të kryhen ndryshime që prekin më shumë se 50% të dispozitave të ligjit. Ndryshimi i dispozitave aktuale ose shtimi i dispozitave të reja është një mjet i mjaftueshëm dhe i përshtatshëm për adresimin e problemit dhe arritjen e objektivave, pasi problematikat e evidentuara mund të adresohen më së miri me ndryshimet në dispozitat e ligjit në fuqi dhe përfshirjes së dispozitave të reja ku shihet e nevojshme.

Ruajtja e *status quo*-s ose ndërhyrja jorregullatore sjell si pasojë që të vijohet me kuadrin ligjor ekzistues e konkretisht me zbatimin e ligjit nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”. Këto opsione nuk janë të opsione të preferuara sepse nuk mund të adresojnë boshlliqet dhe problemet e evidentuara. Veprimtaritë ndërgjegjëse të qytetarëve dhe autoriteteve publike me qëllim shmangien e problematikave nuk mund të sjellin rezultatet e dëshiruara. Për këto arsye çdo masë me karakter jorregullator nuk i shërben qëllimit të ndërhyrjes dhe arritjes së objektivave. Krahas kostove që vijnë si rezultat i mosndërhyrjes në ligj, kostot do të shtohen edhe për shkak se, pavarësisht kryerjes së aktiviteteve ndërgjegjëse apo vetërregullimit, objektivat nuk mund të arrihen. Vlerësohet se sipas këtyre dy opsioneve nuk shënohet ndonjë rritje e nivelit të transparencës dhe as adresim i problematikave të hasura. Sa i përket kostove për qytetarët dhe qeverinë, ato do të jenë të larta dhe eventualisht do të rriten për shkak të mosveprimit.

Analiza e kosto – efektivitetit

Sipas analizës së kosto - efektivitetit opsionet nr. 0 dhe nr. 1 janë opsionet me më shumë kosto. Sipas opsionit 0 nuk ndërhyhet me ndryshim politike çka sjell si kosto vazhdimësinë e vakumit ligjor. Kjo kosto do të rëndojë mbi të gjitha grupet e prekura. I njëjti argument vlen edhe për opsionin nr. 1, i cili nuk mund të adresojë një nga problemet kryesore që lidhet me ndërhyrjen në ligj për të shmangur vakumin ligjor dhe adresimin e problematikave. Kjo kosto do të rëndojë mbi të gjitha grupet e prekura dhe në veçanti mbi qeverinë dhe DNJF.

Opsioni nr. 2 sjell koston më të ulët pasi ajo përbëhet nga pagat e avokatëve të caktuar për ofrimin e ndihmës juridike dytësore dhe shpenzimet për mbulimin e kostove për mbulimin e shpenzimeve kadastrale, noteriale dhe të ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit për përfituesit e ndihmës juridike falas dhe njëkohësisht garanton përmbushjen e objektivave të analizuar më sipër.

Opsioni nr. 3 është më i kushtueshëm se opsioni nr. 2 për shkak se përveç koston së sipërcituar, kërkon buxhet shtesë për të hartuar një ligj tërësisht të ri që lidhen me shpërblimin e ekspertëve që do të hartojnë projektligjin, organizimin e tryezave të konsultimit, asistencën e partnerëve ndërkombëtarë, etj.

Analiza me shumë kritere

Kriteret për vlerësimin e opsioneve dhe pesha e secilit sipas rëndësisë relative:

- Efikasiteti i zgjerimit të listës së kategorive të veçanta përfituese të ndihmës juridike dytësore.- 4

- Efikasiteti i thjeshtimit të procedurave administrative për përfitimin e ndihmës juridike parësore duke reduktuar barrën për kërkuesit.- 3
- Efikasiteti i zgjerimit të mbulimit të shpenzimeve të ndihmës juridike dytësore. - 4
- Harmonizimi i ligjit nr. 111/2017 me acquis të Bashkimit Evropian në fushën e ndihmës juridike, në përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian dhe detyrimet e procesit të integritetit evropian – 3
- Efikasiteti në forcimin e sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti, me qëllim sigurimin e aksesit efektiv, të barabartë dhe në kohë në drejtësi për të gjithë qytetarët, veçanërisht për grupet vulnerabël, në përputhje me standardet e Bashkimit Evropian -4
- Kosto – Efektiviteti - 5

Shkalla e performancës është nga 0 në 5, ku 0 përfaqëson opsionin më pak të preferuar dhe 5 atë më të preferuarin.

Kriteret	Pesha	Opsioni 0	Opsioni 1	Opsioni 2	Opsioni 3
Efikasiteti i zgjerimit të listës së kategorive të veçanta përfituese të ndihmës juridike dytësore	4	0 (0)	0 (0)	4 (16)	4 (16)
Efikasiteti në thjeshtimin e procedurave për përfitimin e ndihmës juridike parësore.	3	0 (0)	1 (3)	3 (9)	3 (9)
Efikasiteti i zgjerimit të mbulimit të shpenzimeve të ndihmës juridike dytësore.	4	1 (4)	2 (8)	4 (16)	4 (16)
Harmonizimi i ligjit nr. 111/2017 me acquis të Bashkimit Evropian në fushën e ndihmës juridike, në përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian dhe detyrimet e procesit të integritetit evropian.	3	0 (0)	1 (3)	3 (9)	3 (9)
Efikasiteti në forcimin e sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti, me qëllim sigurimin e aksesit efektiv, të barabartë dhe në kohë në drejtësi për të gjithë qytetarët, veçanërisht për grupet vulnerabël, në përputhje me standardet e Bashkimit Evropian.	4	0 (0)	1 (4)	4 (16)	4 (16)
Kosto – efektiviteti	5	1 (5)	2 (10)	5 (25)	3 (15)
Pikët	23	9	26	91	81

Sipas analizës me shumë kriterë, ndryshimi i ligjit për ndihmën juridike të garantuar nga shteti (opsioni 2) merr më shumë pikë dhe për këtë shkak është vlerësuar si opsioni i preferuar.

Masat ligjore të propozuara (Opsioni nr. 2) prodhojnë një kosto të identifikueshme dhe të matshme, por njëkohësisht prodhojnë edhe një fluks përfitimesh që në të tre skenarët e krahasimit rezulton më i lartë se versioni qendror i kostove. Në testin e stresit pesimist, raporti përfitim–kosto mbetet mbetet 1,09. Në rastin bazë ai është 1,14, ndërsa në rastin optimist arrin 1,18. Kjo do të thotë se, edhe në një lexim të kujdesshëm dhe konservator, paketa e ndryshimeve ligjore sjell dhe ruan një bilanc pozitiv ekonomik dhe social.

Masat e propozuara kanë gjasa të gjenerojnë vlerë publike më të lartë se kostoja e saj. Kjo vlerë publike përfshin jo vetëm kursime monetare të drejtpërdrejta, por edhe lehtësim të barrës së përdoruesit, shmangie të përshkallëzimit ligjor të kushtueshëm, rritje të efikasitetit procedural dhe përmirësime më të gjera sociale që në pjesën më të madhe janë lënë jashtë monetizimit të plotë në model (për shkak të të dhënave të pamjaftueshme). Për këtë arsye, rezultati i krahasm perfitimeve duhet të interpretohet si një vlerësim minimal i përfitimit potencial të reformës që priten të jenë mëdha nëse aplikohen.

Në terma praktikë, dokumenti mbështet përfundimin se paketa e ndryshimeve të propozuara (Opsioni nr. 2) mund të justifikohet jo vetëm mbi baza normative dhe sociale, por edhe mbi baza të arsyeshme ekonomike.

Çështje të zbatimit

1. *Shpjegoni se cila strukturë do të jetë përgjegjëse për zbatimin e opsionit të zgjedhur.*
2. *Shpjegoni pengesat e mundshme për zbatimin e opsionit të zgjedhur.*
3. *Përshkruani masat që do të ndërmerren gjatë zbatimit për të arritur qëllimet e politikës.*

Institucionet përgjegjëse për zbatimin e opsionit të preferuar janë:

- Ministria e Drejtësisë mban përgjegjësinë kryesore për zbatimin e projektligjit, duke koordinuar të gjithë aktorët institucionalë të përfshirë dhe duke miratuar aktet nënligjore të nevojshme brenda tre muajve nga hyrja në fuqi e ligjit.
- Drejtoria e Ndhmës Juridike Falas përbën strukturën operative kryesore të zbatimit, duke administruar sistemin e ndihmës juridike të garantuar nga shteti, monitoruar zbatimin e dispozitave të reja, informuar dhe ndërgjegjësuar publikun dhe subjektet përfituese, si dhe ushtruar kompetencat e zgjeruara të ankimit ndaj vendimeve të pabazuara të pranimit të kërkesave.
- Dhoma Kombëtare e Avokatisë, në bashkëpunim me DNJF-në, mban përgjegjësinë për organizimin e programeve të trajnimit të vazhdueshëm dhe specializimit të avokatëve që ofrojnë ndihmë juridike dytësore, miratimin e akteve trajnuese me udhëzim të përbashkët me Ministrin e Drejtësisë dhe administrimin e listave të specializuara të avokatëve për kategori të veçanta çështjesh.
- Gjykatat dhe organet proceduese mbajnë përgjegjësinë për shqyrtimin e kërkesave për ndihmë juridike dytësore, zbatimin e procedurës së përshpejtuar për rastet emergjente dhe caktimin e menjëhershëm të avokatit.
- Njësitë e vetëqeverisjes vendore kontribuojnë në funksionimin e sistemit nëpërmjet informimit të publikut, vënies në dispozicion të dokumentacionit brenda fushës së tyre të përgjegjësisë dhe bashkërendimit me shërbimet sociale dhe institucionet përgjegjëse për ndihmën juridike.
- Agjencia Shtetërore e Kadastrës dhe dhomat vendore të noterisë mbajnë përgjegjësinë për vënien në dispozicion të akteve kadastrale dhe noteriale të nevojshme pa pagesë për përfituesit e ndihmës juridike dytësore, në bazë të urdhrit të gjykatës.

Pengesat: Zbatimi i Opsionit 2 mund të ndeshë një sërë pengesash praktike dhe institucionale që duhen parashikuar dhe adresuar paraprakisht.

Pengesa e parë dhe më e rëndësishme lidhet me rrezikun e vonësive në miratimin e akteve nënligjore brenda afatit tre-mujor të parashikuar nga neni 20 i projektligjit. Mungesa e formularëve të standardizuar, listave të dokumenteve justifikuese dhe procedurave standarde të pagesës do të pengonte zbatimin efektiv të dispozitave të reja edhe pas hyrjes zyrtare në fuqi të ligjit, duke krijuar një boshllëk procedural në periudhën e tranzicionit.

Pengesa e dytë lidhet me kapacitetin e kufizuar institucional të DNJF-së dhe gjykatave për të trajtuar ngarkesën e shtuar që vjen nga kategoritë e reja përfituese dhe procedurat e reja të përshpejtuara. Mungesa

e burimeve njerëzore të specializuara, veçanërisht për trajtimin e rasteve emergjente, mund të pengojë zbatimin efektiv të procedurave të reja dhe të ulë cilësinë e shërbimit të ofruar.

Pengesa e tretë lidhet me rezistencën e mundshme institucionale të Agjencisë Shtetërore të Kadastrës dhe dhomave vendore të noterisë ndaj detyrimeve të reja të vënies në dispozicion të akteve pa pagesë. Në mungesë të një mekanizmi të qartë kompensimi ose financimi shtesë për këto institucione, ekziston rreziku i zbatimit jo të plotë ose të vonuar të këtij detyrimi.

Pengesa e katërt lidhet me nivelin e ulët të ndërgjegjësimit të kategorive të reja përfituese për të drejtat e tyre të reja. Nëse grupet vulnerabël, veçanërisht komuniteti rom e egjiptian dhe viktimat e terrorizmit nuk informohen në mënyrë efektive dhe në kohë, ndikimi real i ndryshimeve do të mbetet i ulët pavarësisht bazës normative të krijuar.

Masat që do të ndërmerren gjatë zbatimit për arritjen qëllimeve të politikës janë:

- Zbatimi i ndryshimeve të propozuara do të kërkojë miratimin e një sërë aktesh nënligjore, të cilat do të rregullojnë aspektet procedurale dhe administrative të zbatimit të skemës së ndihmës juridike.
- Konkretisht, parashikohet miratimi i një udhëzimi të përbashkët të Ministrit të Drejtësisë dhe Kryetarit të Dhomës Kombëtare të Avokatisë për përcaktimin e aktiviteteve dhe temave të trajnimit të vazhdueshëm të avokatëve, si dhe i një udhëzimi të përbashkët për procedurat e informimit dhe zgjedhjes së avokatit nga përfituesi, komunikimin ndërmjet institucioneve dhe afatet përkatëse.
- Gjithashtu, Ministri i Drejtësisë do të miratojë aktet që rregullojnë procedurat për pagesën e shpenzimeve të ekspertëve, formularët e vetëdeklarimit dhe të kërkesës për ndihmë juridike, dokumentacionin provues, si dhe procedurat dhe rregullat për verifikimin e ndryshimit të rrethanave të përfituesve.
- Këto akte nënligjore do të mundësojnë operacionalizimin e ndryshimeve ligjore dhe standardizimin e procedurave që do të ndiqen nga institucionet dhe subjektet e përfshira në ofrimin e ndihmës juridike, organizimin e fushatave të informimit dhe ndërgjegjësimit të drejtuar specifikisht tek kategoritë e reja përfituese, nëpërmjet kanaleve institucionale, mediave dhe rrjeteve të organizatave të shoqërisë civile që punojnë me grupet vulnerabil.

1. *Jepni një përshkrim të përmbledhur të masave të monitorimit dhe të vlerësimit.*
2. *Identifikoni kriteret/treguesit për të matur arritjen e objektivave ose progresin drejt tyre.*

Monitorimi dhe vlerësimi i zbatimit të projektligjit do të kryhen nga Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas. Procesi përfshin mbledhjen periodike vjetore të statistikave mbi ofrimin e ndihmës juridike dhe ekzekutimin e vendimeve gjyqësore, vlerësimin e zbatimit të të drejtave të përfituesve, si dhe rishikimin e përputhshmërisë së legjislacionit kombëtar me standardet dhe direktivat e BE-së. Analiza e këtyre të dhënave do të shërbejë për të identifikuar sfidat e zbatimit dhe për të përmirësuar efektivitetin e masave të reja ligjore.

Treguesit për arritjen e objektivave ose progresin drejt tyre janë:

Objektivi 1: *Zgjerimi i listës së kategorive të veçanta përfituese të ndihmës juridike dytësore, duke përfshirë viktimat e terrorizmit, sinjalizuesit e shkeljeve të së drejtës së BE-së, personat që kërkojnë njohjen e statusit të aftësisë së kufizuar, si dhe komunitetin rom dhe egjiptian, brenda vitit 2027.*

- Numri i kërkesave të pranura nga kategoritë e reja përfituese çdo vit pas hyrjes në fuqi të ligjit;
- Numri i personave nga komuniteti rom e egjiptian që kanë përfituar ndihmë juridike për çështje dokumentacioni dhe regjistrimi civil ;
- Numri i viktimave të terrorizmit dhe sinjalizuesve të mbuluar nga sistemi i ndihmës juridike dytësore ;
- Numri i fushatave informuese të organizuara për kategoritë e reja përfituese.

Objektivi 2: *Thjeshtimi i procedurave për përfitimin e ndihmës juridike parësore, duke reduktuar barrën administrative për kërkesit nëpërmjet lehtësimit të dokumentacionit të kërkuar për aplikim, brenda vitit 2027.*

- Reduktimi i kohës mesatare të shqyrtimit të kërkesave për ndihmë juridike parësore krahasuar me periudhën para hyrjes në fuqi të ligjit;
- Reduktimi i numrit të kërkesave të refuzuara për shkak të dokumentacionit të paplotë ose të pamjaftueshëm, krahasuar me periudhën para hyrjes në fuqi të ligjit;
- Rritja e përqindjes së kërkesave të pranuar pa kërkuar dokumentacion shtesë.

Objektivi 3: *Zgjerimi i mbulimit të shpenzimeve të ndihmës juridike dytësore, duke përfshirë shpenzimet kadastrale, noteriale, përmbartimore dhe tarifat e ekspertëve gjatë fazës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, me qëllim eliminimin e barrierave financiare për përfituesit, brenda vitit 2027.*

- Rritja e numrit të përfituesve që kanë përfituar mbulim të shpenzimeve kadastrale, noteriale dhe përmbartimore çdo vit;
- Rritja e vlerës totale të shpenzimeve të ekzekutimit të mbuluara nga fondet publike, krahasuar me periudhën para hyrjes në fuqi të ligjit;
- Përqindja e vendimeve gjyqësore të ekzekutuara plotësisht nga përfituesit e ndihmës juridike dytësore pas hyrjes në fuqi të ligjit, krahasuar me periudhën paraardhëse;
- Rritja e numrit të procedurave të pagesës së shpenzimeve të ekspertëve të miratuara brenda afatit të parashikuar;
- Numri në rritje i akteve kadastrale dhe noteriale të vëna në dispozicion pa pagesë nga Agjencia e Kadastrës dhe dhomat e noterisë.

Objektivi 4: *Harmonizimi i ligjit nr. 111/2017 me acquis të Bashkimit Evropian në fushën e ndihmës juridike, në përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian dhe detyrimet e procesit të integritetit evropian, brenda vitit 2027.*

- Shkalla e përputhshmërisë së kuadrit ligjor vendas me kërkesat e Direktivave të BE e vlerësuar nëpërmjet raporteve periodike të progresit;
- Vlerësimi i Komisionit Evropian mbi shkallën e transpozimit të direktivave përkatëse në raportet vjetore të progresit për Shqipërinë;
- Numri i dispozitave të reja të projektligjit që korrespondojnë drejtpërdrejt me kërkesat e direktivave të BE-së;
- Miratimi i të gjitha akteve nënligjore të parashikuara brenda afateve të përcaktuara nga neni 20 i projektligjit.

Objektivi 5: *Forcimi i sistemit të ndihmës juridike të garantuar nga shteti, me qëllim sigurimin e aksesit efektiv, të barabartë dhe në kohë në drejtësi për të gjithë qytetarët, veçanërisht për grupet vulnerabël, në përputhje me standardet e Bashkimit Evropian.*

- Rritja e numrit total të personave që përfitojnë ndihmë juridike të garantuar nga shteti, krahasuar me periudhën para hyrjes në fuqi të ligjit;
- Rritja e përqindjes së përfituesve që i përkasin grupeve vulnerabël;
- Reduktimi i kohës mesatare për ofrimin e ndihmës juridike dytësore në rastet e procedurës së përshpejtuar;
- Rritja e nivelit të kënaqësisë së përfituesve me cilësinë dhe aksesueshmërinë e shërbimit, bazuar në anketat periodike;
- Rritja e numrit të vendimeve gjyqësore të ekzekutuara me sukses nga përfituesit e ndihmës juridike.

Raporti i vlerësimit të ndikimit - Shtojca 2/a

Tabela: Vlera aktuale neto në total (VAN) - kostot dhe përfitimet me vlerë monetare të përcaktuar në lekë e zbritur për 10 vjet (Vlera aktuale e kostos dhe vlera aktuale e përfitimit); krahasuar me status quo-në.

	Viti 1 (2026)	Viti 2 (2027)	Viti 3 (2028)	Viti 4	Viti 5	Viti 6	Viti 7	Viti 8	Viti 9	Viti 10
Faktori zbritës										
Kosto për buxhetin - një herë	19.980	20.617	21.832							
Kosto për buxhetin - në vazhdimësi										
Kosto për bizneset - një herë	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kosto për bizneset - në vazhdimësi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kosto për grupet e tjera - një herë	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kosto për grupet e tjera - në vazhdimësi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kosto në total	19.980	20.617	21.832							
Kosto e zbritur= Kosto në total x Faktori zbritës (0.05)	19.980	19.586	20.74	-	-	-	-	-	-	-
Përfitimet për buxhetin – një herë	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Përfitimet për buxhetin – në vazhdimësi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Përfitimet për grupet e tjera – një herë	21.714	24.190	27.283	-	-	-	-	-	-	-
Përfitimet për grupet e tjera – në vazhdimësi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Përfitimet për biznesin – një herë	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Përfitimet për biznesin – në vazhdimësi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Përfitimet totale	21. 714	24. 190	27. 283	-	-	-	-	-	-	-
Përfitimi i zbritur= Përfitimi në total x faktori zbritës (0.05)	21. 714	22. 98	25. 918	-	-	-	-	-	-	-
Vlera prezente aktuale e përfitimit në total	70. 613									
Vlera prezente aktuale e kostos në total	60. 306									
Vlera Prezente Neto Aktuale (VAN) = Vlera aktuale e përfitimit në total – Vlera aktuale e kostos në total	10.306									

Raporti i vlerësimit të ndikimit - Shtojca 2/b

Tabelë: Vlera aktuale neto në total e çdo opsioni

Opsioni	Vlera aktuale në lekë		Vlera aktuale neto në lekë
	Kosto	Përfitimi	
Opsioni 1	0	0	0
Opsioni 2	60.306	70.613	10.306

MINISTËR

Toni Gogu